

IN textu, ibi, *Iustitia*. *Iustitia* sumitur duobus modis. Primò pro complexione omnium virtutum. Secundò pro virtute particulari, qua voluntas inclinatur ad reddendū ius suum cuique ad æqualitatem, & multa alia de iustitia, vide apud *D. Thom.* 2. 2. q. 58. *Lesium de iustitia lib. 2. cap. 1. Molin. etiam 1. tom. de iustit. disp. 2. tract. 1.*

2 In Glossa, verbo, *Falsa*. Docet falsam iustitiam non esse iustitiam, neq; falsū iudicem esse iudicem, nec falsum tutorē, esse tutorem *l. Paulus, ff. de verborum significat.* ex qua etiam probatur falsum testamentum non esse testamentum *l. 2. §. 1. ff. quemadmodum testam. aper.* dicit etiam Glossa, quòd falsus denarius, non est denarius *Glossa similis in l. omnes,* per illū textum loquentē de falsa fide, *Cod. de hæreticis,* quem sequitur *Ioannes de Platea in l. circa mediū C. de vet. numis lib. 11. & eam valde elegantem dicit Alex. conf. 104. Statutum loquens col. 2. vers. Pro hoc lib. 1. & singularem appellat Barbat. conf. 43. præclare scribitur, num. 16. lib. 1. alia congerit Tirag. de retract. Lignagier §. 1. Glossa 20. num. 11. Palat. in repetit. Rubr. §. 70. num. 31. qui uterq; nostræ Glossæ, meminere.*

CAP. Recedite. XVI.

SYMMARIUM.

- 1 An peccatores notorij debeant excludi à communione hominum?
- 2 Prælatus singulos iuuare debet?

IN textu, ibi, *Nolite in aliquo nobis communicare.* *Præposit.* hic tenet quòd non: sed an idem sit in excommunicato notorio, vide *Nayarr. in Manual. cap. 27. num. 35. Victor. verbo, excommunicatio num. 9. ad medium, ubi num. 13. resoluit an ipsemet excommunicatus teneatur vitare fideles. Suar. de censuris disp. 9. sect. 2. num. 3. & sequentibus, Fr. Emman. in sum. 1. part. cap. 82. num. 6. Gutier. lib. 1. Canon. c. 1. per totum præcipue à num. 14. cum sequentibus, Eggydius Coninck. de Sacram disp. 14. dubio 2. num. 8. cum quibus resolve quòd post Concil. Constantiense quòd hodie observatur, & ecclesiæ vsu, & consuetudine approbatum, & receptū est, nullum excommunicatum possumus evitare, quamvis notoriè constet esse talem, nisi in duobus casibus; primus est quando talis excommunicatus fuerit declaratus, & denunciatus. Secundus quando fuerit notoriè clerici*

percussor, ita ut nulla tergiversatione possit celari, aut alio suffragio excusari.

In Glossa verbo. Levamentū. Debet igitur Prælatus singulos iuuare, largāq; habere manum, vt patientibus necessitatem succurrat: induitur enim dalmatica latas manicas habente, quia oportet illum esse benignum, & liberalem. Beneficentiæ laus in Prælato præcipue fulgere debet, cum nihil sit, quòd æque amabilem illum populo reddat, quam studium subueniendi, beneq; de alijs merendi; Vulgus siquidē vix putat alios esse bonos, quàm beneficos, prosequitur elegāter *Augustin. Barb. Lusitanus tract. de officio, & potestate Episcopi, tom. 1. tit. 2. Glossa 2. numer. 11. 20. & sequentibus.*

CAP. Sed illud. XVII.

SYMMARIUM.

- 1 An appellatione populi comprehendantur senatores?
- 2 An appellatione Capituli veniat Prælatus?
- 3 An iudex ecclesiasticus possit punire seculares, propter crimina ab eis commissā? & num. 4.
- 5 Ex uno peccatore polluantur alij.
- 6 An quando allegatur lex, sit necessarium allegare eorum illius? & num. 7. & 8.

IN textu, ibi, *Omnē populū.* An appellatione populi comprehendantur senatores? affirmativè tenet *Præposit. hic num. 3. qui citat Archid. vide etiam Aretin. in 4. plebiscitum num. 1. inst. iur. natur. gent. ubi inquit, quòd appellatione populi comprehenduntur omnes nobiles. Bart. in Authent. de defensor. ciuit. §. audient. num. 8. col. 3.*

In textu, ibi. Ex his quæ *Archid. hic* citatus per *Præposit. hic* quæstio annectitur præcedenti; inquit enim quòd sicut appellatione populi veniunt senatores, sic appellatione Capituli Prælatus: de quo vide *Imol. in Clem. Vt ij, qui num. 30. de astate, & qualitate. Abb. in cap. post electionem, num. 8. de concess. præbend. Felin. in proamio. Decretal. n. 13. cum quo firma cōclusionem. Prælatus nō venit appellatione Capituli, quando agitur de materia stricta, & odiosa. Limita tamen primò cōclusionē, nisi sermo fuerit in materia commu-*

communi collegio, & capiti, per *textum in cap. ea noscitur, de ijs, quæ fiunt à Pralat.* Secundò limita, quando propter carentiam Prælati, scribitur capitulo, tunc enim creato prælato incumbit ei, mandati expeditio per *Glossam, in cap. Eam te: de rescriptis.* Tertio. Limita in prælato cuius prælatura non est distincta à iure capitulari, ut *Deci. Felin. & Abbas,* citatis locis, quos vide tenentes hanc ultimam limitationem esse de consuetudine, non de iure; quia prælati inferiores ab Episcopo non habent vocem in Capitulo de iure communi, & sic quando Summus Pontifex loquitur de Capitulo, non videtur loqui de istis prælatis, loquitur enim de iure communi.

3 In textu, ibi, Qui populo præfunt erga delinquentes, &c.

Præposit. hic in principio notat, quòd Prælatus potest punire quemlibet de populo, & ita laicos propter crimina per eos commissa, sed hoc ita sumptum absolute forsan non est verum, quapropter in proposito quatuor casus distingue. Primus quando agitur de delicto merè ecclesiastico. Secundus quando agitur de crimine ecclesiastico, sed non merè. Tertius quando delictum est mixtum. Quartus quando delictum est merè sæculare. In primo casu resolve, quòd solus ecclesiasticus iudex potest cognoscere, ut est in hæresi, & usura quando dubitatur de eius substantia, & ita quæstio est iuris, non facti, tunc enim iudex laicus nullo modo cognoscere potest. *Abbas in cap. Cum sit, numer. 31. & ibi Felin. numer. 1. de foro compet. Marianus Socin. numer. 26. Navarr. in capit. Novit. not. 6. numer. 42. de iudic. Bellug. in specul. Princip. Rubrica II. §. De usurarij, numer. 17. quos refert. Barbosa in l. Titia, numer. 50. & sequentibus, & vide numer. 55. In Secundò casu tam ecclesiasticus, quàm sæcularis cognoscere potest, datur enim locus præventioni, ut est in sacrilegio, & similibus, qui sunt casus mixti fori *Barbosa* ubi proximè *numer. 51. & vide Martam de iurisdictione, 2. part. cap. 1. cum sequentibus,* ubi notat, & resolvit latè, qui sint casus mixti fori.*

4 In tertio casu laici puniuntur per iudices laicos, clerici per ecclesiasticos, ut in crimine furti, homicidij, adulterij, & similibus, *Glossa in cap. Nos inter, de purgat. Canon. & ibi Abb. numer. 2. & in dicto cap. Cum sit, numer. final, & ibi Felin. numer. 16. quos citat Barbosa dicto numer. 50. cum quo vide differentiam inter casus mixtos, & casus mixti fori; mixti fori sunt illi, de quibus tam iudices laici, quàm ecclesiasti-*

ci possunt cognoscere, & datur locus præventioni; mixti verò tantum sunt de quibus iudices sæculares inter laicos, & ecclesiastici inter clericos cognoscunt. In quarto casu solus sæcularis se impedit directè, sed ecclesiasticus quandoque indirectè; argument. *textus in cap. ex tenore, de foro compet. Socin.* citato loco prope finem. Prædicta intellige quando agitur de causa criminali, in causis enim civilibus quando iudex ecclesiasticus possit cognoscere inter laicos, vide eundem *Socin. in cap. licet ex suscepto à numer. 9. ubi enumerat 43. casus, Marta supra dicto casu 118. numer. 119. ubi duos refert.* Primum quando clericus, & laici sunt rei debendi. Secundum quando sunt socij criminis.

Ibi, Polluitur. Igitur ex uno peccatore polluitur populus, sicut ex ove morbida universus grex inficitur, *textus similis in cap. sape, 28. quæstione I. cap. ultim. de statu Monachorum;* nam consuetudo improborum multum habet virium ad corrumpendos bonos mores, sicut familiaritas proborum ad eosdem corrigendos, *l. ediles l. 1. §. Pedius, ff. de adilitio edito;* prosequitur latè *Tiraquel. in l. 16. connub. numer. 25. qui nostri textus meminit: iuvat illud Proverbiorum cap. 22. numer. 24. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambula cum viro furioso, ne forte discas semitas eius. Adde Azeved. lib. 8. recopil. titul. 2. l. 2. numer. 34.*

In Glossa, final, ibi, Hinc est etiam, &c.

Resolvendo cum Glossa, cum qua transit *Præposit. hic, numer. fin.* quòd secundum ius Canonicum possumus uti iure, cuius non habemus authorem, sine eo quod incurramus pœnam falsi, quemadmodum attento iure civili. In quæstione an sit necessarium allegare quotam textus, vide *Glossa 3. in cap. Vt evidenter 1. quæstione 1. Specul. de disput. & allegat. §. Porro Guillelm. in Clement. Constitutionem, & ibi Calderin. quos citat Præposit. in presenti. cum quo, & ex ijs, quæ resolvit, tres casus distingue. Primus quando profertur textus canonis, vel legis ab aliquo, qui legem condit. Secundus quando iudex profert sententiam. Tertius quando advocati vtuntur allegationibus. In primo casu non est necessè allegare quotam legis *textus in cap. Omnibus, 2. quæstione 5. vers. statutum,* quia ut inquit *Præposit. hic in §. hinc inde,* verba prolata à condente legem, faciunt ius; unde infert quòd Doctor ponendo casum in Decretali, in qua allegat aliquod ius non debet exprimere quotam illius, quia ipse subrogatur loco ius condentis, & sumit naturam illius, in cuius locum subrogatur,*

7 In secundo casu non tenetur iudex allegare quotam legis, seu Canonis, in quo fundatur, seu per quem movetur, quia non arctatur ad exprimendam causam, quare profert sententiam *cap. sicut de re iudic.* In tertio casu distingue quinque membra. Primum quando allegatur coram Papa, seu Principe. Secundum quando coram inferiore. Tertium quando per unum advocatum ad alium. Quartum quando aliquis allegat arguendo. Quintum quando Doctor legit, & docet. In primo membro non debet allegari quota, nisi lex sit singularis, vel Canon; devians à communibus regulis iuris, quia quamvis Princeps habeat omnia iura in pectore, iuxta *textum in cap. sapè de appellat.* non tamen habet actum; ut notatur in *cap. 1. de constitut. in 6.* & vide ibi *Domin. num. 23.* & *Archidiacon. num. 4. in fine,* & *num. 5.* In Secundo membro, si ius est omnino notorium, & divulgatum, sicut est, *l. si quis in tantam C. vnde vi,* & *cap. si quis suadente 17. questione 4.* non est necessaria allegatio; si verò non est divulgatum, debet allegari quota *cap. Pastoralis de fide instrum.* vide *Mascard. Conclusione 1275. Felin. in cap. 1. numer. 12. de reiud. Ias. in l. cum prolati, numer. 6.* & ibi *DD. ff. reiud.* In tertio membro non est necessaria allegatio, secundum *Specul. de disput. & allegat. §. Porro, numer. 3.* quinimò nec tenetur advocatus dicere nomen legis, seu ubi est titulus, sed consilium est secundum eum, quod si habet legem determinantem causam suam, illam subterficeat, & proferat tantum auribus iudicis, ne per hoc instruat adversarium suum in responsionibus.

8 In quarto membro quando arguitur magister, seu habenti locum magistri, non est allegatio quotæ necessaria, quia tacite se asserit peritum, *l. 2. ff. quod quisque iur.* & quia turpe est patritio cōsulito iura in quibus versatur ignorare *l. 2. ff. origin. iur.* In quinto membro debet Doctor legendo allegare legem completè, ut instruat audientes, & eis ad memoriam revocet iura, vide *Præposit. hinc citato loco,* ubi in fine inquit, quod non sufficit allegare librum. v. g. Codicem, vel Decretum, sed quod debet allegans ita arctare allegationes, quod certificet illum cui legit, quia iste est finis legis, ut declaret illam. Vnde si redderetur certus finis legis per librum, sufficit eum allegare; si per titulum idem; si non per titulum debet allegare legem, vel capitulum; si verò capitula, sive leges sunt æquivocæ, quia duo, vel tres eodem modo incipiunt, debet dare signum per quod evitetur æquivocatio. Quas pœnas incurrat allegans leges falsas, vide *Bart. in l. fin. ff. ad l. Cornel. de fals. ubi, n. 3.* An leges correctæ, & ablatæ possint allegari? *Specul. de disput. & allegat. §. Satis, n. 8.* & quod sufficit allegare unam legem

de pluribus, idem *Bart. in l. scire §. Oportet, n. 8. ff. excusat. tutor. Ias. in l. illam, n. 11. C. de collat.*

C A P. Sane fin.

S V M M A R I V M.

- 1 Quod etiam datur percussor spiritualis, quemadmodum corporalis.
- 2 Dictio Rectè quid significet?

IN textu, ibi, Percussor. De hoc diximus in *cap. Ephesijs 4. dist. 43.* ubi vide *num. 6.* & *Turrec. hic,* & *Præpos.* dicentes, percussores, & homicidas spirituales dici illos, qui sermone inutili amicos infirmos percutiunt, & ita qui mala, & prava ipsis suadent, seu ad ea provocant. Adde *Gregor. Lopez, p. 1. tit. 5. l. 55. Glossa 1.* qui dicit illam legem ex nostro textu fuisse delumptam.

Ibi, Rectè. Quæ dictio importat iuste, & æquè factum; *Glossa,* & *Bart. in l. non putavit, §. non quævis, ff. de bon. poss. contra tab. Glossa in l. 2. ff. de inofficioso testamento. Iason in l. iuste possidet, num. 4.* & ibi *Alex. ff. de acq. possessione; ipsi in l. 3. nu. 3. ff. de liber. & posth. Alciatus in l. lecta, & ibi Deci. num. 21. & 22. ff. Si certum petatur, Abb. in cap. 1. §. Vna verò, num. 1. de summa Trinitate. Zabarel. in Clem. 2. nu. 1. de testib. quos latè citat *Tiraq. in l. Si unquam, in principio, C. de revocand. donat.* Differt autem rectè à rite, quia rectè significat iuste factum, rite verò ordine debito factum, iuxta supra citatos Doctores, *textus in l. generaliter. §. Sin autem non C. de reb. cred. ibi non rite illatum, rectè autem accusatum, sed quod illa differentia non sit verà, contendunt alij de quibus, per *Cened. singul. 98.***

D I S T I N C T I O. XXXXVI

S V M M A R I V M.

- 1 An sit validum argumentum de maiori ad minus?
- 2 In quo consistat litigium, & unde proveniat?
- 3 Quod Prælatus litigiosus comparatur rustico.
- 4 Causa quare litigiosus non debet ordinari.

In textu

IN textu. *Turrecrem. Praposit. & Domin. hic* inquit, quod Gratianus per totam hanc distinctionem, intendit arguere de maiori ad minus; & ita quod si illa quibus hic repellunt ordinatum, a fortiori repellent ordinandum. De hoc an argumentum sit validum de maiori ad minus, vide *Ias. in l. qua de legato, num. 4. ff. leg. 1. & l. Si quando, §. & generaliter, num. 11. C. de inofficioso testam. Alexand. in l. Marcellus, num. 11. ff. ad Trebel. Abb. in cap. pervenit, numer. 6. qui filij sint legitimi, & in cap. Cum in cunctis, num. 5. de elect. idem Abb. in cap. licet, num. 4. & in cap. Inter corporalia, numer. 3. de translat. Episcop. cum quibus resolve, quod argumentum de maiori ad minus est validum in iure, quando negativè concipitur; non verò quando affirmativè; per textum in d. cap. cum in cunctis, ubi *Glossa* verbo, multo fortius. Si tamen contrarium sequi velis cum *Cassan. conf. 1. nu. 108.* quod etiam procedat affirmative: limitabis, quod non procedat in exorbitantibus, nec quando causa fundatur in maiori utilitate, que invenitur in maiori, non verò in minori, iuxta ea, quæ *Abb. d. cap. licet, num. 4.**

In textu, ibi, Litigiosum.

Litigium secundum *D. Thom. 2. 2. questione 116.* quem citat *Turrecrem. hic, num. 116.* consistit propriè in verbis; cum scilicet unus verbis alterius contradicit, quæ contradictio potest contingere duobus modis. Primò quando oritur propter iniuriam dicentis, cui contradicens recusat consentire propter defectum amoris animos vincens, & hoc videtur pertinere ad discordiam contrariam charitati. Secundò quando oritur ratione personæ, quam aliquis contristare non veretur, & sic fit litigium, quod affabilitati opponitur, ad quam pertinet delectabiliter alijs convivere: vnde *Philosop. 4. Ethicor.* dicit quod illi, qui ad omnia contrariantur, causa cuiusquam est contristata, nec quodcumque curantes discolori, & litigiosi vocantur. Provenit hoc litigium secundum eundem *Turrecremat. ex multis.* Primò ex superbia, superbi enim sunt sicut leones, qui simul non possunt commorari, vnde *Proverbior. 13. numer. 10.* *Inter superbos semper iurgia sunt.* & maximè quidem arrogantes, qui pertinaciter volunt defendere opiniones suas, & sic litigant, etiam si sint ineptæ, & ideo inquit *Apostolus, 2. ad Timoth. 2. num. 23.* *Stultas, & sine disciplina questiones devota, sciens quod generant lites.* Secundò provenit litigium aliquando ex iracundia, sicut fit inter iracundos, qui semper volunt rixari, sicut sunt multi veluti canes, qui còtinuè latrant, & nesciunt quare. Tertio nascitur quando ex avaritia, sicut fit inter cupidos, qui ex cupiditate adinvicem litigant, veluti duo canes

pro uno osse, propter quod inquit *Senec. Conventientissimè viverent homines, si tollerentur ista pronomina meum, & tuum.* Vnde scribitur. *Iacob. 4. n. 2.* *Non hinc? ne ex concupiscentijs vestris litigatis.* Quartò oritur quandoque ex impatientia, sicut contingit inter impatiètes, qui sicut equus recalcitrans nollunt aliquid sustinere patienter; ita sunt aliqui, quos disciplinare est impossibile, ut inquit *Philosop. 5. politic. & ideo Ecclesiast. 8. numer. 1.* dicitur. *Non litiges cum homine linguato, & non instruas in ignem linguam eius.* An adulatio sit maius peccatum, quàm litigium, vide *D. Thom. 2. 2. questione 116. art. 2.* cum quo hanc habe resolutionem. litigium per se, & secùdum suam speciem est gravius peccatum, quàm adulatio; aliquando tamen contingit, ut spectato exteriori motivo, adulatio gravius sit peccatum, si nempe aliquis aduletur intendens, per deceptionem, indebitum honorem, vel lucrum acquirere.

In textu, ibi, Arrogantia rusticorum.

Quatuor rationes assignat hic. *Turrecremat. num. 5.* quare Prælati rustico comparatur, quando est litigiosus. Prima quia rustici sæpè versantur in litigijs, & præcipuè si sunt promoti ad magna, & ita *Claudian.* inquit.

Asperius nihil est humili, cum surgit ad alta:
Secunda ratio est, quia litigiosus plus vacat exteriori occupationi, quàm doctrinæ, & lectioni; Vnde merito inter rusticos computatur. Tertia quia litigioso obducitur intellectus, & minoratur intelligentia, ut in rusticis, ita ut homo cum in honore sit, non intelligat. *Psalm. 48. num. 21.* *litigio perturbante, iuxta Proverb. 18. num. 6.* *Labia stulti miscent se rixis.* & *Senec. Quod litigare est muliebre.* Quarta ratio est, quia sicut rustici sunt duri; ita ex litigio oritur duris sæva, & indomabilis durities & crudelis, quæ non flectitur ad pacem litigiosus, vnde *Psalm. 119. numer. 7.* *Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus, cum loquebar illis impugnabant me gratis.*

In Glossa, verbo, Sequitur, vers. Talis autem.

Ultra tres causas quas hic assignat *4* Glossa, cum qua pertransit. *Praposit. & Domin.* quatuor, vel quinque possunt numerari cum *Turrecremat. numer. 4.* Prima est illa, quam refert ex *Divo Ambrosio in pastorali,* sic dicente. *Non linguam ad vitium relaxet Episcopus, ne per eandem linguam, per quam laudes refert Deo, & divina libat sacrificia, labium venena profert, quia non debet de ore Episcopi benedictio, & maledictio simul egredi.* Secunda quia oportet

Episcopum mitem, & humilem esse iuxta ea, quæ Matth. in cap. 11. num. 29. de se ipso salvator. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Litigiosi autem non sunt mites, sed alti, & superbi, unde non sunt apti ad servitium Dei. Tertia est, ut inquit *Apostol. 2. ad Thimoth. 2. numer. 24. Oportet seruum Dei non litigare, sed mansuetum esse, ad omnes patientem, cum modestia corripientem.* Quarta quia ut dicit Divus Augustinus *Nihil est similius actibus Dæmonum, quam litigare.* Unde servos Diaboli, non Dei se ostendunt, qui litigant. Quinta causa est, quia litigare est officium contemptibilis personæ, & *Ex his 11. questione 1. & adverte hic cum Turrecremata in principio textus, quod prohibitus ordinari ex eo, quia est litigiosus, intelligitur de eo, qui solet hoc facere, & ita quando frequentia, consuetudo, seu facilitas datur in eo. Vide optimè. Augustinum Barbosam Lusitanum de officio, & potestate Episcopi, parte prima titulo secundo Glossa. 14.*

CAP. Hoc habet. I.

SYMMARIUM.

- 1 *Quæ requirantur in Prelato.*
- 2 *Stultitia probatur per verba proferentis.*

IN textu. Post Dominicum hic cum *Preposito, & Turrecremata* nota quod Prelatus debet in correctione subditorum uti blandis verbis, & quod debet esse humilis, & non superbus in docendo, & secundum *Turrecrematam* num. 2. quod debet observare præcepta Philosophi dicentis: *Cunctis esto benignus, nemini blandus, paucis familiaris, omnibus æquus, ad iram tardus, ad misericordiam pronus, in adversis firmus, in prosperis cautus, omnibus prodesse velle, & nulli nocere.* Supponit quod etiam non debet esse temerarius, & novem modis considerat, quem posse dici temerarium; de quibus ibidem. Adde elegantè *Paulum Fuschum de visitatione lib. 1. cap. 3. numer. 5.* qui nostri textus meminit, & eius materiam prosequitur.

- 2 **In Glossa 1.** Collige ex *Glossa, Stultitiam* probari, per verba proferentis, *Glossa similis in cap. Gonsald. verbo Refutati ad medium 17. questione 2.* pro quibus est *textus in cap. Cum dilectus de successione ab intestato, Glossa in l. Si cum dotem, §. Si maritus, ff. solut. matrimonio, quam appellat bonam. Rodericus*

Suarez allegat. 1. numer. 4. qui similiter nostram *Glossam* refert, & eam exemplificat.

CAP. Sunt nonnulli. II.

SYMMARIUM.

- 1 *Adulatio an sit peccatum mortale, an veniale.*
- 2 *Dubia in meliorem partem interpretantur.*

IN textu, ibi. *Mala laudibus efferunt.* Supposito quod adulatio sit peccatum, ex sermone vanæ laudis alicui exhibito intentione placendi, secundum *Alexand. de Ales,* quem *Turrecremata* hic refert, *numer. 3.* & supposito, quod sermo vanæ laudis dupliciter consideratur. Primò quando laudatur id, quod non debet laudari, vel plusquam laudandum est, quæ vanitas est ex parte materiæ. Secundò cum non fit eo fine, quo fieri debet, id est propter Deum, & hoc modo fieri potest causa complacendi homini; qui laudatur. Et supponendo tertio cum eodem *Turrecremata in cap. seq.* quod tres sunt species adulationis. Prima cum quis laudat, sive approbat malum, quod quis habet. Secunda cum quis attribuit alicui laudando bonum, quod non habet. Tertia cum quis extollit bonum in aliquo plusquam sit. Resolvè quod adulatio per se est solum peccatum veniale, est enim tantum excessus in studio placendi, & oblectandi, potest tamen esse peccatum mortale tripliciter, secundum *Prepositum* hic, *num. 2.* *Turrecremata* 4 *Lessium de iust. lib. 2. capit. 47. dub. 7. num. 5.* Primò ratione materiæ; si laudatur alienum peccatum, præsertim mortiferum, iuxta illud *Psalm. 10. numer. 3. Laudatur peccator in desideriis anima, & iniquus benedicitur.* & *Esai. 5. numer. 20. Va qui dicitis malum bonum, & bonum malum.* Ut cum quis laudatur à constantia in hæresi, & à rebellionem, vel simili. Secundò ratione finis, veluti si aduleris ut noceas, vel ad libidinem pertrahas. Tertio ratione effectus, ut cum per adulationem præbetur occasio alicuius gravis peccati, etiam præter intentionem.

In Glossa ultima. Docet *Glossa* quod dubia in meliorem partem interpretentur, *capit. Estote misericor-*

miseriores, de regulis iuris, cap. Cum dilecti, ubi Glossa, verbo, valeant, de accusationibus l. proximé, ff. de his, qua in testamento late Sottus lib. 3. de iustitia, questione 4. articulo 4. Felinus in capit. auditis, numer. 32. de prescriptionibus Alciatus de prasumpt. reg. 3. a principio Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu. 89. num. 22. Tu dic duplitem nos posse de dubijs opinari; nempe definitivè, vel suppositivè, opinamur definitivè, quando factum dubium in hanc, vel illam partem definiendo, trahimus: opinamur suppositivè, quando supponimus potuisse rem ita se habere. In utroque modo dubitandi notanda est differentia; nam priori modo nemini licet in deterio rem partem factum dubium interpretari; iuxta supradicta: Non ita posteriori modo, quin potius actus est prudentiæ, si facta dubia suppositivè in deterio rem partem interpretemur, ut nobis, vel proximo consulamus; ita eleganter inter utramque præsumptionem distinguit. D. Thom. ubi Caiet. explicat. 2. 2. quæst. 60. art. 4. ad 3.

C A P. Clericus qui. III.

S V M M A R I V M.

1. *Quis dicatur proditor?*
2. *An ex sola deprehensione in delicto probetur delictum? & numer. 3. & 4.*
5. *Verbum, degradatur quomodo intelligatur.*

I N textu, ibi, Proditionibus.

Glossa hinc ponit sex modos proditionis, ultra quos vide Bald. in Authent. item nulla Cod. de Episcop. & cleric. Angel. in l. 1. in principio, ff. de his quibus ut indignis, & in l. fin. Cod. de summa Trinit. Cardinal. in Clement. 1. §. Quia, de statu monach. quos citat Felin. in cap. 1. de homicidio, cū quo dic, quod primò proditor dicitur ille, qui unum habet in verbis, aliud in corde, per textum in l. 1. ff. pact. dotal. Secundò qui socium in via percutit, per tex. in l. fin. C. de lat. lib. 10. Tertio qui aliquem veneno occidit l. 1. Cod. de malefic. Quarto qui movet bellum sine diffidatione, secundum ea, quæ Ioann. Andr. in cap. 1. de homicidio, in 6. Quintò qui offendit sedentem in mensa, Bart. in l. respiciendum, §. Delinquant, ff. pennis. Sextò qui permittit transire gentem inimicam, & non revelat; per text. ubi Glossa, in l. Si quis a barbaris. Cod. de re militari. lib. 12. Septimò qui offendit occultè convi-

vantem secum, Bald. in cap. 1. numer. 16. Quibus modis feudum amittatur; vide etiam Luc. de Pena, in l. servum post principium. Cod. de delator. lib. 10. ubi enumerat plusquam 24. modos, quibus quis potest dici proditor, & ad finem textus de proditoribus nonnulla refert, quæ commendat Gom. 3. tom. capit. 3. numer. 5. cum quo resolvè, quod pœna solum aggravatur in crimine quod Lusitani appellamus *aleivosia*, quâdo quis occidit aliū proditorie cum esset eius amicus, & numer. 6. resolvit, quid sit dicendum de socio, qui tantum defendit, & assistit, ut securius, & facilius principalis delictum committat.

In textu, ibi, Deprehenditur. 2

Cum in hoc textu agatur de clericis, in delicto deprehensis, duo membra distinguenda sunt. Primum, an deprehensio sola probet delictum, tam respectu clericorum quando per officiales fit deprehensio; quàm respectu laicorum, quando per laicos? Secundum, an deprehensio clerici facta per laicum probationem inducat? In primo membro quatuor casus distingue. Primus fit quando deprehensio fit paucis astantibus, post consumationem delicti, quod de facili non publicum efficitur, sicut est commissio adulterij. Secundus casus est, quando deprehensio fuit facta a paucis in actu delicti, sive in actu proprio delicto, & hoc fit in delicto de facili, non publico. Tertius quando fit pluribus astantibus, sed hoc post delictum consumatum, ita quod illi plures non possint esse testes delicti, sed deprehensi post delictum. Quartus casus est, quando ipsa deprehensio fit in ipsa perpetracione delicti, astante populo, vel maiori parte, ita quod immediate delictum apprehendant, & hoc potest esse notorium, quia universus populus, & tota vicinia testis esse potest, ut est textus in cap. Cum dilectus de purgat. Canon.

In primo casu, ex tali deprehensione non inducitur nisi tantum indicium, secundum Glossam, quæ sic debet intelligi in l. capite, ff. ad l. Jul. de adulter. In secundo casu dicendum est, quod inducitur manifestum, id est probabile. In tertio talis deprehensio inducit infamiam, Glossa sic debet intelligi in cap. Cum non ab homine, de indic. quatenus textus deprehensionem, & convictionem copulativè requirit. Præpositus in cap. Si quis diaconus 50. distinctione. In quarto casu talis deprehensio probationem inducit, sic procedit Glossa in capit. tua de penitentia, & in dicto capit. Cum non ab homine. capit. Si quis diaconus 50. distinctione. Nota tamen quod hoc debet intelligi, quando de hoc notorio iudici constat, ut iudici, aliàs si iudici, ut

iudici, non constat, requiritur quòd de tali notorio deprehensionis fieret fides iudici, aliàs non potest quis ex tali deprehensione damnari, quòd verum est sumendo deprehensionem pro illo actu, qui recipitur à populo sensu corporali; sed si deprehensio sumatur pro actu iudiciali; ut quia capitur pro sententia, vel confessione, cum ex illa notorium iuris inducatur, ista sola deprehensio inducet probationem delicti: *Præposit. in d. cap. Si quis diaconus, num. 3. Abb. in d. cap. cum non ab homine nu. 19. vide etiam Bart. in l. quisque num. 2. C. delator. lib. 10. Luc. de Pen. in l. 1. in principio. Cod. petit. bon. sublat. lib. 10.*

In secundo membro dicendum est eodem modo, quo supra, & ita in omnibus casibus, in quibus diximus non induci notorium, quando laicus capitur à laicis, & clericus à clericis multo fortius non inducetur quando clericus capitur à laicis, facit tamen prædicta deprehensio iudiciū, & infamiā. In illis verd in quibus inducitur notorium, dicendum est etiam quòd nulla datur differentia, an deprehensio sit facta à laicis, an à clericis; si enim clericus deprehenditur in flagranti crimine, seu in actu propinquo, semper inducitur notorium, licet etiam regulariter laici contra clericum non testificent, quando agitur criminaliter, tamen quando crimen est notorium, bene testificant *Abb. in d. cap. Cum non ab homine, nu. 29. quamvis ibi Felin. num. 5. in fin. & Præposit. in hoc textu, n. 4. contrarium teneant. & quòd quando quid dicatur notorium, relinquatur arbitrio iudicis, vide Farinac. de delict. q. 21. n. 48.*

In textu, ibi, Ab officio degradatur. Vox hæc degradatio attento tempore textus, idem est quòd depositio, seu suspensio, hæc enim omnia significat, ut tradit, *Suares de censur. disp. 40. sect. 8. nu. 5. quem vide, qui nostrum textum exponit, & merito reprehendit Maiolum existimantem quòd textus debebat intelligi de irregularitate.*

C A P. Accusatores. IV.

S V M M A R I V M.

- 1 An clericus accusare possit? num. 2. 3. & 4.
- 5 An qui semel fuit excommunicatus admittatur postea ad actus legitimos? & num. 6.

In textu, ibi, Accusatores. Duo casus

sunt distinguendi in proposito. Primus quando agitur de publica vindicta, secundus quando agitur de privata iniuria, seu ecclesie sue prosecutione. In primo casu dicendum est sine distinctione clericum nullo modo posse accusare. *Abb. in cap. Cum P. Manconella num. 8. & ibi Felin. num. 1. de accusat. Farinac. r. p. quæst. 12. nu. 12. ratio ultra alias, quas præstat. Turrecrem. in cap. Si quis Episcopus 2. q. 7. est, quia vix sine culpa expediri potest talis accusatio, & quando quis dicatur prosequi suorum iniuriam, vide cum Molina de iustitia, & iure tom. 4. tract. 3. q. 44. num. 11. In secundo casu dicendum est, quòd aut agitur de delicto pro quo non venit imponenda pœna sanguinis, aut de delicto, pro quo venit imponenda. In primo membro dic quòd bene potest clericus laicum accusare, *cap. prelati de homicid. lib. 6. Decian. lib. 3. criminal. cap. 10. num. 2. In secundo membro contrarium dicendum est, quinimò si clericus accuset, efficitur irregularis Farinac. d. num. 12.**

Limita tamen hoc. Primò si clericus clericum accuset, potest enim clericus clericum accusare regulariter, *cap. ex parte, cap. licet, cap. veniens. de accusat. Bonifac. Vital. in tract. de malef. tit. de his, qui accusare non possunt. verè. Item clericus, num. 2. Specul. in tit. de accusat. §. Videndum, n. 2. Ratio est quia tunc quamvis delictum sit tale, pro quo pœna sanguinis veniat imponenda, nunquam in proposito potest dari talis intentio; hæc limitatio sublimitatur primò in omnibus casibus, in quibus quis de iure civili ab accusatione repelleretur, tunc enim clericus non poterit clericum accusare *cap. de accusat. 3. q. 5. Abb. in d. cap. cum P. nu. 11. de accusat. Secundo sublimitatur nisi minor clericus velit maiorem accusare, hoc etiam facere non poterit, cap. Clericus, cap. Maiorum 2. quæst. 7. intelligendo tamen hoc cum Præposit. d. cap. Clericus, numer. 3. Turrecrem. l. Decianus d. lib. 3. capit. 10. num. 19.**

Limita secundò prædictum secundum membrum distinctionis, seu nostre conclusionis, quòd clericus poterit laicum accusare quando civiliter prosequitur suum interesse, licet iudici videretur imponere pœnam sanguinis. *Decian. d. cap. 10. nu. 5. Limita tertio quòd per viam exceptionis crimen opponere potest; etiam si pro eo pœna sanguinis veniret imponenda, cap. super his, ubi Abb. num. 4. Felin. 2. de accusat. Baiardi ad Iul. Clar. quæst. 14. nu. 18. Ratio est secundum Abb. quia tunc quamvis opponatur de crimine, causa non est criminalis. Porro qui veniant appellat clericorum, vide cum Decian. d. cap. 10. numer. 22. ubi cum Gramat. vol. 33. numer. 3. resolvit appellatione clericorum venire clericos in minoribus constitutos, quando agitur de materia favorabili.*

Limita

4 Limita quartò quòd quamvis clericus non possit laicum acculare, quando agitur de delicto, pro quo venit imponenda pœna sanguinis, hoc non procedit, si ipse clericus protestetur quòd ad vindictam, seu pœnam sanguinis iudex non procedat, tunc enim non efficitur irregularis, & potest accusare, quamvis non obstante protestatione possit competentem, & ordinariam pœnam sanguinis iudex ponere; *textus in cap. Sacerdotem 2. q. 7. Prapof. in cap. experientia num. 4. 11. q. 1. & in cap. sicut, & in cap. laicos, 2. q. 7. Abb. in d. cap. cum p. num. 10. & ibi Felin. num. 1. & in cap. postulasti de homicid. Domin. in cap. pralatis num. 25. & ibi Archidiaconus de homicid. in 6. Decian. d. lib. 3. cap. 10. num. 2. Iul. Clar. q. 14. n. 3. vide etiam Marian. Socin. in cap. ad audientiam, n. 55. de homicid. ubi apponit cautellam, ut clericus evitet prædictam pœnam irregularitatis; scilicet, ut non dicat *accuso*, sed *conqueror*, tunc enim si iudex condemnet ad mortem, non efficitur accusans irregularis; & *na. 54.* concludit, quòd quamvis clericus sciat non posse consequi debitum suum sine sanguinis effusione, quòd si protestetur, sufficit ut prædictam pœnam irregularitatis evitet.*

5 In textu, ibi, & si emēdaverint

vitium. Dicit *Glosa*, in præsentis quòd notiter textus facit pro opinione *Hugon.* dicentis quòd qui semel fuit excommunicatus, amplius non admittatur ad actus legitimos. Contrarium docet *Archidiaconus Prapof. num. 2. Turrecrem. num. 1.* Ratio est secundum illos, quia hic textus non refert se ad excommunicationem, quæ est pœna medicinalis, sed ad vitium, quod est crimen, supponendo igitur quòd actus legitimi sunt illi, qui secundum leges fiunt, vel ab eis inventi, vel approbati sūt *l. legitimam, iuncta Glosa, ibi ff. de pactis Din. in reg. actus legitimi, in principio de regul. iur. in 6. Alex. cons. 75. num. 4. & 7. lib. 1. Covar. de sponsal. 2. par. c. 3. nu. 3. Die postea, quæ Prapof. in cap. 1. 4. quæst. 1. num. 1. Innocent. in cap. testimonium de testibus, & ibi Abb. num. 10. Felin. nu. 24.* Quod in illa questione. An qui semel fuit excommunicatus post absolutionem admittatur ad actus legitimos, ut est accusatio, attestatio, & similes alij? Tres inveniuntur opiniones de quibus *Turrecrem. in d. cap. 1. num. 1.* Prima opinio est quòd talis semel excommunicatus pro crimine, & contumacia simul, vel pro crimine tantum, non poterit de cætero accusare.

6 Secunda opinio est, quòd si fuerit excommunicatus pro crimine, & contumacia simul, poterit repelli, etiam post absolutionem, exceptis casibus, in quibus omnes admittuntur; nisi restituatur in integrum; si verò fuerit excommunicatus pro contumacia tantum, quia forte volebat facere quod ei præcipiebatur, post absolu-

tionem bene poterit accusare. Tertia opinio est, quòd si crimen pro quo quis excommunicatus est, infamat, tunc non poterit etiam post absolutionem accusare, & ita facere actus legitimos; secus si crimen nõ infamat; quæ opinio verior est, & quam sequuntur, ipsi *Turrecremata & Prapofitus*, citatis locis. Quamvis ipse *Prapofitus* non ita clarè loquatur, tamen si bene perpendatur idem sentit, apud quem vide *num. 1. in fine*, quando dubitatur de causa propter quam quis excommunicatus fuit, an propter delictum, an propter contumaciam, quòd in dubio non repellitur excommunicatus iam absolutus, debet enim intelligi quòd fuit excommunicatus propter contumaciam, quia excommunicatio regulariter nõ profertur nisi propter contumaciam, & non sufficit probare excommunicationem, nisi probetur causa, maximè in pœnis, quæ in miorem partem capiendæ sunt; *cap. estote, de reg. iur. cap. in panis, eodem tit. in 6.*

C A P. Clericus maledicus. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Quis dicatur maledicus, quibus pœnis puniatur? & an liceat maledicere aliquo casu? & n. 2.
- 3 An quando crimen est notarium, cogatur quis facere pœnitentiam de illo?
- 4 An possit Episcopus restituere degradatum? & num. 5.

IN textu, ibi, Maledicus. Maledictio propriè est alicuius mali futuri precatio, & sic differt à contumelia, & vituperatione, secundum ea, quæ *Luc. de Pena, in l. omnes vers. & nota blasphemia ad med. C. delator. lib. 10.* de quo nomine vide *Cassan. cons. 1. §. ad quintum num. 5.* Vnde propriè maledicus dicitur ille, qui male imprecatur, sed in hoc textu etiam dicitur, qui mala alicui in facie dicit, vel qui contumelias de illo profert, quamvis non in præsentia; ut intelligit hic *Turrecrem. ex D. Thom.* quem citat. Adverte etiam secundum *Luc. de Pena* citato loco, quòd maledictio aut fit bono animo, aut malo animo; si malo animo fit, & maledicus est clericus, cogitur ad veniam postulandam, ut in hoc textu, & si noluerit est degradandus; si verò laicus maledicit, extraordinariè punietur *l. Sanctio, ff. de pœn. si autem bo-*

no animo fit, Verbi gratia causa correctionis; non est pœnalis, sed meritoria, iuxta *cap. corripiantur. 24. quest. 3.* quem citat *Luc. de Pena* citato loco, cum quo multa poteris videre de maledictione. *Sotus de inst. & iure lib. 5. questione 12. art. 1. Menoch. de arbitrar. casu. 377. Peres lib. 8. ordinam. tit. 3. l. 34. ex fol. 75. in fin. vers. Vtrum autem liceat aliquem maledicere.*

- 2 *Hollens. in sum. in tit. de maledicis* facit divisionem maledicorum hoc modo. Maledici sunt aliquando Deo, aliquando Principi ecclesiastico, aliquando factulari, aliquando alij domino, qui potestatem habet in maledicentem, aliquando alij superiori ætate, nobilitate, moribus, scientia, divitijs, & huiusmodi; aliquando æquali, vel inferiori; vide etiam *Salzed. in praxi cap. 66. verbo, Maledici, & ibi additio, cum multis, quos citat Cened. 2. p. collect. 146. à principio, & num. 2. an liceat maledicere creaturas irracionales, & eas excommunicare, & anathematizare, in quo resolve cum NAVATY. in Manual. c. 12. num. 8. Cassan. d. conf. 1. num. 54. quod qui maledicit creature irrationali in quantum est creatura Dei; idem facit quod maledicere Deum, & ita est blasfemia; si tamen simpliciter maledicit, nõ eo animo, solùm erit verbum iocosum, & veniale, & ita venialiter tantum peccat. Anathematizare, vel excommunicare animalia irrationalia, veluti locustas, muscas, & similia illicitum est, nec fieri potest, vt ostendit ad extensum elegantissimè *Bart. Cassan. d. conf. 1. §. ad quintum ubi à num. 13. cum sequentibus, vide Spin. Glossa 11. Rubrica num. 55. & multos alios, quos refert Cened. citato loco Tolet. in summa lib. 1. cap. 7. num. 2.**

- 3 In textu, ibi, Cogatur ad postulandam veniam. Nota quod pœnitentia, quædã est publica, non solemnis, quædam publica solemnis; solemnis est illa, quæ non potest imponi nisi in principio Quadragesimæ; cum circumstantijs de quibus in *c. 50. distin. ubi Domin. & Turrecem. num. 1. Prapof. 4.* & hæc non imponitur nisi pro delicto enormi, & scandalizanti totam urbem *Abb. in c. 1. de pœnitent. & remission. Publica non solemnis est, quæ imponitur, siue delictum sit grave, siue leve; publicam solemnem nunquam iudex clerico debet imponere, textus in cap. presbyter, ubi Glossa, 28. dist. cum qua transit; Prapof. num. 3. Abb. citato loco, & in cap. questum. num. 4. eodem tit. de pœnitent. supposito hoc die; quod clericus potest cogi facere pœnitentiam publicam non solemnem de delicto, quando delictum est notorium Prapofitus hic numer. 1. Domin. in principio. Abbas d. cap. 1. in principio, optimè Perez ad lib. Ordinam. tit. 3. l. 1. vers. præterea etiam hoc est,*

In textu, ibi, Revocetur. ⁴
Supponendo quod suspensus, depositus, & degradatus differunt inter se; nam suspensus dicitur is, qui ad tempus vel suspenditur ab officio, vel à beneficio, vel ab utroque simul; depositus verò dicitur, in quem in perpetuum solo verbo, ob crimen aliquod, sententia depositionis profertur. Degradatus, cui post sententiam depositionis insignia, quæ recepit cū ordinatus fuit, solemniter detrahuntur, quæ degradatio vocatur solemnis depositio. *Speculat. tit. de accusat. §. secundò loco, n. 3. Turrecem. in cap. contumaces, n. 2. decis. 50. & ibi Domin. in fin. & Prapof. nu. 4. vide etiam Abb. in cap. atsi clerici, n. 7. & ibi Decius num. 51. de iudic. & quæ latè diximus in tractat. de sollicitantibus quest. 24. n. 7. & 8. Tres casus distingue. Primus est quando clericus est suspensus; secundus, quando est depositus; tertius quando est degradatus, vel solemniter depositus. In primo casu dic Episcopum posse eum restituere. In secundo casu, siue pro crimine, siue pro contumacia deponatur, idem dicendum est, nisi velis limitare cum Turrecem. quando crimen maius est adulterio; inquit enim quod tunc non poterit Episcopus dispensare, ut eum restituat.*

In tertio casu, aut restitutio petitur de gratia, aut de iure; si de gratia, solus Papa dispensare potest; si de iure, dicens sententiam latam fuisse per falsos testes, vel eum esse absentem ex causa probabili, vel non citatum, vel non convictum, seu sententiam fuisse nullam, tunc etiam Episcopus poterit restituere. *Prapofitus d. num. 4. Turrecem. 2. Domin. in fin. Abb. in cap. super eo, nu. 3. de raptor. Felin. cap. atsi clerici, nu. 12. §. de adult. de iudic. Quod intellige si sententia fuerit inferioris, non si fuerit Papæ. Prapof. d. cap. contumaces nu. 4. in fine. Quæ autem crimina sunt digna suspensione, quæ depositione, quæ degradatione? vide cum Abb. d. cap. atsi clerici, num. 33. Felin. 14. in fin. Dec. 35. & quomodo fiat solemnis depositio. *Speculat. citato loco. Sarmiento lib. 1. select. cap. 14. num. 9. Suarius de censur. disp. 30. sect. 1. n. 18. Menoch. de arbitrar. casu. 415. textu in cap. 2. de pœnis lib. 6. & in cap. 1. de hereticis, eodem lib. & quæ scripsimus in tractatu de sollicitantibus d. q. 24. n. 23. & 34.**

C A P. Clericum. VI.

S V M M A R I V M.

1 Quis dicatur scurrilis, & ioculator, & quibus pœnis puniatur?

In textu

IN textu, ibi, Scurrilem. Scurrilis secundum Prapof. hic Turrecrem. & Domin. est ille, qui quotidie loquitur verba scurrilia, & scurræ dicuntur à sequendo curiam, & ibi vivunt, sicut sunt laciatores, & ioculatores, qui in curia risum movent, & ita in proposito omnes illi, qui in publicum faciunt proprii corporis spectaculum, seu artem ignominiosam exercent, comprehenduntur; hi si per annum illam artem exercuerint, ipso iure carent omni privilegio clericali; si autem breviori tempore, & tertio moniti non resipuerint, carent etiã omni privilegio clericali, & deponuntur secundum Turrec. hic. n. 2. ubi resolvit per textum in c. 1. 4. q. 1. quod etiã laicus talẽ artem exerens, nõ debet promoveri, quem vide, & Domin. in c. 1. num. 2. de vita, & honestate clericorum lib. 6. & ibi Archidiacon. num. 3. Salzed. in praxi. cap. 72. fol. magno, & cap. 68. fol. parvo, verbo ioculatores, ubi num. 1. in fine. nostri textus meminit.

CAP. Clericus invidens VII.

S V M M A R I V M.

- 1 Quid sit invidia, & quando sit peccatũ mortale?
- 2 Donec dictio quid significat?
- 3 An existens in peccato mortali possit eligi?

IN textu, ibi, Invidens. Invidia est vitium inclinans ad inordinate tristandum de bono alieno, eo quod suam excellentiam minuit. Navarr. in Manual. cap. 23. num. 118. vel secundum Tolet. in summa lib. 8. cap. 63. num. 1. est tristitia de alieno bono in quantum propriæ excellentiæ est diminutivum. Ita D. Thom. 2. 2. quest. 36. art. 1. Ioannes Sancius disp. 3. num. 8. & 9. Reginal. lib. 7. num. 68. Lessius lib. 4. cap. 4. num. 28. ubi docet invidiam, & odium esse maius peccatum quam sit ira. Ille igitur secundum Navarr. peccat mortaliter, circa invidiam, qui deliberatè dolet de bono notabili proximi, scilicet scientia, honore, fama, divitijs; favore, veneratione, & id genus alijs; ea ratione quod sua per illud excellentia diminuitur. Quot modis contingat tristari quẽ de bonis alterius, vide cum Tolet. citato à nu. 2. & quod invidia perseverantes repellantur à promotione, vide cum Domin. & Prapof. hic.

2 Ibi, Donec. Quæ dictio facit conditionem, unde si lego de-

cem donec, illi fuerint in studio; videtur sub conditione relictum; dum in studio fuerint. Bart. in l. 1. num. 15. ff. de condit. & demonstrat. Dec. in l. Si quis heredem, num. 7. ad fin. Cod. de inst. & cons. 620. n. 3. Paris. cons. 18. num. 4. cum sequentibus, vol. 4. Boer. decis. 44. num. 39. Imò requiritur perseverantia. Quare si dicatur. Relinquo uxori meæ quolibet anno donec caste vixerit, requiritur perseverantia ad hoc ut pro anno futuro consequi possit legatum. Decius d. numer. 7. Roman. cons. 516. num. 9. Natta cons. 459. num. 16. & 17. Ruin. cons. 34. num. 4. vol. 2. Capicius decis. 203. num. 1. Porro de pluribus alijs modis, quibus dictio donec accipitur, vide Luc. de Pen. in l. si ad Magistratum col. 3. ad finem. Cod. de decurionibus lib. 10. Dec. cons. 637. numer. 12. post alios Cened. singulari 46.

In textu, ibi, Donec in vitio est. 3

Domin. & Prapof. hic tenent, quod existens in peccato mortali eligi non potest; vide tamen eundem Domin. in cap. perpetuo, nu. 6. de elect. in 6. cum quo distingue duos casus. Primus est quando criminofus est omnino occultus; secundus quando non est omnino occultus. In primo casu resolve, quod si eligatur criminofus, electio non erit nulla, & est ratio secundum eundem, quia de omnino occultis nõ iudicat ecclesia. In secundo casu iterum distingue, quod aut crimẽ est tale, quod inducit ipso iure pœnam suspensionis; aut non inducit pœnam suspensionis ipso iure, sed tale crimẽ est enorme; aut nec inducit pœnam suspensionis ipso iure, nec est enorme, aut denique criminofus non vult corrigi de crimine. Quando crimen inducit ipso iure pœnam suspensionis ab officio, electio est nulla; quando est enorme etiã non inducat ipso iure pœnam suspensionis, inducit ipso iure nullitatem; quando non est enorme non inducit nullitatem; quando criminofus non vult corrigi quamvis eligatur, non debet confirmari; vide Abb. in cap. sicut, n. 3. de iure iurand. Felin. in cap. dilecte in Christo, nu. 4. de except. ubi latè de questione, & num. 5. resolvit cum Domin. quod in nullo ex his casibus electio est nulla, quantum ad ius naturale, si consensus potentis eligere, concurrat, & ita quoad Deum valet electio, licet sit peccatum contra ius positivum.

CAP. Seditonarios. VIII.

S V M M A R I V M.

1 Quis sit seditonarius, & quibus pœnis puniatur?

2 Quas

- 2 Quas pœnas incurrat usurarius?
 3 An quis possit propriam iniuriam vindicare? num. 4.

1 **I**N textu, ibi, Seditiosarios.

Seditiosarii sunt, qui sæpè seditiosiones movent, & comminationes, siue coniurationes faciunt; Azo citatus à Præpos. hîc, inquit quod seditiosionem facere, est quasi sacrilegium committere; unde est crimē læsæ Maiestatis, quod est proximum sacrilegio, si seditios fiat Romæ. Si autem fiat in alijs locis, patitur quis pœnam capitalem, scilicet mortis, considerata tamen qualitate personæ, vel dignitatis, ita ut aut furca suspenditur; aut bestijs subijcitur, aut in insulam deportantur l. si quis aliquod, §. actores, ff. pœn. Præpos. in cap. conspirationum, num. 5. II. quest. 1. ubi vide aliqua de materia. Bart. in l. constitutionis, num. 1. ff. de appellat. & in l. capitalium, §. solent, & d. §. Actores, ff. de pœnis. Sunt prædicti etiam infames, & ita repelluntur à promotione, & promoti iam deijciuntur, & hæc inhabilitas perpetua est secundum hunc textum Præpos. hîc, num. 1. & Domin.

2 **I**N textu, ibi, Usurarios.

Usurarius siue sit laicus, siue clericus, est infamis ipso iure. Abb. in cap. inter dilectos de excess. prælat. quem citat Covar. lib. 3. Var. c. 3. n. 2. Salzed. in praxi, c. 92. fol. magno, & fol. parvo. 88. verbo, Usurarij. Clericus suspenditur ab officio, nec potest sacris ordinibus insigniri in perpetuum, secundum hunc textum, & ibi Domin. & Præpos. in principio, nec eligi, nec præsentari poterit ad beneficiû ecclesiasticum. Salzed. & Covar. citatis locis, cum quo à numer. 4. videbis quis dicatur usurarius manifestus. Abb. in cap. Quia in omnibus, num. 11. de usur. Salzed. in praxi, cap. 93. Spin. Glossa 13. Rubrica, num. 18. & an crimen usuræ sit ecclesiasticum Abb. in Rubr. de usur. num. 6. & in capit. Quoniam num. 1. Domin. cap. 1. num. 5. eodem tit. in 6. Cabal. resolut. crim. casu. 188. num. 1. Covar. citato loco, num. 1. Barb. l. Titia num. 51. & sequentibus, ff. solat. matrim. Non potest etiam usurarius manifestus facere testamentum, de quo vide. Spin. citato loco, qui à num. 21. enumerat pœnas impositas usurarijs, & melius Peres in Proœmio tit. 2. lib. 8. ordinam. vers. præterea, & col. 28. vers. tunc venit. ubi hunc textum citat, Præpos. in cap. sicut, num. 3. prope fin. & ibi Domin. hac dist. & qualis probatio requiratur, ut quis dicatur usurarius, Abb. cap. Quia in omnibus, num. 11. de usur. Spin. d. Glossa 13. numer. 19. & quod usurarius non debeat ordinari, vide posita ad cap. Maritum, num. 7. supra dist. 33.

3 **I**N textu, ibi, Nec iniuriarum

ultores. Supponendo cum Turrec. hîc, n. r. quod vindicatio fit per aliquod pœnale malum inflictum iniurianti. Duos distingue casus in proposito. Primus est quando animus, & intentio vindicantis principaliter fertur in malum illius, de quo fit vindicta, aut quando vindicatio procedit ex passione iracundiæ facientis appetitum vindictæ. Secundus casus, est quando animus, & intentio vindicantis fertur principaliter ad aliquod bonum, ad quod pervenitur per pœnam peccatis, v. g. ad emendationem peccantis, vel saltem ad cohibitionem eius, & quietem aliorum, & utilitæ conservationem, & in honorem Dei. In primo casu sic constitue conclusionem. Vindicatio propriæ iniuriæ illicita est, textus in præf. & in l. scientia, §. Qui cum aliter ubi Bart. ff. ad l. Aquil. idem Bart. in l. Si ex plagis, §. Tabernarius eodem tit. & in l. nullus per textum ibi, Cod. de Iudais.

Limita hanc conclusionem quando in continenti quis alium percutit, tunc enim illud est se defendere, non verò iniuriam vindicare, & ita poterit quis in continenti alium occidere, si is velit eum occidere, sed hoc cū moderamine inculpatae tutelæ. Abb. in cap. significasti, num. 9. & ibi. Felin. nu. 13. & 14. de homicid. Idem Abb. de materia in cap. lator, num. 3. eodē tit. Marian. Socin. in cap. audientiam, numer. 35. & 40. eodem tit. Domin. in cap. dilecto, num. 1. de sententia excommun. in 6. Bart. d. §. Tabernarius Molin. de iustitia 4. tom. tract. 3. disp. 11. nu. 5. & disp. 6. num. 2. In secundo casu sit conclusio. Licet homo teneatur iniuriam patienter tolerare si expediat, si tamen non expedit, utpote propter communem utilitatem, vindicatio propriæ iniuriæ est licita, sed hoc autoritate eius, cui commissus est gladius potestatis secularis, non tamen licet propria autoritate, nisi forte patria nō habeat aliquem superiorem, hoc enim potius est repulsio violentiæ; quā vindicta, ut tenet Turrec. hîc, vide textum ubi Glossa in l. C. quando licet unicuique sine iudice Bart. in d. l. nullus num. 2. Mol. d. tract. 3. disp. 5. vers. quia verò unaquæque Resp. num. 3. & per totam disp. & disp. 6. n. 1. vers. in panam.

C A P. Non licet. IX.

S U M M A R I U M.

- 1 Quid sit usura?
 2 An fœnus sit idem, quod usura?

In textu

IN textu, ibi, Fœnerari. ^{Supposito quod} usura sit voluntas capiendi ultra sortem lucrum aliquod temporale, vi, & causa mutui principaliter, secundum *Covar. lib. 3. variar. cap. 1. num. 2. vers. usura igitur*, seu secundum *Sottum*, sit usus pretium rei mutuatæ, seu lucrū estimabile ex mutuo principaliter intentum, ex ijs, quæ *Perez lib. 8. Ordinam. tit. 2. in proœmio vers. Tandem usura. Spin. de testament. Glossa 13. Rabr. num. 4.* & supposito quod usura sit prohibita de iure diuino, naturali, canonico, & civili, *Covar. citato loco, nu. 5. Spin. ubi proximè*, ita vt contrarium pertinaciter affirmans hæreticus sit censendus, ex ijs, quæ tradit *Perez ubi proximè vers. quæro num usura.*

2 Dic tamen quod inter fœnus, & usurã datur differentia, fœnus enim strictè accipitur pro eo, quod ex solo mutuo iniusto accrescit, usura autem extensius pro quocumque augmento ex quocumque contractu, etiamsi licitus sit, nihilominus tamen usura, & fœnus reciprocantur, & vnum pro alio sumitur *l. pecunia sanebris, ff. de usuris l. Caius, eodem tit. cap. 1. de usur. in 6.* quæ iura adducit *Perez citato loco, vers. differentia autem, apud quem vers. sequent. inuenies*, quod usura est duplex, & multa alia de materia. *Spin. d. Glossa 3. num. 5. & sequentibus, Navarr. in tractat. de usura. Lessius de iustitia lib. 2. cap. 20. dub. 3. & sequentibus. Molin. de iustitia. 2. tom. tractat. 2. disput. 303. & sequentibus. Mantica de tacitis & ambig. lib. 8. tit. 18. per totum Salzed. in praxi cap. 92. fol. magno. verbo, usurarij. Tolet. in summa lib. 5. cap. 28. & sequentibus. Latissimè Reginaldus lib. 10. numer. 390. & sequentibus.*

C A P. Sicut. vlt.

S V M M A R I V M.

- 1 *An usura pro opere pio sint licite?*
- 2 *An quod alicui non licet suo nomine, liceat alieno?*
- 3 *An procurator, qui recipit usuras nomine alterius, teneatur illas restituere?*

IN textu, ibi, Misericorditer. Vide *Domin. hic in principio. Præpos. numer. 2. Abbat. in cap. super eo, num. 1. de usuris.* cum quibus resolve, non licere in mutuante, in recipiente verò si mutuans erat paratus aliàs mutuare, recipiens non peccat, quia non in-

ducit illum ad peccandum, sed potius obsecrat ut præligatur, ut succurat cum illis, nam libenter vellet habere mutuum sine usuris, si verò non erat paratus mutuare, tunc non licet eum inducere, quia est dare causam delicto. *Abb. citato loco, num. 4.* Porro peccatum usuræ, sicut clericus suo nomine exercere non potest, ita nec alieno, *Bernard. in prætic. cap. 88. verbo, Usurarij. Sanchez de matrimonio tom. 1. lib. 3. disput. 20. num. 8.* qui vterque nostri textus meminere.

In Glossa, verbo, Non suo, ibi, Argumento, Quod quis.

Regula iuris est, quod alicui non licet nomine suo, nec alieno licebit, de qua vide *Bart. in l. Labeo §. 1. ff. usucap. & in l. hereditaria, ff. de furtis. Din. in reg. quod alicui, de regul. iur. in 6.* ex quorum doctrina limita. Primò, & intellige dictam regulam, quando illa alia persona est submissa illi, cui non licet nomine suo tale quid facere: si enim non fuerit submissa, bene poterit per illum, quod per se non potest. Secundò limita, quando ratione defectus intelligentiæ alicui non licet quid nomine proprio, tunc enim licebit per aliū. Tertio limita, quod illud, quod non licet nomine proprio; non licet alieno, intelligendum est quod non licet sub colore nominis alterius. v. g. sicut non licet tutori inquietare pupillum suo nomine, ita nec licebit nomine alterius, quod etiam declarandū est, solum habere locum quando illud, quod faciendum est nomine alterius tenderet ad eundem effectum, quem consequeretur faciendo nomine proprio, non verò quando ad diversum effectum, & de regula contraria. *Quod licet nomine proprio, an liceat alieno? Vide Glossam celebrem in capit. Episcopus, 4. distinctione. 88. Din. in regula potest quis, de regul. iur. in. 6.*

In eadē Glossa, vers. Vnde si.

De quaestione vide *Abb. in cap. Michael, num. 6. de usuris, & ibi Innoc. & Ioan. Andr. Gofred. in sum. de usuris, §. item si quis nomine alieno, Hostiens. Rodolph. & Lap. quos citat hic Præpos. num. 3. Domin. in principio.* Ex quorū dictis duos casus distingue. Primus est quado illi, qui alieno nomine viuras recipiunt, sunt partiarj, hec est recipiunt usuras dando pecuniam alienam ad usuras, & danti dant certam quotam pro centenario, & residuum sibi reservant. Secundus casus est, quando sunt ministri exercentes nudum ministerium, & non participantes de lucro. In primo casu tenentur ipsi restituere partem lucri usurarij, quod pervenit ad eos, itemque aliam partem quæ pervenit ad principalem si ipse solvendo non sit.

In secun

In secundo casu non faciendo differentiam inter tutores, & procuratores dicendum est quod si dominus non est solvendo, minister tenetur solvere. Ratio est secundum Dominum, quia qui pares sunt in prohibitione, debent esse pares in poena restitutionis, & quia qui participat crimini cum criminoso, eadem poena ligatur. Adde late Boer. decis. 273. ubi n. 6. nostræ Glossæ meminit.

DISTINCTIO. XXXVII.

CAP. Episcopus. I.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus, aut presbyter usurarij an debeant deponi?
- 2 An Papa possit statuere contra Canones Apostolorum.
- 3 An omne peccatum mortale deiciat iam promotum? & num. 4. & 5.

IN textu, ibi, Deponatur. Igitur clericus usurarius ab officio, & beneficio est suspendendus, textus similis in cap. præterea, de usuris Covar. lib. 3. variat. cap. 3. n. 3. Bernard. in practic. cap. 88. verbo, Usurarij, num. 2. in principio, & ibi Additio littera C. Quod tamen limitabis nisi clericus desistat à crimine usuratum, quia tunc evadit: innuit, textus in cap. 1. de usur. dum dicit. Si clericus detestandis usuratum lucris insistat: tradit Bernardus d. cap. 88. num. 2. ad finem, qui nostri textus meminit. Adde posita ad cap. Si quis. 5. numer. 2. hac eadem distinctione.

2 In Glossa, verbo, Exigens, ibi, Tempore Apostolorum. Supponendo cum Felino, & multis quos citat in Rubr. n. 1. & sequentibus de constitut. Marta de iurisdic. 1. p. cap. 32. n. 17. Abb. in cap. litteras, num. 14. de restitut. spoliat. Quod Papa potest solus condere leges, etiam de rebus arduis, & supponendo cum eodem Felino. in cap. qua in ecclesiarum, numer. 19. & ibi Dec. num. 13. idem Abb. in cap. 2. num. 3. de maiorit. & obedientia, Marta de iurisdic. 2. p. cap. 37. num. 1. & casu. 93. num. 3. & casu 194. nu. 7. quod Papa potest interpretari, & limitare ius divinum. Affirmative resolve. Summum Pontificem posse statuere contra Canones Apostolorum: vide Abb. in cap. proposuit, num. 9. de concess.

præbed. Anchar. conf. 124. incipit Circa bigamos, Felin. in cap. qua in ecclesiarum, num. 21. de constitut. & ibi Dec. 13. vers. & adde quod Papa in omnibus. Domin. hic propè finem. Præpos. num. 1. Turrecrem. in cap. lector. num. 2. decis. 34. & ibi Præpos. num. 2. Marta de iurisdic. 1. part. cap. 24. num. 41.

In Glossa, verbo, Quod non quodlibet peccatum. Vide Præpos. in cap. Apostolus

81. distinct. num. 1. & ibi Turrecremat. num. 2. cum quo melius materiam quæstionis distinguendo, per novem conclusiones eam declara. Prima conclusio. Est necessarium necessitate præcepti, ut promovendus pro tempore promotionis, non solum sit sine macula criminis, sed etiam sine macula peccati mortalis, patet ex textu in d. cap. Apostolus. Secunda conclusio. Est tanquã præsumptuosus, & mortaliter peccat, qui cum conscientia peccati mortalis ad ordines suscipiendos accedit. Tertia conclusio, licet requiratur pro tempore promotionis, ut promovendus sit sine peccato quocumque mortali, non tamẽ requiritur necessario quod ante baptismum, vel post, nullum peccatum commiserit, quod probatur ex practica Christi, & sanctorum, qui multos promovisse leguntur, qui tamen ante mortaliter peccaverunt, & ex eo, quia aliàs nulli, vel paucissimi promoverentur, cum ut dicit Heronymus. *Pœnẽ contra naturam est scilicet corruptam, ut quis sine peccato sit.* Quarta conclusio est. Falsa est opinio dicens quod omne peccatum mortale repellit promovendum, & deiciat iam promotum, Præpos. hic num. 2. ubi Glossa. Quinta conclusio. Falsa est opinio dicens, quod peccat mortaliter, qui post baptismum mortaliter peccans se promoveri permitit, aut in suscepto ordine permanet, quantumcumque egerit pœnitentiam, nisi sit cum eo dispensatum, quod patet ex eo, quia non omnia peccata mortalia indigent dispensatione, ut docet nostra Glossa.

Sexta conclusio. Crimina occulta per baptismalem innocentiam, aut per pœnitentiam abolita, non impediunt promovendum, aut deiciunt promotum; probatur per textum in cap. quæsitum, de tempor. ordin. Limitatur tamen hæc conclusio in criminibus, quæ relinquunt post sui abolitionem sequellam repugnantem ordinis executioni, sicut homicidium, quod habet annexam irregularitatem, & hæresis, quæ post vulnus sanatum, relinquit cicatricem, & simonia in ordine, quia illa est vitium, & infectio ordinis, hæc enim quantumcumque sint occulta, etiam post peractam pœnitentiam non sinunt aliquem promoveri, & impediunt executionem susceptorum ordinum.

Septima conclusio. Crimina, quæ sunt mediocria secundum aliquos, & talia dicuntur, si sunt manifesta per sententiam, aut per confessionem factam, etiam in iure sponte, aut evidentia facti, repellunt promovendum, & deijciunt, iam promotum; *textus in cap. de his verbis dist. 50. cap. quæsitum de tempor. ordin.* Limitatur hæc conclusio in crimine simplicis fornicationis, hoc enim licet sit manifestum, non inducit depositionem, nisi admonitus nolit se corrigere. *textus in cap. fraternitatis. dist. 34. bonus textus in cap. Sicut de cohabitatis clericorum.* Octava conclusio est. Nullum crimen repellit a promotione abolutum per pœnitentiam, & super quo processit legitima dispensatio. Nona conclusio. Proprie solum illud crimen impedit promovendum, quod est indispensabile, aut si requirit dispensationem, non est adhuc dispensatum in eo; adde quæ notavi in *cap. Clericus 7. num. 3. supra 46. dist.*

CAP. Quoniam. II.

SUMMARIUM.

- 1 An lex, seu constitutio trahatur ad præterita?
- 2 An conatus puniatur eodem modo, ac effectus. & nu. 3. & 4.
- 5 An clericus usurarius incurrat penam irregularitatis per hunc textum.

IN textu, ibi, Post hanc definitionem. Et ita licet usura iure naturali, & divino damnata sit, & noster textus legem divinam, & naturalem declaret, tamen quoad pœnam, non comprehendit præterita, sed futura: *textus similis in c. cum singula 32. vers. circa eos de præbendis. lib. 6. Bart. in l. omnes, num. 44. ff. de iustit. Felin. in cap. ult. num. 4. de constit. ubi Dec. num. 46. communis ex Anania in cap. cum tu, per textum ibi de usur. Gabr. lib. 6. communium tit. de regul. iuris conclusione. 3. Menoch de arbitrar. casu. 185. Covar. in cap. Alma. 1. p. 5. 10. n. 1. Quod limita cû Felin. decem modis.*

In textu, ibi, Excogitans; iuncta Glossa. Duas statue in proposito conclusiones prima sit. Attento iure cõmuni, effectus, seu conatus puniatur eodẽ modo, quo effectus. *Felin. in cap. 1. num. 2. & sequentibus de præsump. & in tractatu suo, Quando conatus puniatur. Afflic. in constituit. Neapol. lib. 1. Rubr. de armorum evaginatis. num. 1. & sequentibus. Iul. Clar. lib. 5. recept. q. 92. n. 1. Zevallus, q. 540. Gom. 3. tom. cap. 3. num. 30. Covar. in Clemen. si su-*

riosus 2. p. n. 6. Petr. Caball. resol. crimin. casu 94. n. 13. Limita 1. prædictã conclusionẽ, quãdo conatus cum actu propinquo non devenit ad consumationem, quia non impeditus impedimento facti pœnitens destitit agere incepta, iuxta *textum in l. qui ea mente, ff. furt. Afflic. & Felin. citatis locis.* Secundo limita nisi affectus confisteret tantum in voluntate, & non pervenisset ad aliquem actum; iuxta *textum in l. cogitationis, ff. pœnis.* quæ limitatio sublimitatur primo in matrimonio, in quo volũtas sola habetur pro facto, iuxta ea, quæ *Felin.* citato loco. Secundo sublimitatur in foro conscientie, in quo voluntas sola habetur profacto; quando enim progreditur ad cõsensum levẽ, habetur pro peccato veniali; quando verò ad cõsensum plenè deliberatum, habetur pro mortali iuxta *textum in cap. sed pensandum 6. dist.* Sublimitatur tertio prædicta limitatio quoad pœnam, quæ imponitur in genere, sicut est quando suspenditur clericus a canone pro peccato mortali, iuxta *textum in cap. fin. de tempor. ordin.* Quarto sublimitatur in hæresi, *Felin.* ubi proxime. *Iul. Clar. q. 91.*

Limita tertio prædictã conclusionẽ principalem in delictis non gravioribus, quia in illis affectus, non secuto effectu, non punitur; sicut punitur delictum consummatum, *Bart. & Bald. in l. si quis non dicam rapere. C. de episcop. & cleric. citatis ab Afflic. & Felin. ubi proxime. Hyppol. de Marsil. cons. 105. num. 4. & num. 21. vol. 2.* Limita quarto conclusionem in excommunicatione, & alijs cõsulis ecclesiasticis, quia in illis ut incidatur, requiritur factum consummatum *Afflic. citato loco, n. 3. Felin. in d. tract. vers. fallit. 6.* Limita quinto quãdo agitur civiliter secundum *Bald. in l. si constiterit C. fin. reg.* Limita sexto quãdo delictum attentatur non per actum facti, sed per actum verbi iuxta *textum in l. 1. §. fin. ff. extraord. crim.* Limita septimo quãdo pœna imponitur ipso iure, nam tunc ad eam incurrendam non sufficit qualiscumque conatus, ut probatur in *cap. cum in cunctis, §. penultimo de elect. iuncto textu in c. perpetuo eodem tit. in 6. ubi Ioann. Andr. Abb. d. §. penult. Bald. d. l. si quis non dicam, quos citat Felin. d. tract. vers. fallit. 4.* Limita octavo ubi conatus alicuius rei prohibite, etiãsi habuisset effectum nemini nocuisset, ex ijs, quæ notat *Glossa penult. in c. quanto de iure iur.* Limita nono in statutis punientibus delictum, semper enim intelliguntur de consummatum. *Felin. vers. fallit. 8.* Limita decimo in actione legis Aquilie ubi plus cõsideratur factum, quàm animus, *Afflic. cit. loco, n. 5.*

Secunda conclusio sit. De cõsuetudine generali, quæ servatur in toto mundo, hodie conatus nõ punitur eo modo, ac si sequeretur effectus. *Ias in l. 1. §. Hac autẽ verba, num. 17. & ibi Alex. num. 7. ff. quod quisq; iuris. Hyppol. d. cons. 105. num. 29. Gom. d. cap. 3. num. 30. Iul. Clar. d. quæst. 92.*

in principio; quam conclusionem ampliabis, ut procedat etiam in delictis atrocibus, & enormibus. *Afflic.* citato loco num. 5. *Iul. Clar. num. 2.* qui tanquam veriore, & æquiore opinione, hanc ampliationem approbat.

5 In textu, ibi, Alienus existat à regula. Quamvis hæc verba importare videantur irregularitatem. Resolve tamen cum *Suario. de censur. disp. 40. sectione. 8. n. 7.* revera nō significare distinctam pœnam à depositione, quæ in illis verbis significatur ibi. *Deijciatur à clero.*

C A P. Omnes. III.

S V M M A R I V M.

- 1 An licitum sit mori pro honore temporali?
- 2 An pœnitentia momentanea sufficiat pro peccatis multorum annorum?

1 IN principio textus, ibi, Pro temporali gloria. Dic cum *Navy. in cap. inter verba, II. quest. 3. conclusionem 4. num. 25.* quod pro virtute moriendum est, & non pro honore, qui virtuti debetur, & ita quod dicta illorū, qui docent potius eligendam esse mortem, quàm turpem, & ignominiosam vitam, intelligenda esse, ut significant potius vitandum vitium, & peccatum à quo oritur infamia, & turpitudine, quàm sit vitanda mors honesta, quæ iustè, ac gloriose subitur, cum quo alia videbis, qui nostri textus meminit, ubi etiam concludit illud commune dictum: *Moriendum est pro honore:* communem errorem esse, quia optere mortem pro honore non est fortitudo vera, sed falsa. Cæterum bene poterit quis pro tutando privato honore vitā profundere, & ea agere ex quibus certissimam mortem sperare poterit, ad *Lessium lib. 2. de iust. cap. 9. dub. 6. n. 32.* An verò pro tutando honore liceat duellum acceptare? vide *Filliucium tom. 2. tractat. 29. cap. 8. à num. 147.* cum quo resolve probabile esse licere, probabilius non licere. An verò pro tutando honore temporali liceat occidere invasorem? Resolve affirmativè cū *Lessio lib. 2. de iust. cap. 9. dub. 12. num. 77.*

2 In Glossa, verbo. Amplius, ibi, quod tādīu debeat pœnitere.

Resolve actum contritionis momentaneum sufficere pro peccatis multorum annorum, & non indigere temporali duratione. *D. Tho. 3. p. q. 82. art. 2. & 1. 2. q. 113. art. 5. Gabriel in 4. dist. 14.*

q. 1. art. 2. conclusionem 5. Sottus in 4. dist. 17. q. 2. art. 4. Medina tract. 1. de pœnitentia quest. 5. ad fin. Vega lib. 13. in Trident. cap. 21. quos citat Suarius. 4. tom. de pœnitentia quest. 85. sect. 5. art. 1. num. 4. quem vide num. 7. & sequentibus.

C A P. De Petro. IV.

S V M M A R I V M.

- 1 An Iudex ex officio possit inquirere de crimine, & nu. 2. & 3. 4. & 5.
- 6 An doctōr, seu licentiatus in receptione beneficij, seu ordinū, & ad audiendas confessiones sit examinandus.

1 IN textu, ibi, Pervenisse, iūcta Glossa. Supponendo igitur, quod inquisitio alia dicitur generalissima, per textū in *c. sicut olim de accusat. c. Romana de censibus lib. 6.* quando fit ex mero officio superioris, scilicet Papæ in generali cōcilio, Patriarchæ, seu Metropolitanī in provinciali, Episcopi in synodo super statu sui Archiepiscopatus, seu diœcesis; alia dicitur generalis, quoad delicta, & quoad personas, ut cum præses inquit qui sunt homines in suo territorio facinorosi, vel pœna digni iuxta textum in *l. congruit ff. de officio præsidis*, vel generalis quoad personas delinquentes, specialis tamen quoad delicta, ut cum præses inquit contra eos, qui Titium occiderunt iuxta textū in *l. 3. §. Si tibi iudicium, ff. condit. ob turpem*, seu generalis quoad delicta, specialis quoad personas, ut est inquisitio, quam facit visitator in ecclesia ad investigandum, & puniendū crimen per aliquē illorum cōmissum iuxta textum in *cap. inquisitionis, de accusat.* seu est specialis quoad delictum, & generalis contra personas de civitate, ut cum inquitur de aliquo maleficio contra aliquam universitatem, vel civitatem, & homines ipsius, iuxta textum in *l. 1. ff. quod cuiusque*, & quod alia dicitur specialis quoad personas, & quoad delicta, ut cum de certo, & limitato delicto præses inquit contra limitatam, & certam personā iuxta textum in *l. ea quidem, c. accusat. l. 2. §. si publico ff. ad l. Iul. de adulter. de quibus, vide Præpos. in cap. de accusat. 2. q. 8. à num. 39. & sequentibus.*

Supponendo secundò quod inquisitio specialis fit uno de tribus modis. Primò, ad effectum puniendi crimen pro utilitate publica, ut quando iudex de se inquit contra aliquem sine querela, & denūtiatione alicuius. Secundò, quando ad querelā alicuius, ut quando offensus non vult facere partem in iudicio per viam accusationis, sed solūm exponit querelam iudici & sollicitat curiam ad inquirendum. Tertio

Tertiò ad denuntiationem alicuius officialis nulla alia fama præcedere; & quòd ultra hos tres modos etiam fit inquisitio civiliter. Quartò ad utilitatem ecclesiæ, ut quando iudex ecclesiasticus inquirit de qualitate, & idoneitate personæ eligendæ, ordinandæ, & confirmandæ iuxta *textum in cap. cum nobis, de elect.* citatum à nostra Glossa. Quintò quando Prælati visitat ecclesiam de moribus, & idoneitate clericorum, ad correctionem, & pœnitentiam imponendam; non autem ad effectum puniendi iuxta *textum & ibi. Dominic. in cap. consuetudinem, l. §. sane, de consuetud. lib. 6.* Sexto quando fit de bonis vacantibus fisco devolutis, in qua inquisitione si contradictor apparet, audietur in suis defensionibus, data copia suæ inquisitionis, aliàs bona fisco applicantur iuxta *textum in l. si vacantia, & ibi. Lucas de Pena Cod. bonis vacant. lib. 10. Marant. de ordine iudiciorum 6. p. in principio, num. 12.*

3 Supponendo tertiò quod iudex tunc poterit procedere, seu inquirere ex officio, specialiter contra aliquem, quando aliquod præambulum legitimum præcedat, quod aperiat ipsi viam ad procedendum, scilicet si præcedat infamatio, vel aliqua indicia, iuxta ea, quæ *Angel. in tractat. de malefic. verbo. Quod fama publica, num. 2. & 6. cum sequentibus. Iul. Clar. questione 6. numer. 1. seu aliquod aliud de illis novem, quæ enumerat Præposit. citato loco, à num. 54. vsque ad num. 74. & quod ut valeat talis inquisitio sint necessaria quinque requisiti, de quibus Angel. citato loco, verbo, Hac est quedam inquisitio, num. 50. vel octo, secundum Marant. dicta 6. part. numer. 16. cum sequentibus.* His suppositis loquendo de tertia specie inquisitionis specialis quoad personam, & quoad delictum.

4 Sit prima conclusio. Inquisitio, attento iure civili, prohibita est, iuxta illam regulam quòd *nemo sine accusatione damnatur l. rescripto, 6. §. Si quis in 2. ff. de muneribus, & honoribus. Præposit. citato loco, num. 42. Lucas de Pena d. l. si vacantia, folio mihi. 15. vers. & nota hic casum, Afflic. in Const. Neapol. lib. 1. Rubr. de inquisitione faciendâ, num. 13. Angel. de malefic. verbo. Hac est quedam inquisitio, num. 12. Gandinus in eodem tractatu Rubr. quomodo de malefic. cognoscatur per inquisitionem, num. 6. Bart. in Authent. de collat. §. iubemus, num. 1. Hippol. conf. 110. num. 17. lib. 2. Gom. 3. tom. cap. 1. num. 49. Marant. citato loco, numer. 6.* Limita primò conclusionem in crimine læsæ Maiestatis. Secundo quando Rex mandat inquiri. Tertiò in criminibus notorijs. Quartò in manifestis, & famosis latronibus, & itinerum aggressoribus, & in publicis homicidis fugientibus, vel latitantibus. Quintò contra socios, in his enim potest iudex inquirere: *Afflic. citato loco, num. 13. in fine, & si velis*

alias limitationes, vide *Lucam de Pena in dicta l. si vacantia, vers. & nota hunc casum, ubi enumerat plusquam 22. casus, quibus iudex potest inquirere, Angel. dicto numer. 12. enumerat sex. Gandinus in Rubr. Quid sit accusatio, numer. 3. enumerat 17. & plures Marant. citato loco à numer. 106. enumerat. 64. Gom. d. n. 94. enumerat octo.*

Sit secunda conclusio. Attento iure Canonico inquisitio est permessa in omni crimine, *Gandin. d. Rubr. Quomodo de malefic. cognoscatur, num. 5. in fine. Iul. Clar. questione 3. numer. 3. in fine.* Tertia sit conclusio. Hodie de consuetudine etiam attento iure civili, in quocumque casu permillum est iudici procedere ex officio, & sic per inquisitionem. *Gandin. d. Rubr. Quomodo, num. 6. ad medium. Præposit. dicto cap. de accusat. n. 42. vers. 4. in charta, Angel. citato loco, numer. 48. Gom. dicto num. 49. vers. 3. & similiter Iul. Clar. d. quest. 3. num. 6.*

In textu, ibi, Ignota. Affirmative re-

solve doctorem, sive licentiatum non esse iterum examinandum ad collationem beneficii, & ordinis receptionem, & ad confessiones audiendas. *Abb. in cap. constitutis in 2. num. 4. ubi Decius, num. 7. de appellat. Petrus de Sraul in tract. de doctor. 4. part. questione 28. & alij, quos citat. Zevall. in suis commun. questione 302. num. 14. tradit post alios Cenedus collect. 15. ad Decretum, numer. 3. Attamen circa confessionum audiciones, advertere quòd quamvis Doctor sit examinatus, & sit idoneus ad illas audiendas, requiritur tamen ordinarij licentia, aliàs non poterit confessiones audire. Zevall. dicto loco in fine quest. & vide Fr. Emmanuel Roder. in explicat. bullæ Cruciat. §. 9. dub. 1. Petrus Ledesm. in summa tractat. de pœnit. cap. 12. vers. Otra duda fol. mihi. 254. & quæ notavi in tractatu de iubileo cap. 8. num. 6. idem limitabis in examinatione beneficii curati, ex *Concil. Tridentin. sess. 23. cap. 15. de reformat.* An autem scholaris peritus, quatumcumque nota sit eius peritia, possit doctorari sine sequenti examine, vide post alios *Cenedum dicto loco, num. 8. adde posita ad cap. nullus, num. 3. 24. distinctione.**

C A P. Siquis. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Quando, & ubi celebratum fuit Concilium Eliberitanum?
- 2 An clericus usurarius possit, & debeat degradari sine eo, quod aliud præcedat?

I N textu, in superscriptione,
Ibi, Ex Concilio Eliberitano.

Concilium Eliberitanum in Hispania celebratum fuit, circa Sylvestri Papæ 1. & Nicæni Concilij tempora, in quo intervenerunt Episcopi 19. multa itatuentes in illo de quibus Carran. in sua summa fol. mihi. 34. refert Canones 81. ubi vide.

2 In textu, ibi, Placuit degradari.

Vide Salzed. ad Bernard. cap. 88. aliàs. 92. numer. 2. ubi concludit cum Hostiens. clericum vsurarium non esse degradandum, nisi quando fuerit incorrigibilis in hoc crimine, & ita quod iudices primò debent incipere à suspensione, & postea procedere ad degradationem, se clerico non corrigente, & ita intelligit textum hunc. Vide posita ad cap. 1. num. 1. hac eadem dist.

C A P. Virum catholicum. VI.

S V M M A R I V M.

- 1** Quid importet dictio, præcipuè, seu præsertim.
- 2** Cupidus deviat à veritate.

I N textu, ibi, Præcipuè. Dicitio præcipuè, & præsertim idem sunt, hoc est ante alia, secundum Abb. in cap. tum. ex litteris, numer. 7. de in integr. restitut. & ita resolve, quod prædicta dictio præcipuè, seu præsertim sumitur multis modis; aliquando enim sumitur pro maxime, secundum Abb. d. num. 7. & in cap. 1. n. 15. de except. & sic ponitur comparative. Calderin. cons. 3. de verbor. significat. Abb. cap. per tuas, num. 6. de simon. Ponitur etiam aliquando, ut denotet idem in casu contrario; idem. Abb. in cap. Discretionem, nu. 9. de eo, qui cognovit, & in cap. veniens, n. 21. de prescript. & in cap. directa, num. 5. de appellat. & ita sumitur pro maxime, ut supra Calderin. d. num. 3. idem Abb. in cap. Cum voluntate, num. 6. de sententia excommun. cap. præterea, num. 4. de censibus. Ponitur etiam aliquando pro tantum Abb. in cap. licet, n. 12. de foro compet. & in d. cap. 1. n. 15. & in d. cap. præterea, nu. 4. Calderin. citato loco.

2 In Glossa, verbo, Mens. Docet Gloss.

quod cupidus deviat à veritate, vide textum in cap. Dilectissimi, 8. q. 2. sed brevem in presenti possidet fructum, & postea æternum incurrit supplicium, cap. Cum ordinaretur, cap. cit. 1. q. 1.

C A P. Bonorum. VIII.

S V M M A R I V M.

- 1** Exempla non restringunt regulam.
- 2** Cupiditas pro avaritia sumitur.

I N textu, ibi, Cupiditatem.

Præpos. hic num. 1. tenet quod cupiditas ponitur exempli gratia, & quod textus intelligitur in quocumque alio peccato; & sic nota quod exemplum non restringit regulam, textus in capit. 1. ne cleric. vel monach. l. damni, §. Sabini, ff. de damno infecto, & ibi Bart. nu. 1. Abb. in cap. inquisitionis, n. 5. de accusat. las. in l. nulli, n. 9. C. de iudic. Alex. in l. inter pares, nu. 3. ff. de re iud.

Ibi, Malorum radix est.

Licet verbum cupiditas solum malam, & inordinatam significet, cap. quia radix de penitent. dist. 2. interdum tamen solam moderatam, iuxta illud Apostoli, ad Rom. 15. Cupiditatem habens veniendi ad vos. In presenti tamem pro cupiditate in moderata bonorum pecuniariorum, hoc est, pro avaritia sumitur, ut docet Navarr. in cap. Ita quorundam, de iudic. notab. 2. num. 1. & 2. quem late videbis.

C A P. Sicut ij. VIII.

S V M M A R I V M.

- 1** Cenedus nostri textus meminit.
- 2** An dare eleemosynam de superfluo sit de necessitate precepti? & n. 3.
- 4** An avaritia sit semper peccatum mortale?
- 5** An liceat alicui rem quasi propriam possidere?
- 6** Paulus Fuschus nostri textus meminit.
- 7** Domestici qui dicantur.
- 8** An extrema necessitas faciat omnia communia?
- 9** Magis delinquit qui aufert, quam qui non dat.
- 10** An eleemosyna possit per actionem peti?

I N textu. Eleemosyna an sit in precepto, & an dives possit compelli à iudice ecclesiastico, ut eleemosynam det pauperibus, & multa alia ad hunc textum pertinentia, vide per illos, quos laboriose citat Cened. part. 1. collectan. 27. Medina in codice de eleemosyna q. 3. Reginaldus lib. 4. num. 244. doctè probâtes dari

Dari tum divinum, tum naturale, tum etiam Ecclesiasticum præceptum largiendi eleemosynam temporalem.

In textu, ibi, Indigentibus denegare.

Ultra ea, quæ notavi in cap. Non cogantur num. 4. dist. 41. & in cap. Quiescamus. 2. distinct. 42. & in cap. triagenera dist. 45. numer. 2. Primò suppone quatuor casus circa necessitatem ex parte dantis, seu largientis & ex parte petentis eleemosynam. Primus est quando datur necessitas naturæ v. g. Si persona, quæ datura est eleemosynam, indiget pro se ipsa, vel pro suæ familiæ cōservatione vel ad nunc, vel ad posterum, præcipuè si non habet redditus, vel aliquod certum, ad quod in posterum possit habere recursum. Secundus quando datur necessitas personæ. v. g. Si quis nullo modo potest sui status decentiam, & dignitatē conservare, sine eo, quod possidet. Tertius casus est quando datur necessitas extrema ex parte petentis eleemosynam. v. g. Si quis ita indiget aliquo, ut sine illo, nullo modo sustentari possit. Quartus casus est in necessitate nō extrema, scilicet si quis indiget aliquo, quo potest ei provideri per aliam viam. v. g. Si ipse potest procurare, vel aliàs alius debet, & vult ei providere.

3. Secundo suppone superfluum posse dupliciter considerari. Primò respectu necessitatis naturæ, de qua in primo casu. Secundo respectu personæ, de qua in secundo casu. His suppositis fit prima conclusio. Peccatum mortale est non dare existenti in extrema necessitate superfluum status sui, tam ratione necessitatis naturæ, quàm personæ, ut in primo, & secundo casu. Secunda conclusio fit, extra casum necessitatis extremæ, non est peccatum mortale non dare eleemosynam de superfluo, tam ratione indigentis propriæ personæ, & familiæ, quàm conservationis status, & dignitatis; de materia vide Tolet. lib. 8. sum. cap. 32. & cap. 35. ubi tractat de necessitate gravi, vide etiam Abb. cap. Si quis, n. 7. de furt. C. ietan. 2. 2. q. 118. art. 3. Suar. de Charit. disp. 7. sect. 1. præsertim, n. 8.

In textu, ibi, Mens avari. Supponendo quòd avaritia est appetitus divitiarum voluntarius, & immoderatus iuxta Tolet. in sum. lib. 5. cap. 71. n. 1. vel est amor immoderatus habendi, secundum eundem Tolet. lib. 8. c. 24. Resolve quod non semper avaritia est peccatum mortale, solum enim tale reputabitur, quando quis propter divitias consequendas, vel retinendas, paratus fuerit violare aliquod præceptum obligans sub mortali. Lessius de iust. & iure. lib. 2. cap. 47. dub. 8. num. 61. D. Thom. 2. 2. q. 118. art. 4. Unde infertur quòd appetitus contra iustitiā est peccatum mortale, v. g. Quando quis alic-

na appetit illicito modo habere, vel habita retinere, ut per furtum, vel rapinam, &c. Vel quando vult habere, quod ipsi non potest dari, velut Episcopatum, beneficium, seu officium cum sit indignus, hoc enim est contra iustitiā, & tunc in hoc peccat avaritia. Infertur etiam quòd appetitus contra charitatem est peccatū mortale, v. g. Quando homo ita suis rebus afficitur, ut eas præferat diuino præcepto, & est paratus eas retinere, quamvis præceptum dilectionis proximi non servetur, nō succurrendo ei in extrema necessitate, tunc talis appetitus est peccatum mortale, quia est contra charitatem Tolet. in sum. lib. 5. cap. 21. nu. 3. vide etiam Navarr. in summa. cap. 23. n. 72. Remedia contra avaritiam habes apud Reginaldum lib. 7. n. 64. quo loco idem auctor asserit, avaritiam esse eleemosynæ adversatricem; ideoque hominibus avaris nullā esse salubriorem penitentiam in confessionibus iniungendam, quàm ut pauperibus frequentes eleemosynas velint erogare.

In vers. Proprium. Ponderat D. Th. 2. 2. q. 66. art. 2. in 3. argumento, ad illam questionem. *Virum liceat alicui rem aliquam quasi propriam possidere?* & affirmative resolvit, & ad nostrum textum respondet, quòd *Ambrosius loquitur de proprietate rerum, quantum ad usum, non autem quoad potestatem procurandi, & dispensandi.* Adde Sarmiento de redditibus 1. p. c. 1. nu. 20. ad fin. cū quo etiam intellige nostrum textum.

In §. Necessesse est. Panth. Fusch. de visitat. lib. 1. c. 7. n. 17.

In eodem, §. ibi, à domesticis

in iuncta Glossa. Vide Glossam magrā 3. q. 5. in sum. ubi declarat qui dicuntur domestici, & ibi, Præpos. 1. ubi ait quòd domesticus potest sumi proprie, & improprie; proprie pro illo, qui quasi inseruit domui, cui potest imperari; improprie vero pro omni, qui in domo habitat cū aliquo Luc. de Pen. in Rub. C. domest. & prætest. lib. 12. tenet quòd proprie domestici dicuntur qui in una domo conversantur, & in l. 1. C. de muner. & honor. lib. 10. verbo, eadē domo, resolvit quòd omnes illi dicuntur domestici, qui in eadem conversantur, & quòd etiā dici potest domesticus vnus familiaris amicus & omnes propinqui, & qui simul habitāt, vide latè Specul. de teste, §. 2. opponitur, n. 12. Abb. in c. in literis, n. 5. de testibus, & ibi melius Felin. nu. 1. Domin. in cap. fin. n. 8. circa med. de verbor. significat. in 6. Bart. in l. etiam, nu. 1. C. de testibus.

In Glossa, verbo, Commune.

Exponit Glossa verbum illud *Commune* hoc est *communicandum tempore necessitatis*, sequitur. Navarr. in cap. Quiescamus, num. 27. inferens parum gaude dicere illos, qui aiunt per necessitatem

extremam fieri omnia communia, posseque extreme indigentes capere illa, tanquam sua, neque ob id ad restitutionem teneri, etiam si alibi habeant unde id faciant, vel si pervenerint ad pinguiorem fortunam, moti ex nostro textu, & ex illa ratione quod necessitas facit omnia communia, ut est textus in cap. sicut, de consecrat. dist. 1. & in l. 2. §. Cum in eadem, ff. ad l. Rodiam, de iactu. sed respondet Navar. illa iura id non probare, sed tantum dicere res propter necessitatem esse comunicandas. Cum Navar. sentit. Covarr. regula peccatum 2. p. §. 1. num. 3. & 4. Tolet. lib. 5. cap. 24. §. ult. Less. lib. 2. de iust. cap. 16. dub. 1. num. 8. & plures apud Azor. tom. 3. c. 39. Navar. iterum in manuali cap. 17. num. 61. & 62. qui loquuntur de re quae omnino consumpta est in ipsa extrema necessitate. Caterum in eisdem terminis probabilis etiam valde est, & tuto sequi potest contraria opinio, nimirum capiētem, & consumentem res in extrema necessitate non teneri ad illarum restitutionem, etiam in pinguiori fortuna. Ita Sylvester, verbo, Restitutio, 5. quest. 2. Sotto lib. 4. q. 7. art. 1. Aragon. Salon. Navarr. Valent. & plures alij quos citant, & secuntur Sayrus in Clavi lib. 10. tract. 5. cap. 6. num. 12. Azor. p. 2. lib. 12. cap. 8. quest. 7. & cap. 9. questione 1. & part. 3. lib. 4. cap. 39. Quaes an haec doctrina huius ultimae opinionis tuto etiam sequi possit, quando quis in extrema necessitate re consumpsit, quam antea peccaminose a domino abtulerat v. g. per furtum? Respondet Scot. dist. 15. quest. 2. §. Ad argumenta. Richard. Paludanus & Sylvester, verbo, Restitutio, 5. qui hos citat, hunc teneri rem ita consumptam restituere; ita etiam propabilius iudicant, Less. lib. 2. de iust. cap. 16. dub. 1. num. 6. Filliuc. tom. 2. tract. 32. cap. 5. num. 141. Ego contrarium iudicarem cum Petro Navarra de restitut. lib. 4. cap. 4. n. 24. & alijs quos tacito nomine refert Lessius ubi proxime dicens hanc opinionem esse probabilem. Moveor quia extrema necessitas in qua rem illam consumpsit, consumit etiam illam obligationem restituendi talem re, quae mihi taliter consumenti licite applicatur. Legge Filliuciam tom. 2. tract. 32. c. 5. num. 241.

9 In Glossa, verbo, Minus. Docet Gloss. gravius peccare qui aufert, quam qui non dat pauperi; sed forsitan aliquando plus posset peccare dives, qui pauperi in extrema necessitate famis, constituto eleemosynam negat; quam pauper, qui diviti quidquam furto raperit: comprobatur vtrumque Tiraquel. de pevis, cap. 44. numer. 67. qui nostrae Glossae meminit.

10 In textu, & Glossa, verbo, esuriētiū, ibi, Non directo iudicio,

Resolve negativē, solū enim potest implorari officium iudicis via denuntiationis. Domin. hie, Praposit. num. 4. Abb. in cap. novit, num. 37. de iudic. littera B. Felin. in cap. 1. n. 3. de officio iud. allegans. Annan. Butr. Roman. & alios, vide etiam Navar. in Manual. cap. 23. num. 73. qui nostram Glossam cōmendat. Abb. in cap. Si quis ad finem, de furtis. Sylvester, verbo, eleemosyna, quest. 6. Covar. lib. 3. variar. cap. 14. num. 5. in principio, Morla in Emporio iuris sub titulo de legibus, q. 13. nu. 8. Lessium lib. 2. de iust. cap. 12. dub. 12. num. 75. docentes posse divites per iudicis officium ad eleemosynam cogi, eadem habent Tiraquel. de nobilit. cap. 29. nu. 46. Sarmiento de redditibus 3. part. cap. 4. num. 2. Adde posita ad cap. Domino 28. infra distinctione 50. num. 3.

CAP. Quantumlibet. IX.

SYMMARIUM.

- 1 Masculinum an comprehendat femininum?
- 2 Quid importet haec dictio, difficile?
- 3 An per ingressum Religionis tollatur irregularitas?

IN textu, ibi, Inter octo homines. Ergo nomen masculini generis comprehendit femininum, ut exponit Glossa 1. in presenti, & docet Bart. in l. 1. ff. de pecul. cum quo Doctores solent pertransire, teste Aretino, comm. 39. Socin. Junior. cons. 10. num. 14. vol. 1. & cons. 5. num. 8. per textum in l. 1. ff. de verborum significat. & in l. si ita scriptum ff. de legat. 2. quod tamen limitabis in statutis exorbitantibus, & odiosis, ut per eundem Socin. cons. 1. num. 107. & cons. 10. num. 9. & cons. 23. nu. 43. Alex. con. 24. Animadversis his, col. 1. vol. 2. & probatur in l. 1. §. 1. vers. Quarto, ff. de ventris in possess. mittend.

In textu, ibi, Difficile. Dictio haec proprie, & improprie, secundum Abb. in capit. Cum sint, numer. 9. de decimis. Quando sumitur proprie, importat difficultatem, sicut dictio, Vix, textus in cap. 2. de cognat. spirit. lib. 6. & ibi Dominic. numer. 5. in fine. Quando sumitur improprie, importat impossibilitatem. Abb. d. loco, & Archidiaconus in d. cap. 2. num. 1. ubi resolvit per textum in l. ult. ff. assign. lib. 1. alienationis circa principium, ff. de verborum significat. l. si mater, ff. de legat. 3. quod quando dictio, vix, idem est, ac difficile ponitur in perpetuo, & absolute prohibitis

hibitis. Idem importet quod nunquam, impossibile, nullo modo, vide etiam *Præpositum* hic, nu. 2.

3 In Glossa ult. ibi, Per monachatum regularis fiat. Docet Glossa per ingressum religionis tolli irregularitatem de quo vide. *Abb. in cap. ex litterarum, num. 5. de apostat. & in cap. cum deputati, num. 5. de iudic. & ibi Felin. nu. 2. eundem Abb. in cap. testimonium num. 13. de testibus Covar. in Clement. Si furiosus l. p. §. 2. num. 6. Navarr. in Manual. cap. 27. num. 201. Sa. verbo, irregularitas num. 9. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 58. num. 8. Aegid. de Coniug. de Sacram. disp. 8. de irregularit. dubio. 12. in principio. Ex quorum mente sit prima conclusio. Irregularitas proveniens ex delicto proprio non tollitur per ingressum religionis: quam conclusionem limita in temporalibus; nam in his per ingressum religionis tollitur illa macula irregularitatis, ut scilicet si quis propter illam non poterat esse testis, seu non poterat admitti ad iudicium, per ingressum religionis potest esse testis, & ad iudicium admitti. Secunda conclusio sit, quando irregularitas provenit ex delicto alterius, tollitur per ingressum religionis, quod intelligendum est de ingressu religionis cum effectu, scilicet per professionem secundum *Felin. dicto cap. cum deputati, num. 2. vide etiam Præposit. in sum. distinct. 56. num. 2. ubi de materia aliquas, quæstiones utiles invenies. An verò tollatur per tria vota simplicia quæ religiosi Societatis Iesu concipiunt ex acto biennio tyrocinijs, vocant ipsi, vota scholasticorum, dicam alibi, interim vide Sanchez. tom. 2. decal. lib. 5. cap. 5. num. 13. & 14.**

CAP. Quod ad nos. X.

S Y M M A R I U M.

1 Quando per aliquem non stat quominus aliquid fiat, non est ei imputandum? & num. 2. 3. & 4.

5 Duae negationes faciunt unam affirmationem.

1 IN Glossa verbo, inculpatos, ibi, Argumentum bonum, &c.

Suppono quod conditio est in triplici differentia, alia namque dicitur casualis, alia potestativa, alia mixta, iuxta textum in l. unic. §. Sin autem Cod. caduc. tollend. Bart. & Alex. in l. 1. Cod.

inst. & subst. Gom. 1. tom. cap. 12. num. 60. Mantica de coniectur. lib. 10. tit. 5. num. 3. & quod casualis, dicitur illa, quæ pendet à viribus, & accidenti fortunæ, ut si navis ex Asia venerit, si Titius Consul. factus fuerit l. 2. §. Si sub. condit. ff. de honor. possess. secundum tab. & quod potestativa dicitur illa, quæ ita facilis est, ut eius implementum sit in potestate implere debentis, ut dare Titio talem rem levem, scilicet ascendere talem locum, manumittere servum proprium, l. suus quoque, §. Puto ff. de hered. instit. & quod mixta dicitur duobus modis. Primo quando pendet ex potestate gravati, & potestate alterius, ut quando testator dixerit, si Titium adoptaveris. Secundo quando ex potestate gravati, & arbitrio fortunæ, ut si Alexandriam iueris. Bart. in dict. l. 1. His suppositis distingue tres casus; primum in conditione casuali; secundum in conditione potestativa, tertium in conditione mixta.

In primo casu sit conclusio. Si conditio impeditur impleri per casum, non habebitur pro impleta nec habet locum argumentum, quod hic sumitur à Glossa. In Secundo casu, sit conclusio. Quando adimplere debens conditionem, paratus est adimplere, & per eum non stat quominus adimpleatur conditio, habetur pro impleta l. quæ sub conditione, §. Quoties, ff. condit. inst. quæ conclusio limitanda est casu, quo ad implementum impeditur per tertium, cuius non interest adimpleri, tunc enim ipse impediens tenebitur resarcire damnum, iuxta textum in l. inde Neratius, §. 1. ff. ad leg. Aquil. Si verò non habuerit regressum contra impediens, tunc habebit etiam locum conclusio.

In tertio casu sit prima conclusio. Quando conditio impeditur per eum, à quo debebat adimpleri, seu ex cuius facto pendebat, tunc habebitur pro impleta, quia per eum non stat. Secunda conclusio sit, quando conditio pendet ex facto illius, qui tenetur eam adimplere, si defuit per casum contingentem in alterius persona, & conditio fuit apposta in favorem adimplentis, seu sumus in dubio cuius favore fuerit apposta, habetur pro impleta.

Quarta conclusio sit. Quando conditio apponitur favore alterius, & non favore adimplere debentis conditionem, vel quando favore utriusque, si impediatur, seu deficiat casu contingente in alterius persona, non habebitur pro impleta: de materia ultra supra citatos vide Ias. in d. l. 1. num. 3. & 7. & ibi Alex. præcipue num. 4. ubi an prædicta regula habeat locum in contractibus; vide etiam Bart. in l. in testamento secunda, ff. condit. & demonstr. Cost. lib. 2. select. cap. 4. num. 8. Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. a num. 14. Din. in reg. imputari, & in reg. cum non stat. de regul. juris lib. 6.

5 In Glossa verbo, non recedamus, ibi, Minus, & non. ^{Resolve quod regulariter duæ negationes faciunt vnam affirmationem textus in l. duobus 237. ff. verbor. significat.} Limita tamen primo prædictam regulam, quando negationes referuntur ad diversa, quamvis sint in eadem oratione contenta. Secundo limita, nisi sequatur contrarius, & absque intellectus, tunc enim duæ negationes non faciunt vnam affirmationem, sed vna negatio stat propriè, alia superabundat. Limita tertio quâdo apponuntur tres negationes, tunc enim duæ faciunt vnam affirmationem, & tertia stat propriè vide *Præpos. hic, num. 4. Abb. in cap. Et si Christus, num. 5. de iure iur. Bart. in l. duobus, num. 1. & in l. manifeste etiam, n. 1. ff. de iure iur. & in l. 1. num. 7. Cod. servus fugit. idem. Bart. in l. femina, num. 1. ff. de senator.*

DISTINCTIO. XXXVIII.

S V M M A R I V M.

1 An Neophitus possit ordinari?

1 **I**N textu, ibi, Neophiti. ^{Neophitus dicitur propriè ille, qui ex Mofayca lege, aut Mahometica, vel Ethnica nuper legem Christi professus est, non verò qui ab ipsa natiuitate Christi nomen accepit, licet deducat genus à Iudeorum gente; Tronius de verò clerico, lib. 2. cap. 12. qui impeditur irregularitate procedente ex defectu animæ, ne possit ordinari. Felin. in cap. eam te, num. 12. de rescript. & ibi. Dec. num. 6. Navar. in Manual. cap. 27. nu. 205. post principium latè Covar. in Clem. Si furiosus, 1. part. §. 2. à num. 6. Fr. Emman. in summa capit. 159. numer. 2. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 64. num. 14. Roman. sing. 416. cum quibus limita conclusionem in minoribus ordinibus, poterunt enim in eis ordinari. Ex prædictis inferes. Primo filios conversorum, qui in infantia fuere baptizati posse ordinari, cum non reputentur Neophiti. Secundo inferes, posse etiam ordinari illos, qui iam sunt à multo tempore velati decem annorū ad fidem conversi; hi etiam non reputantur Neophiti. Quis verò possit dispensare cum Neophitis? Vide Covar. citato loco, num. 7. in fine Tolet. & fr. Emman. num. fin. Suar. de Censur. disp. 44. sect. 3. am. 5.}

C A P. Quoniam. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 An necessitas excuset à peccato?
- 2 Quid importet dictio, de cætero.
- 3 An crimen civiliter probatum inducat depositionem? & num. 4.
- 5 Quid importet dictio? præter.
- 6 Textus an inducat irregularitatem?

IN textu, ibi, Necessitatem, iuncta Glossa. ^{Vide textum in cap. quis. & ibi Abb. num. 2. de furt. & in c. quod non est licitum, de reg. iuris, n. 1. ubi necessitas facit licitum quod non erat, & sic excusat à peccato; multa, quæ faciunt ad propositum idem Abb. in cap. Pastoralis. §. præterea, num. 3. & ibi Felin. numer. 13. ad med. de officio ordinari. idem. Abbas. in cap. licet, num. 1. de feriis; & additio ad eundem Abb. in dicto cap. quod non est, verbo, necessitas, Præpos. in cap. fraternitas, 12. q. 2. num. 8. Navar. in cap. Novit, notab. 3. num. 140. de iudicijs. latè Tiraq. de penis causa 33. num. 3. Covar. in regul. peccatum 2. p. §. 1. n. 6. ad med. qui nostræ Glossæ meminit.}

In textu, ibi, De cætero. ^{Præpos. hic, n. 2. tenet prædictam dictionem referri ad futurum tempus, per Glossam, verbo, de cætero in proam. Clement. vide etiam similem Glossam, verbo, de cætero. in cap. licet Canon. de elect. in 6. cum qua transit ibi Domin. n. 7. vide Tuschum tom. 2. littera D. conclusione. 259.}

In textu, ibi, Coniunctus, & c. iuncta Glossa verbo cesset. ^{Distingue duos casus. Primum quando constat de crimine per viam denuntiationis, & iudex post denuntiationem inchoat novam instantiam per viam accusationis, vel inquisitionis. Secundum quâdo iudex non inchoat novam instantiam, sed constat per viam denuntiationis tantum de crimine. In primo casu sit conclusio. Quando crimen civiliter est probatum, poterit committens crimen deponi in illis casibus, quibus datur depositio. Præpos. hic num. 9. citans textum in cap. licet Heli, de simon. Archidiacon. Vincent. vide Abb. in cap. 1. num. 1. de officio custod. & quæ in cap. Cum super, nu. 12. de concess. & in cap. cum dilectus. n. 29. de ordm. cognit. Vide quæ tradit Abb. in cap. nisi clericus, num. 29. de iudicijs.}

In secundo casu sit. Prima conclusio. ^{Quâdo crimen est notorium evidentiâ facti, poterit}

criminosus puniri pœna depositionis. *textus in cap. Ecce. 24. q. 3. ubi Glossa, Abb. in d. cap. 1. num. 1.* Secunda conclusio sit. Quando crimen nō est notorium, sed ex probatione iudicialiter facta de illo constat, & crimen est tale, quōd criminosus efficitur ineptus ad administrandum; tūc poterit deponi, *dicto cap. 1. & ibi. Abb. num. 1.* Tertia conclusio sit. Quando crimen tale est quōd non impedit criminosum, peracta pœnitentia, ministrare, si criminosus est regularis repellitur, & privatur, si verò est clericus nō privabitur officio, vel beneficio, sed tantum cogatur facere pœnitentiam *cap. quemadmodū, de iur. iur. quem citat Prapof. hic in fin. & vide quæ docet Abb. in cap. super his, num. 2. de accusat.*

5 **In textu, ibi, Præter.** Resolve cū *Abb. in cap. dudum. num. 16. de elect.* quōd dictio *præter* sequitur genus, vel annectitur rei, quæ cōprehendebatur sub præmissis, v. g. *lego omnia bona mea præter talem librum;* vel *lego libros meos, præter decretum;* talis dictio stat exclusivè, si autem adijcitur rei, quæ non comprehendebatur sub præmissis, v. g. *Lego omnia animalia mea præter decretum* tunc stat inclusivè, vide tamen aliam resolutionem cum *Bart. in l. eum, qui §. Qui iniuriarum, num. 5. ff. Si quis caut. & in l. 1. ff. pignor. act. num. 3.* vide etiam *Abb. in cap. Cum ab omni, num. 5. de vita, & honest. clericor. & an in hac dictione habeant locum, quæ per Doctores scribuntur de dictione nisi (de qua Alex. in d. §. qui iniuriarum, num. 10. & sequentibus. Din. in reg. peccatum, numer. 1. de regul. iur. in 6.) vide Bart. dicto §. Qui iniuriar. num. 7. & quōd hæc dictio aliquando sumitur pro, contra, Prapof. hic num. 4.*

6 **In fine tex. ibi, Cesset à Clero.** Maiolus hanc pœnam inter irregularitates connumerat, sed melius *Suarus de censuris disp. 40. sect. 8. num. 5. vers. Quarta,* affirmat hinc non contineri pœnam ipso iure latam, quia verbū *præcipit* ab utroque futuro est, & postulat actionē hominis; verbum autem *cesset*, est indifferens, vnde in ipso *Concil. Nicæn. 1. Canon. 2.* clarius dicitur *deponendus est,* & sic de depositione, non verò de irregularitate debet *textus* intelligi.

CAP. Sicut. II.

S V M M A R I V M.

1 *Vivaldus nostri textus meminit.*

2 *An qui noviter factus est monachus, possit, seu debeat statim eligi, in Prælatum? & num. 3.*

IN textu. Vide de materia *Vivaldum* in *Candelabro aureo* de irregularitate, 2. p. num. 52.

In textu, ibi, Repente in religionis, &c. Distingue duos casus. Primus est quando monachus nec tacite, nec expresse professus est. Secundus quando professus est. In primo casu sit conclusio. Monachus quamvis multo tempore siet in religione, si non est professus non poterit eligi in abbatem *cap. nullus de elect. lib. 6. ubi Domin. nu. 1. & 7. & ibi. Archidiacon. in principio. Abb. in cap. cum causam, num. 6. de electione. & in cap. quia ingredientibus, num. 4. de tastam.* Limita tamen conclusionem primò in postulatione, quamvis enim nō sit expresse, nec tacite professus, poterit postulari. *Prapof. hic num. 3. Abb. d. num. 4. Domin. d. cap. nullus, num. 4.* Sed talis postulatio debet peti à Papa, non ab inferiore. *Domin. Abb. Archidiacon. & prapof. citatis locis.* Secundo limita in provisione, quæ fit per viam collationis, nam in hac poterit provideri. *Abb. d. cap. Quia. nu. 4. Prapof. hic num. 3.* Limita tertio in electione ad ecclesiam cathedralem regularem, nam in tali ecclesia potest eligi non professus *Abb. d. cap. cum causam, num. 6. Glossa fin. in d. cap. nullus, cū qua transit. Domin. ibi. n. 7. prope fin.*

In secūdo casu sit prima cōclus. Monachus qui in fine anni probationis professionem expresse fecit, poterit eligi in abbatē, *textus in d. cap. nullus, ubi Domin. & Archidiacon. n. 1. Prapof. hic, n. 3.* Secunda conclusio sit. Monachus professionem faciens ante elapsū annum poterit eligi, si detur utilitas, & necessitas ecclesie *textus in cap. officij, ubi Abb. num. 5. de elect. Archidiacon. dicto cap. nullus, de elect. in 6. prope fin.* Tertia conclusio sit. Monachus qui in fine anni tacite professus est, non poterit eligi eo modo, quo ille qui expresse. *Domin. d. c. nullus, n. 1. Abb. d. c. cum causam, n. 6.* Quarta conclusio sit. Quādo monachus professus est ante elapsū annum, & dubitatur an detur utilitas, & necessitas ecclesie, vt possit eligi, tunc relinquitur arbitrio iudicantis, qui debet considerare qualitatem personarum, an sit utilitas, vel non. *Prapof. hic numer. final.*

DISTIN-

DISTINCTIO. XXXIX.

I N S V M M A.

S V M M A R I V M.

- 1 An orationes facta per malum sacerdotem, eodem modo profint, quo facta per bonum? & num. 2. & 3.
- 4 An missa boni sacerdotis, sit melior quam mali? & num. 5.
- 6 An crimen committens possit ordinari post peccatam pœnitentiam? & nu. 7. 8. & 9.

IN textu, ibi, Bene vivendo, iuncta Glossa, verbo, Intercessores.

Controvertit Glossa an orationes facta à sacerdotibus malis profint. Suppono primo aliquas esse orationes, quæ per se, non innitendo meritis personæ, ex opere operato suum operantur effectum, *Navar. de orat. cap. 20. num. 41.* ut est oratio Dominica, & omnes horæ Canonice. secundum eundem *Navar. de orat. cap. 19. n. 59,* ob virtutem inhzrentem ex institutione Dei, vel ipsius ecclesiæ vniuersalis. Secundò suppone quòd tres sunt species orationis: prima viva, quæ fit benè, sive virtuose, absque vilius circumstantiæ defectu ab eo, qui est in statu gratiæ. Secunda mortua, virtuosa quidè, sive bona moraliter, facta ab existenti in peccato mortali. Tertia mortifera, quæ est mala, sive vitiosa, & peccatum ob defectum alicuius circumstantiæ. *Navar. citato loco, cap. 20. nu. 33.* His suppositis distingue duos casus: primus est quando aliquis orat pro se, secundus quando orat pro alijs: in primo casu sit prima conclusio. Si orans recitat orationes, quæ habent virtutem ex opere operato, seu eas recitat nomine ecclesiæ, sunt ipsi vtilis tales orationes, quamvis sit peccator. *Navar. d. cap. 20. nu. 41. & cap. 19. num. 59,*

- 2 Secunda conclusio sit. Si orans recitat orationes, quæ non habent virtutem ex opere operato, sed debent habere effectum, ut profint, ex opere operantis, nihil ei profint, si non fuerit in statu gratiæ. *Navar. citato loco, & in Manual. cap. 25. num. 79.* faciunt, quæ. *Suar. 4. tom. de pœnit. disp. 37. sect. 2. nu. 8.* quam conclusio nem intellige quòd non profint tali ad pro-

merendam gratiam de iustitia, nec ad satisfaciendum de iustitia, cum hoc solum cõveniat orationi viuæ, profunt tamè, cum sint orationes mortuæ ad impetrandum de misericordia. Primò quòd ob eas Deus inspiret ipsi aliqua, quæ disponant, & cõpræparent ad consequendum suam gratiã. Secundò quòd evitet novum peccatum. Tertiò resistat malis inclinationibus, & assuefiat bonis operibus, & alijs, quæ vide cum *Navar. d. cap. 20. n. 34. & 35.* Hanc tamè limitationem iterum sublimita, ita ut intelligatur, quòd de misericordia profunt ei predictæ orationes, quando aliquid petit ex bono desiderio naturæ, non vero quãdo orat pro se in quantum est peccator, & secundum desiderium peccati, tunc enim nec ex misericordia audietur, sed quandoque exaudietur ad vindictam, permittente Deo peccatorem adhuc amplius ruere in peccatum, *Glossa, verbo, orationes in Clement. 1. de reliq. & venerat. sanctor. vers. quinto Prapof. hic num. 1. Navar. d. cap. 20. num. 35. vers. 6. conclusio.*

In secundo casu sit prima conclusio. Malus orans pro illo, qui bonus est, & nõ est in peccato, consequitur effectum suæ orationis, ita ut proficit illi, pro quo orat. *Prapof. hic citato loco,* quam cõclusionem intellige quãdo talis oratio habet virtutem ex opere operato, seu fit de mandato, vel iussu alterius existentis in bono statu *Navar. d. cap. 19. num. 61. & cap. 20. nu. 39. & 41.* Vel quando est publica, quæ fit nomine ecclesiæ. *Ledesm. in summa de Sacramento, Eucharistia. cap. 10. conclusione 9. fol. mihi. 72.* non verò quando debet haberi respectus ad merita operantis. *Navar. d. n. 39.* Secunda conclusio sit. Malus orans pro malo, si oratio virtutem habeat ex opere operato, illi prodest, quamvis vterque sit in malo statu; si vero debet habere meritum ex opere operantis, non poterit prodesse. *Prapof. hic num. 1. circa fin. Navar. d. num. 60. Paulus Fuschus de visitatione lib. 1. cap. 30. numer. 23. qui nostri textus meminjt. Lege Suarium de remissione peccatorum tom. 2. relig. lib. 1. cap. 25.*

Circa missas boni, & mali sacerdotis. Distingue in proposito, quatuor casus circa valorem missæ; primus est de eius valore in quantum Sacramentum; secundus in quantum sacrificium. *Ledesma in summa de Sacramento Eucharist. cap. 10. conclusione 9. fol. mihi. 72.* tertius de valore circa orationes, seu pœces, quæ in ipsa missa dicuntur. *Tolet. in summa lib. 2. cap. 8. num. 1.* quartus circa valorem ex devotione ipsius offerentis. In primo casu dicendum est, quòd idem est valor boni, quàm mali sacerdotis, vterq, enim validum sacramentum efficit, *Prapof. cap. si fuerit 1. questione 1. n. 2. & in cap. inter catholicam, n. 1. eadem*

eadem causa, & q. Ledesma, citato loco. In secundo casu idem dicendum est, quia cum valor in ipso sacrificio sit ex opere operato, non est maior in bono sacerdote, quam in malo. *Tolet. citato loco, & Ledesm. ubi supra cap. 17. conclusione 5. fol. mihi. 93.*

5 In tertio casu distinguendum est quod aut orationes, & preces sunt sacerdotis, ut personae particularis, aut ut representantis ecclesiae, in cuius nomine celebrat; si nomine Ecclesiae. idem valor est in malo, quam in bono, si verò ut particularis, tunc plus valet missa sacerdotis boni, quam mali. *Tolet. citato loco.* Ratio est secundum illum, quia non tantum illi prodest sed etiam alijs non solum ex parte precum, & orationum, quatenus nomine ecclesiae procedunt, sed etiam ut sunt ab homine Dei amico, & grato. In quarto casu dicendum est, quod cum valor sacrificij accidentaliter ex devotione offerentis crescat, & ita maiorem fructum, & effectum faciat iuxta ea, quae *Ledesm. d. c. 17. conclusione 6.* melior erit missa sacerdotis boni, quam mali, vide *Navarr. in Manuali, cap. 25. nu. 79.* Adde posita *ad cap. ult. num. 2. hac eadem dist.*

6 In Glossa, verbo, Si adhuc, ibi, & quod non impeditur.

Docet Glossa posse ordinari criminofum, si poenituit. Tu suppose primo quod quatuor praecipue consideranda sunt in reparatione clericorum, qui in criminibus lapsi sunt. Primum quantitas criminis, utrum sit mediocre, maximum, & enorme, vel leve? secundum, qualitas ipsius, utrum occultum, vel manifestum? tertium, satisfactio, utrum egerit poenitentiam veram, vel simulatam? quartum, modus publicationis, utrum sit publicum per ipsam operationem, an per sententiam iudicis, vel per propriam confessionem? *Abb. in cap. ex litterarum, n. 3. de tempor. ordin. Praepos. in sum. dist. 50. n. 1. & 2.* Suppose secundo quod vera poenitentia est quae agitur odio criminis, cuius rei signum est, si poenitens in omnibus humilis appareat, & poenitentiam iniunctam toto conamine implere satagit, falsa verò si simulatè, & superbè, & negligenter agitur; si timore utilitatis, vel ambitione honoris, quod ex eo perpenditur si in poenitentia poenitentes ipsi fuerint segnes, & arrogantes. *Praepos. citato loco, num. 2.*

7 Tertio suppose quod crimen enorme dicitur duobus modis. Primum quando crimen ex natura sua causat irregularitatem, vel suspensionem, vel ipso iure talis illi irregularitas, vel suspensio infligitur, ut in crimine homicidij, & illis de quibus. *Abb. in d. cap. ex litterarum, num. 3. post med.* Secundo modo quando non ex sua natura, delicta causant irregulari-

tatem, vel suspensionem, sed ex alio capite sunt digna tali suspensione, vel irregularitate. *Abb. in d. cap. ex litterarum, num. 1. & cap. fin. numer. 5. prope fin. de tempor. ordin. & in cap. nisi clerici, nu. 34. de iudic.* E quod crimen mediocre est omne peccatum mortale. *Abb. d. num. 3. post med. & quod crimen minimum sit leve, & veniale.* Suppose quarto quod crimina digna depositione sunt. Primum omne delictum cum incorrigibilitate. Secundum omne delictum cum irregularitate. Tertium omne delictum publicum, & scandalosum. Quartum omne delictum diu continuatum. Quinto omne delictum habens qualitatem enormitatis, seu gravitatis, de quibus. *Abb. in c. nisi, n. 6. de renunt. Sextid. Quodcumque delictum, quod in se habet infamiam iuris secundum ea, quae tradit Abb. in cap. nisi clerici, num. 34. de iudic. & num. 7. & in cap. cum non ab homine, num. 4. eodem. tit. Felin. in d. cap. nisi clerici, num. 12. ad med.*

His suppositis sit prima conclusio. 8

Loquendo de vera poenitentia, quando crimen est enorme primo modo de quo supra, & est manifestum, impedit ordinis executionem, & ascensum ad superiores, etiam post peractam poenitentiam, & hoc ex duabus rationibus: prima est natura delicti, secunda qualitas notorietatis. *secundum Abb. d. cap. fin. num. 5.* Secunda conclusio sit, quando crimen est enorme primo modo de quo supra, & occultum omnino, criminofus non prohibetur ordinari, nec administrare in susceptis. *Abb. d. cap. fin. n. 5. post med. & in cap. 1. num. 1. de corpor. vitiat.* Limita primo hanc conclusionem in homicidio, quamvis enim sit occultum omnino, necessaria erit dispensatio. *Abb. d. cap. ex litterarum, num. 3. vers. & si dicatur.* Limita secundo conclusionem in simonia, quae committitur in ordine, *Abb. ubi proxime, & in cap. inquisitionis, num. 3. de accusat.* Tertia conclusio sit, in crimine enormi, primo modo, & occulto, pro ut distinguitur contra notorium, etiam peracta poenitentia, non poterit ministrare. *Abb. d. nu. 5. & d. num. 3. post med.*

9 Quarta conclusio sit in crimine enormi, secundo modo de quo supra. Si est occultum, criminofus, post peractam poenitentiam non impeditur in ordinibus susceptis, sed suscipiendis. *Abb. d. num. 5. & 3.* Quinta conclusio sit in crimine enormi, secundo modo de quo supra quando est manifestum, criminofus repellitur ab ordinibus tam susceptis, quam suscipiendis, etiam peracta poenitentia. *Abb. ubi proxime.* Sexta conclusio sit. Quando crimen mediocre est notorium iuris, & facti, non potest criminofus administrare in susceptis, etiam peracta poenitentia, nec ascendere ad maiores, quamvis enim tale crimen de sui natura non

causet

causet irregularitatem, causat eam ex accidenti propter notorietatem, & sic propter scādālū *Abb. d. num. 3. circa fin. & d. num. 5.* Septima conclusio fit. Quando crimen mediocre est occultum omnino, criminofus poterit ordinari, *Abb. ubi proximè.* Octava conclusio fit. Quando crimen mediocre est occultum non omnino, sed pro ut distinguitur contra notoriū, & sic est probabile, poterit criminofus, peracta pœnitentia ministrare *Abb. d. num. 3. in fin.* Quæ omnia supra dicta intellige quoad forum exteriorem, circa interiorem discurre cum *Abb. citato cap. ex litterarum à principio.*

C A P. Hinc etenim. I.

S V M M A R I V M.

- 1 *Quis sint defectus corporis impediētes ordinum susceptionem? & numer. 2.*
- 3 *Quis possit dispensare in hoc defectu.*
- 4 *Infirmitas dupliciter intelligitur.*
- 5 *Paulus Fuschus nostri textus meminit.*
- 6 *Dictio alius quid importet?*

IN textu. Vide *Navarr. in Manuali cap. 27. nu. 201. & de horis Canonicis cap. 19. conclusione 4. num. 60. Covarr. in Clem. si furiosus 1. p. in principio. num. 5. Campanile divers. iur. Canon. Rubr. 11. cap. 17. in principio. Tiraq. l. 2. connubial. Glossa 1. p. 2. num. 59. hunc textum notantes in materia irregularitatis: Adde *Suar. de censur. disput. 51. sect. 2. num. 14. & sequentibus. Cardos. in praxi, verbo, irregularitas à num. 23. Sâ verbo, irregularitas ex corporis vitio seu defectu Aphorismo. 1. & sequentibus. Fr. Emman. Rodri. in sum. 1. p. cap. 158. à num. 1. Egid. Coninck. de Sacram. disp. 18. de irregular. dub. 13. Tolet. in summa lib. 1. cap. 63. à principio.* Ex quibus resolve quod omnis defectus corporis impediens exercere alicuius ordinis functionem, facit talem impeditum irregularem respectu illius ordinis, quem non potest exercere, & ita in promotio impedit exercitium, & in alijs, quod non possint promoveri; quod intellige non solum quando absolutè est impeditus, sed etiam in casu, quo detur periculum, seu scandalum, si promoveatur, seu exerceat in susceptis *textus in cap. 2. de corp. vitiat.**

- 2 *Vnde primo infertur quod si aliquis laicus careat manu, seu ei fuerit à latronibus abscisa media pars palmæ manus cum duobus digitis,*

seu careat pollice, aut indice, nullo modo promoveri poterit propter inhabilitatem; & si hoc clerico iam presbytero acciderit, repellatur à ministerio alterius, non verò à cæteris officijs sacerdotalibus, ad quæ habilis est. Secundò infertur, quod tremulus manibus, & qui vinum ita abhorret, ut timeatur quod facile evomat, nullo modo est ordinandus, & in susceptis non ministrabit, in vtroque enim casu datur periculum effusionis calicis, de quibus vide *ad cap. maritum, & sequentibus. 33. distinct.* Tertio infertur quod qui in pede caret pollice, aut digitos habet deformes, non reputatur irregularis, quinimo poterit promoveri, cum tales defectus, seu vitia sint occulta, nec per se impediunt exercitium ordinum, nec inhabilem faciunt.

Adverte etiam duo in proposito; primum quod quando datur dubitatio, an promovendus habeat deformitatem seu sit inhabilis, vel detur scandalum, si ipse promoveatur, hoc iudicium pertinere ad episcopum, seu ad iudicem, cui huiusmodi causæ cognitio committitur. Secundum quod super huiusmodi irregularitate non Episcopus, sed solus Papa dispensat. *Tolet. citato loco, num. 8. & 9. quem vide in materia.*

Post principium textus, ibi, sed per infirmitatem. Quæ quidè duplex assignatur mentis, scilicet & corporis, de qua duplici infirmitate, & quomodo vnaquæque subdividatur. Vide latè per *Cassan. in consuetud. Burgund. in proem. in Glossa, verbo, maledic. numer. 3. fol. 37. & 38.*

In §. Gibosus Ponderat *Paulus Fuschus de visitat. lib. 2. cap. 15. numer. 9.* ad hoc, quod monachi ut melius perficiantur ab omnibus curis sæculi debent abstinere; nam cogitationis statum erigere non valet, quæ terrena sollicitudinis cogitatio curvum tenet.

Ad finem, textus, ibi, Aliarum, iuncta Glossa, eodem verbo.

An dictio *Alius* semper repetat similia, Vide *Abb. in cap. accedens, numer. 6. de prabend. & in cap. Sacris, num. 2. de sepultur. & in cap. officij, num. 2. de pœnitent. melius Felin, qui innumeros refert, in cap. Sedes, num. 6. ubi Abb. num. 13. de rescriptis, la quidam relegatus ff. rebus dubijs Glossa in l. 1. §. 1. Verbo ob aliam ff. Pollicitat. text. in cap. Quoniam §. 1. ubi alijs, ut lite non contestat Glossa verb. alia in l. fugitivi. c. de servis fugitivis. Tiraquel. in leg. Connub. Glossa 5. num. 48. ad fin. Farin. de delictis quest. 17. num. 51. Osafcus decis. 167. num. 7. Domin. in cap. 1. numer. 9. de prabend. in 6. Imol. Clement. 1. num. 7. de rescriptis. la sin*

Tas. in l. quicumque, num. 2. C. qui admittit. ad bon. pos. & in l. domus, num. 22. ff. de legat. 1. Raphael Fulgos. cons. 105. circa med. & cons. 136. post med. Alexand. vol. 1. cons. 34. num. 2. cum quibus resolve predictam dictionem facere relationem similitum. Quod limitatur quando aliud suadet materia subiecta, ut in terminis textus in cap. si tibi absenti, de prebend. in 6. d. cap. officij in fin. ubi verb. alius non repetit, eandem qualitatem l. 1. §. debitum, ff. constit. pecun. vide latissimè Tuschum tom. 2. lit. D. concl. 245. Cened. singul. 4.

C A P. Sacerdos. fin.

S V M M A R I V M.

- 1 *An sacramentum desinat esse tale, & polluat ex eo, quòd sacerdos celebrat in peccato?*
- 2 *Qui veniant appellatione religiosi?*

IN textu, ibi, Panem pollutum offerunt. De malo sacerdote, & qui est in peccato diximus supra in summa, numer. 1. & sequentibus, restat nunc dicere de hæreticis schismaticis, & excommunicatis, in qua questione resolve quòd quamvis aliqui tenere hæreticos, schismaticos, & excommunicatos non efficere verum sacramentum, per fundamenta quæ notat Præpos. in cap. extra catholicam 1. quæst. 1. Veritas tamen est illos consecrare posse, & Eucharistiam ab illis consecratam continere verum corpus, & verum sanguinem Christi. Præpos. citato loco, & in cap. sic populus, eadem causa, & quæst. Ledesm. in sum. de sacram. Eucharist. cap. 9. conclusio. ne. 10. fol. mihi 72. Tolet. in summa lib. 1. cap. 91. num. 7. Egid. Conick. de sacram. quæstione 82. art. 7. Ratio est quia cum ipsi habeant potestatem ordinis non possunt eam amittere, dum viuunt, quamvis sint extra ecclesiam, nam extra ecclesiam est locus veri sacrificij veritate sacramenti, non verò veritate fructus Præposit. citato loco ex D. Thom. in 3. p. q. 82. art. 7. ad 1.

In textu, ibi, Qui vitiosum habet pro religioso. Vide Abb. in Rubric. de regularib. num. 3. Felin. in cap. licet num. 8. de officio iudic. ordinat. & in cap. Ecclesia Sancte Maria a num. 1. de constitut. & melius in cap. tua nos, de iure iur. Ancharr. in Clement. 1. num. 2. de rebus Ecclesie non alienand. cum quibus resolve questionem per quatuor conclu-

siones. Prima conclusio sit: sub hoc nomine religiosi in largissima significatione, venit omnis christianus, cap. post humani, de homicid. lib. 6. quod ad hoc notat Abb. Secunda conclusio sit. Quando hoc nomen religiosus accipitur late, comprehendit omnem hominem honestè viventem, & devotè d. cap. Ecclesia sancte Maria; quod notat Abb. citato loco. Tertia conclusio sit. Quando hoc nomē Religiosus accipitur strictè, hoc est minus late, quàm in proxima conclusione, tunc comprehendit clericos textus in e. Salvator, 1. quæstione 3. Quarta conclusio sit. Quando hoc nomen sumitur propriè, solum comprehendit illos, qui professi sunt tria substantialia professionis vota; videlicet paupertatem, castitatem, & obedientiam iuxta textum in cap. Cum ad monasterium, de stat. regularib. Ex quibus inferes quòd in materia odiosa, & pœnali verbum, Religiosus, intelligitur de illis, qui tria substantialia professi sunt, cum in his verba semper strictè, & propriè accipiantur, secus in favorabilibus. Felinus dicto cap. tua nos, & alij. citati cum quibus vide alia de materia.

D I S T I N C T I O. L.

C A P. Si lapsis. I.

S V M M A R I V M.

- 1 *Gregorius Lopez nostri textus meminit.*
- 2 *Dictio, Dum, quid significet?*
- 3 *An qui deponitur, perpetuò deponatur?*

IN textu. Cuius meminit Greg. Lopez par. 1. ut. 6. l. 17. Glossa t. post medium, ubi multa tradit de irregularitate.

Ibi, Dum. Quæ dictio denotat actum, dum est in fieri, non in perfecto facto esse, ut in l. si quis id, quod, vers. Quod si dum proponitur, de iurisdictione omnium iudic. leg. arboribus, §. Iulianus, ubi Glossa de usufructus Iason in leg. clam. possidere §. Qui ad nudinas, numer. 3. ubi Arelinus, ff. de acquir. possessione. Tempus futurum denotat. ut in leg. boves, §. hoc sermone, ibi, Dum vupta erit, de verborum significatione, & in leg. Imperator

Imperator, ff. de statu hominum. Aliquando facit conditionem quando iungitur rei perfectæ, ut in cap. præterita, de electione, & in l. qui concubinam, §. uxori, de legat. 3. An talis dictio inducat conditionem actus perseverantem? Vide Ioan. Andr. in additionibus ad Specul. tit. de conditionibus apposis, ubi tractat quæstionem. Si communitas alicui dederit prædia publica in emphyteusis, dum Princeps, consenserit, an sufficiat Principem semel consensisse, an verò requiratur Principem in consensu perseverare? De quo etiam vide Ias. in l. 2. in 2. lectura, num. 4. ff. de in ius vocando, & de varijs significationibus huius dictionis, Dum, vide late Cened. singulari, 47. cum quo proseguere,

- 3 In Glossa ultima. Docet Gloss. quod clericus depositus simpliciter, intelligitur depositus perpetuo, licet in sententia non exprimat, quam dicit notabilem Bernard. Dias in practica cap. 135. verbo, deponi, num. 1. Quæ crimina digna sint depositione, iudicis arbitrio relinquitur, ut per eundem numer. 3. Menoch. de arbitrar. casu. 415.

CAP. Qui Semel. II.

S Y M M A R I V M.

- 1 Didacus Peres nostri textus meminit.
- 2 An pœna nostri textus sit irregularitas, aut depositio?

1 **I**N textu. De quo meminit Peres lib. 8. Ordiu. tit. 19. l. 23. Glossa 1. pagin. 376. col. 2. ante med.

- 2 In textu, ibi, Iam depositus erit. Ex his verbis inferunt nonnulli hanc esse sufficientem formam latæ irregularitatis; sed melius hæc verba de propria depositione intelliguntur, & valde probabile est non esse depositionem ipso iure latam, sed ferendam ut post Turrecrem. & alios intelligit Suar. de cœsur. disp. 40. sect. 8. num. 9. Quod probat ex qualitate criminis pro quo pœna in nostro textu imponitur pro quolibet lapsu, scilicet carnis, post ordinationem, ut omnes exponunt, & non est credibile tam gravem pœnam fuisse impositam ipso facto, pro casu adeo humano, & qui tam frequens esse potest, ut late proseguitur idem Suarius d. num. 9. vers. Quod ergo.

CAP. Presbyterum. III.

S Y M M A R I V M.

- 1 Qui crimen confitetur mitius est puniendus.
- 2 Nisi confiteatur metu probationis.

IN textu, ibi, Mitius agendum est.

Nota mitius agendum esse cum sponte confessis, quàm cum convictis Glossa in cap. de hoc, verbo, confessi, de simonia, quam communiter receptam tradit Pena, 3. p. directorum comment. II. liste. G. l. i. C. ne tutor, vel curator vealigal. cap. ult. & ibi, Glossa de furtis cap. inter corporalia, vers. sane quoniam, de translat. Episcopi, late Tiraq. de pen. temper. causa 30. num. 1. qui nostri textus meminit. Adde posita ad cap. ult. dist. 24.

In Glossa verbo, Mitius, ibi, Timore probationum. Igitur qui confitetur metu

probationis, pro convicto est habendus, nihilque ab eo differt quoad pœnæ impositionem, Glossa verbo, confessi, in cap. de hoc, vers. Sed non patitur, de simonia, quam dicit singularem Abb. ibidem, num. 8. & in cap. nisi clerici, num. 8. in principio de iudicijs, ubi Felin. numer. 2. vers. Nota etiam quod mitius, sequitur alios Tiraquel. de panis. causa, 30. numer. 9. ubi nostram Glossam adducit.

CAP. Miror. IV.

S Y M M A R I V M.

- 1 Homicida voluntarius de facili nõ dispensatur.
- 2 Verba textus de irregularitate debent intelligi.
- 3 An solus Papa dispenset in irregularitate?

IN textu. Quem citat Abb. in cap. continebatur, numer. 3. de homicidio, & ex illo colligit, quod cum homicida voluntario non dispensatur, aut saltem non de facili debet dispensari, & vide Navar. in Rubrica de iudicijs, numer. 109. qui textum limitat in homicidio voluntario, facto autoritate legitima, & iusta de causa, quia

quia non parit irregularitatem indispensabilem, & vide de materia. *Albertin. de agnoscend. quest. 25. num. 42. Bernard. in pract. cap. 94. verbo, homicida, per totum.*

Ibi. Sacerdotio privatus. Quam

enim hoc verbum generale sit, & degradationem, vel depositionem significare potest, tam ex materia, de qua agitur (nempe de homicidio voluntario) satis significat textum loqui de irregularitate, ut bene ponderat *Suar. de censur. disp. 40. sect. 8. nu. 10. vers. Octava, & vers. hinc autem.*

In Glossa 1. ibi, Non potest dispensare. Docet Glossa Episcopum non posse dispensare super irregularitatem, de quo *Selva de benefic. part. 2. quest. 3. n. 21. latissime Perez lib. 4. ordin. tit. 11. l. 13. Glossa 1. post principium vers. Papa tamen, qui nostrum textum refert, & de materia vide Cavall. questione 227. per totam.*

CAP. Miror. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Occidens paganum, homicida est.
- 2 Clerici appellantur nobiles.
- 3 Clerici an possint hortari in bello?

Ibi paganum occiderit. Sive sponte, sive in bello, ut notat *Archidiaconus in presenti, quem sequitur Turrectem. num. 5. Prapof. num. 2. nisi aliis periculum vite evadere non possit Clem. si furiosus, de homicidio, & collige quod interficiens paganum potestate privata, homicida est, & agit contra preceptum Dei. Non occides, ut colligit *Prapof. num. 1. Turrectem. num. 6.**

Ibi, Militibus ecclesie. Ergo cum

militia nobilitet l. 2. in principio. *C. de primicerijs lib. 12. ibi. Praclarum nobilemque militiam, l. penult. C. de palat. sacrar. largit. ibi, Militari dignitate, eodem lib. iam sequitur ordinem clericatus nobilitate, & clericos haberi pro nobilibus. Hostien. & Joann. Andr. in cap. eo libentius, in verbo, militia, de servis non ordinandis, ubi Bellamera notabili. 1. Ancharr. & Cardin. post principium, Butrius, & Panormit. in fine. Alciat. in cap. cum non ab homine, col. 6. vers. Primo, de iudicijs refert alios Tiraquei. de nobilit. cap. 9. num. 1. qui nostri textus meminit.*

In Glossa verbo, Militare. Docet

quod licet clerici, non possint pugnare: possunt tamen in bello hortari ad defensionem, de utroque vide quae latissime scripsimus ad principium. *dist. 21. num. 6. & sequentibus.*

CAP. De his. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Qui se defendendo, occiderit paganum, an sit irregularis?
- 2 Gregorius Lopez nostram Glossam sequitur.
- 3 An contrahat irregularitatem, qui ad propriam defensionem invasorem occiderit?

IN textu. Collige ex Decreto Nicolai

Pontif. quod qui se defendendo, paganum occidit, debet carere sacerdotali officio. Intelligit tamen textum procedere, quando mors secuta est sine moderamine inculpatæ tutelæ; tunc enim solum irregularitas incurritur, iuxta textum in cap. signifi. casti, in 2. ad fin. homicidia, & sic textus, noster decidit in principio, non unum, sed plures clericos occidisse, & in super paganum non paganos; unde videtur constare quod licet se defendendo occidisset, non tamen verificatur moderamen inculpatæ tutelæ in illo principio; quod requiritur ad vitandam irregularitatem, sic alias explicabis. *Trid. sess. 14. cap. 7. de reformatione, ibi, Vel vimui repellendo; pro ut intelligit Navarr. cons. 37. n. 2. de temporibus ordinationum, & cons. 8. de homicidio edition. 1. Suar. de censur. disp. 46. sect. 1. num. 1. Potest etiam dici ex nostro textu, in vers. verum stante dubio de predicto moderamine, non quidem preceptum, sed solum consilium continere in abstensione ministerij divini, patet ex eodem textu ibi, Sibi consuluit, & ibi, Satius, quæ quidem verba consilium importare videntur, quidquid involvat Maiolus lib. 4. de irregularitate cap. 48. numer. 9. Adde posita ad cap. si quis vidyam, 8. numer. 3. infra hac eadem distinctione, & vide Covar. in Clement. si furiosus 2. part. 3. num. 4. vers. hoc ipsum, qui textus meminit.*

In Glossa 1. Post principium.

Docet Glossa, committentem homicidium non posse ad superiores ordines ascendere, posse tamen in iam susceptis tolerari, sequitur,

Gregor. Lopez part. 1. tit. 6. l. 16. Glossa ult. allegat Glossam similem in cap. sicut dignum, vers. fin. de homicidio.

3 In eadem Glossa post mediū in vers. si verō. Controvertit Glossa, an contrahat irregularitatē, qui ad eius necessariam defensionem suum occidit invasorem. Vide (ultra doctores quos refert Glossa) s. Thom. 2.2. q. 57. art. 7. asserētē, irregularem esse eum, qui ad necessariam defensionē aggressorem occiderit, sed iam veterum controversia sopita est ex Clem. si furiosus, tradit latē Covar. ibidem. 3. par. §. unic. in principio, qui nostrā Glossā meminit, & inde constar nō esse irregularem qui dicto modo occidit.

CAP. Si Episcopus. VII.

S V M M A R I V M.

1. Pœna clerici, qui litteras falsaverit.
2. Pœna clerici, qui falsum testimonium dixerit.
3. Dicitio quandiu quid significet?

1 **I**N textu, ibi, Chartā falsaverit. De pœna clerici falsificantis litteras Pōtificis, aut alterius Principis, vel episcoporum, vide quæ scripsimus ad cap. in memoriā 3. n. II supra dist. 19. Adde Perez lib. 8. ordinam. tit. 19. l. 22. Glossa 1. Azeved. lib. 8. nova recopilat. tit. 17. l. 3. num. 14. qui uterq; nostri textus meminere.

2 **I**bi falsum testimoniū dixerit. Debet igitur clericus qui falsum testimoniū dixerit, ab officio deponi & in monasterium detrudi, de quo latē agunt Abb. in cap. 1. de crimin. falsi Covar. in cap. Quævis pactum 1. p. §. 7. num. 6. Bernard. Diaz. in praxi cap. 93. verbo, falsi testimonij rei, qui nostrum textū refert, ubi Salzedo littera A. multa cumulat; quod tamen limitant præcitati Doctores, quando falsitas nociva non fuit; Glossa in l. damus, verbo, privatas C. de falsis Bart. in l. 1. §. ult. ff. de falsis Afflict. decis. 21. num. 13. quam opinionem fatetur comunē. Menoc. de arbitr. lib. 2. casu 306. n. 22. Salzed. ubi proximē vers. excusabitur, qui alias quatuor limitationes ponit.

3 **I**bi, Quandiu vixerit. Id est quantumcumq; diu, etiam si decies mille anni effluerint, ut ponit Glossa 1. in Clement. Quādiu de appellat. tradit. Abb. in cap. tua, num. 7. de penis, qui nostri textus

meminit, licet Glossa ult. vers. sed, in cap. dictū. 8r. dist. dicat hoc esse in arbitrio iudicis.

CAP. Si quis viduam. VIII.

S V M M A R I V M.

1. Contrahens cum vidua est irregularis.
2. Non solum qui occidit, sed qui precipit, aut consulit est irregularis.
3. An occidens ob propriam defensionem sit irregularis?
4. Ratum habens homicidium, an sit irregularis?
5. An occidens ante baptismum, sit irregularis?

IN textu, ibi, Viduam duxerit. Igitur censetur irregularis, qui viduam, aut repudiatam, in uxorem acceperit, ut notatur in cap. ult. nuper, de bigamis tradit Abb. in c. 1. n. 1. eodem tit. vide Covar. in Clem. Si furiosus, p. 1. §. 2. n. 2. vers. secūdo, qui nostri textus meminere. Adde quæ scripsimus ad cap. si quis viduam, 15. n. 2. supra dist. 34.

In textu, ibi, Præcepto, aut cōsilio. Collige non solum qui homicidium committit, sed etiam qui precipit, aut consulit esse irregularem Abb. in cap. ex litteris, num. 4. ad fin. de excessibus prelator. Covar. in Clem. Si furiosus, 2. p. §. 2. numer. 1. Trotius de vero clerico lib. 2. cap. 20. a num. 4. Gom. 3. tom. cap. 3. nu. 43. qui omnes nostrum textū adducunt. An autē hæc irregularitas contrahatur, quando quis consilium dedit ei, qui nihilominus homicidiū erat facturus? vide Glossam in cap. sicut dignum, §. qui verō de homicidio, & in cap. Nuper. de sententia excommunicationis, Glossa in, §. Ope, instit. de obligat. quæ ex delicto nascuntur, textus optimus in l. sape, ff. de verb. significat. & in l. non solum, §. si mandato vers. Attilicinus, ff. de iniur. latē Covar. dicto num. 1. Adde tamen quod licet mandans non teneatur postquam revocaverit mandatum, consulens verō non excusatur, licet revocaverit cōsilio, sed oportet omnino facere quod homicidium nō sequatur, cuius rationem tradit optimē. Gomes, ubi proximē, num. 44.

Ibi, Aut defensione. Et sic apparet quod homicidiū ob defensionē sufficiens est ad cōtrahendā irregularem.

irregularitatem, quæ verba repetuntur in cap. 2. de clericis pugnant. in duel. sed optimè Glossa, in presenti. verbo, defensione addit inevitabili, in quo sentit tunc solum sequi irregularitatem, quando homicidium ad defensionem necessariam non fuit, ponderat eleganter Suar. de censuris disputat. 46. sectio. 1. & 2. Adde posita ad cap. de his, 6. num. 1. supra hac eadem dist.

In Glossa verbo, aut consilio, ibi, gratum habeat. Tenet Glossa quòd rati habitio homicidij non efficit quemquam irregularem, sequitur Hippol. in singul. 184. Specul. tit. de dispensatione. §. iuxta verſ. Quid si agenti, num. 51. post illos Covar. in Clement. si furiosus, 2. p. §. 1. num. 4. Quidquid. Trolius de verò clerico lib. 2. cap. 22. post Felin. in cap. sicut dignum, de homicidio, teneat, hoc non procedere quando homicidium esset perpetratum nomine ipsius, qui ratum habuit.

In Gloss. verbo, post baptismum. Docet Glossa quòd si ante baptismum quis occidit non peccando, ut iudex, in eo casu esse irregularem, secus verò, si peccando; sequitur Albertin. de agnoscend. quæst. 25. num. 42. Vivald. in Candelabro, 1. p. de baptismo num. 44. verſ. sextus, sed quòd in utroque casu cesset irregularitas docet Covar. in Clement. si furiosus 1. parte, §. 2. nu. 5. Abb. num. 16. & alij in cap. Gaudemus de divortijs. Sylvester, verbo, irregularitas, num. fin. & verbo, baptismus 6. post principium, quorum sententia verior, & receptior est quia videtur incredibile melioris conditionis esse in hoc peccantem quàm non peccantem cum alioqui indecentia quæ ex effusione sanguinis cõtrahi potest, nõ minor sit in vno quàm in alio: ideo consequenter loquendo id de eodem utroque casu dicendum est. Suar. de irreg. disp. 44. sect. 3. num. 2. ubi Glossam præsentem citat, & ratio est quia iura imponunt irregularitatem propter homicidium, peccatum post baptismum, ergo non erit ultra extendenda hæc irregularitas.

C A P. Pervenit. IX.

S V M M A R I V M.

1. Quæ crimina digna sint depositione?
2. Dictio Omnino quid significet?

IN textu, ibi. In peccatũ carnis. Indicat textus sufficere fornicationem ad deponendum sacerdotem; sed meo iudicio textus debet intelligi de stupro, incestu, adul-

terio, & de alijs criminibus adulterio maioribus, ut insinuat Glossa in presenti sã in Aphorismo confessariorum, verbo, depositio, numer. 1. qui nostrum textũ refert, & quando infligatur pœna depositionis, docet Glossa, in summa, 15. q. 8. Adde posita ad cap. sacerdotes 33. numer. 2. infra hac eadem dist.

Ibi, Omnino. Quæ dictio est præcisa, & importat idem

quòd per omnem modum Iason in l. liber homo, nu. 2. de verbor. obligat. & in §. Curare, num. 4. instit. de actionibus. Abb. in cap. conquestus, num. 4. de foro compet. Tiraquel. in l. si vnquam, verbo, Revertatur, num. 73. cum sequentibus, & vide cap. ex eo de electione lib. 6. & cap. cum contingat, de rescriptis, ubi Glossa exponit, nullo modo, & in cap. licet, Canon. de electione in 6. Ibi Careat omnino id est absolute, ipso iure, omnimodo ubi Archidiaconus citat. plures textus ad hanc rem. Felin. in cap. ex parte in 1. de officio delegati in principio; ubi quòd hæc dictio omnino habet novem significationes; de quibus multa tradunt Ruinus cons. 133. vol. 2. num. 8. Tiraquel. ubi proxime. Roland. à Valle cons. 84. n. 24. lib. 1. Matienzo. lib. 5. Recollect. tit. 1. in Glossa 1. Rubrica, ex num. 39. Hotieda de beneficio, 2. part. cap. 1. num. 4. Menoch. cons. 1. numer. 21. & cons. 2. num. 255. plura congerunt. Cardinalis Tuschus tom. 2. littera D. conclusione 322. Cened. singular. 71. quos videbis. Adde quòd de dictione omnimodo notavimus in cap. si post 12. num. 2. infra hac eadem dist.

C A P. Accedens. X.

S V M M A R I V M.

1. Episcopus an possit mutare pœnitentiã à Papa impositam?
2. Gorgona & Capraria Insula.
3. Infamis an possit esse procurator?
4. Percutiens clericum degradatum, an maneat excommunicatus?
5. Degradatus clericus an conficiat Eucharisticæ Sacramentum?

IN textu ad medium, ibi, In tuæ fraternitatis potestate.

Igitur Episcopus ex causa potest mutare pœnitentiam à Papa indictam, ut notat Glossa in presenti verbo, in tua Glossa similis in cap. temporaria verbo, Tuo iudicio, 16. questione 7. quam dicit singularem Romanus singul. 454. & cons. 428. & esse communiter receptam firmat Navarr. in Manual. cap. 26. numer. 22. Tiraquel. de penis.

in *præfat. numer. 26. Menoch. de arbitra. casu. 391. num. 7. licet contrarium teneat Glossa 2. in cap. 2. de sortilegijs, Glossa ult. vers. Nunquid, in cap. cum P. de accusat. de quo vide Cened. ad Decretum Collectan. 40. num. 1.*

2 Ad fin. textus, ibi, Gorgona, at que Capraria.

Insulæ sunt, quæ adjacent Italiæ in Ligustico pelago de quibus agit *Ptolomeus lib. 3. Geographia cap. 1. Gorgona olim Orgos vocabatur, distat à continente triginta fere millia passuum occidentè versus. Capraria naufragiorum multitudine infamis propter humilitatem situs, non enim procul navigantibus apparet, antiquum adhuc retinet nomen, Græci Ægilon. dixerunt, ab Gorgona triginta millia passuum, ad Notum ventum à continente proprius. 50. distat; vide Marium Nigrum lib. 7. Geographia in situ regionis. Etruria, fol. 155.*

3 In fine textus, ibi, De monasterijs gerere.

Notat *Tiraquel. de nobilit. cap. 30. num. 6. & per illum docet cum Glossa ult. in præsent. officium procuratoris posse gerere infames, quod limitat non procedere in procuratoribus illustrium personarum, & Episcoporum, & aliorum eiusdem generis, quem latè videbis. Consule etiã quæ de procuratoribus, quos alio nomine dicimus advocatos Barboza ad ordinat. Lusitan. lib. 1. tit. 48. §. 25.*

4 In Glossa verbo, Presbytero, ibi, Qui percutit ipsum.

Docet *Gloss. in prima opinione, quod percutiens clericum degradatū, incurrit excommunicationem, quam dicit singularem. Hippol. singul. 107. & singul. 179. similiis Glossa ult. in cap. ad abolendam, de hæreticis latè Perez lib. 1. ordinam tit. 3. l. 1. col. 17. vers. procedit etiam fol. 61. Tu intellige cum *Suar. de censur. disp. 22. sect. 1. nu. 6. & sequentibus. Sayr. de censur. lib. 3. cap. 26. num. 8. & 9.**

5 In eadem Glossa in fine, ibi, Nec credo quod conficiat.

licet *Glossa, teneat quod clericus degradatus non possit Eucharistiam consecrare, quæ fuit opinio antiquorū, quam etiam tenet Glossa ult. in cap. 2. de penis in 6. Contrarium tamen tenendum est. cap. quod quidam, 97. l. quæst. 1. Glossa in cap. 2. de clerico excommunicato. D. Thom. 3 p. q. 82. art. 8. Perez ubi proximè. Castro, & alij, ex quibus communem resolvit. Covar. 1. variar. cap. 10. num. 8. & communem esse Theologorum asserit. Vivaldus in Candelabro. Ecclesia, de Sacramento Eucharistie, num. 58. Multi de quibus latè Cened. ad De-*

cretales collect. 65. num. 4. meritò reprehendentes contrariam sententiam.

C A P. Postquam. II.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Canonici inter tres menses Episcopum eligere debent.*
- 2 *Dictio ultra quid significet? & nu. 3.*

I N textu, ibi, Ultra tres menses.

Collige ex *textu* debere canonicos intra tres menses Episcopum eligere, qui quidem dies computari incipiunt, non à die vacantis ecclesie, sed à die qua innotuit, canonicis vacatio ecclesie. Item hi dies minimè numerantur, si canonici fuerint legitime impediti, ut tradit *Glossa in præsent. de quibus vide latè Azor p. 2. lib. 3. & cap. 28. vers. sexto quaritur. Adde textū in cap. ne pro defectu. 41. de electione, & in cap. quamquam 18. eodem tit. lib. 6. ubi Glossa, verbo, tempus, nostrum textū citat Gregor Lopez par. 1. tit. 5. l. 10. Glossa 4. latius in l. 17. Glossa 3. & Glossa 5. ubi tenet posse per statutum capituli hunc terminum abbreviari, citans *Decium cons. 214.**

In textu, ibi, Ultra.

Quæ dictio im-
portat inclu-
sionem, ut si ultra dolia legatur vinum, videntur etiam dolia legata, & si maritus ultra dotē aliquid leget uxori censetur legare dotem, & legatum, *Barr. in l. cum ita in quæst. fin. ff. de dote prælegata Azeyed. ad Curiam Pisanam lib. 5. cap. 6. nu. 128. Ofacus decis. 52. nu. 1. Tiraq. de retract. lignag. §. 11. Glossa 11. num. 68. hanc esse communem opinionem, firmat Dec. in l. actione, num. 9. Cod. de transactionibus: limita quod includat tantum usque ad prohibitionem ut est *textus in cap. nonnulli, de rescript. in principio, ubi Pontifex prohibet aliquem trahi in iudicium ultra duas dietas; certe usque ad duas dietas censetur permittere, idem in cap. statutum. §. cum verò, & §. cum autem eodem tit.**

Aliquando tamen, ista dictio *Ultra* importat exclusionem *Rebus. in concordat. in Rubr. de collationibus, §. præfatiq; Ordinarij in verbo, Ultra, Guiljelm. in cap. Raynunt. verbo, Alteroche filia, num. 7. affirmantes, quod quando additur rei, à iure prohibita, vel quando absonus resultaret intellectus excludit, & non includit, ut etiã tradit *Glossa in Clement. 1. verbo, facere, de usuris, dicens quod si statuto caveatur, quod nullus accipiat pro usura ultra duos denarios pro libra in men-**

in mense, statutum nō videtur permittere usu
ram, quoad duos denarios, cum omni iurē
sit prohibita, vide latē Cardinal. Tuschum. tom. 2.
littera D. conf. 395. Cened. singul. 40. qui alias
significationes adducunt.

CAP. Si post ordinationē. XII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Dictio. Omnimodo, quid significet?*
- 2 *Pœnitens, peracta pœnitentia, dicitur dispensatus.*
- 3 *Tiraquel. nostri textus meminit.*

Post principium textus, ibi,
Omnimodo. Quæ dictio denotat
præcisam voluntatē,
& habet vim decreti irritantis, *Tiraquel. in l. si
vnuquam. C. de revocand. donat. verbo, Revertatur,
num. 88.* Quod non procedit, quando habet se-
cum adiunctam conditionem; vel voluntatē.
*Rota novissima, decis. 28. nu. 3. p. 2. Tuschus tom. 2. lit-
tera D. conf. 320.* sed licet ista dictio *Omnimodo*
sit præcisa, nihilominus congruam recipit in-
terpretationem à iure communi. *Roland. conf.
61. vol. 2. num. 55. & conf. 75. vol. 3. num. 21. Bald. in
l. fin. in 1. col. C. de contrah. empt. per l. stipulatus
sui damnum, cum Glossa, & ibi eam ad hoc notat
Bart. & Iason de verborum obligat; vide latē Cened.
singul. 71. & quæ notavi de dictione, omnino, in
cap. pervenit. 9. num. 2. supra hac eadem distinct.*

Ibi, licitè administrare. Igitur
pœni-
tens peracta pœnitentia, dicitur à iurē dispen-
satus, ut possit promoveri, notat ex hoc textu,
Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 54. n. 16. quod tamē
ipse auctor limitat. *num. 17.* procedere de iure
antiquo, multa enim tunc concedebantur prop-
ter infantiam ecclesiæ, quæ nunc non conce-
duntur.

**In textu, in §. è contra, ibi,
Maria soror Aaron.** Notat *Tiraquel. de
iure primogen. quæst.
34. num. 29.* & per illum docet quod cum agi-
tur de amissis per peccatum, restituendis per
gratiam debet restitutio plenissimè intelligi;
quia Deus opus imperfectum non novit.

CAP. Ioannes. XIII.

S V M M A R I V M.

**Lapsi post ordinem, habita condigna
pœnitentia, sunt restituendi.**

IN textu. In quo Palea congerit exē-
pla, quibus probat quod mul-
ti Episcopi, à suis gradibus deiecti, sunt
post modum restituti, quod colligit ex epi-
stola Cyrilli, ad Ioann. Antioch. Episcopum, ut tradit
Iuo Carnoth. Panormia cap. 32. ubi plura alia exē-
pla adducit, ut observavit. *Turrecrem. in præsentia,*
sed ex his quæ in hoc cap. referuntur aliqua lon-
ge post *Cyrillum* contigerunt, ut docuit additio
Gregoriana, & tradit. *Bruchardus in suo Decreto
lib. 1. cap. 233.* ubi nulla de *Cyrillo* in superscrip-
tione fit mentio.

CAP. Ponderet. XIV.

S V M M A R I V M.

- 1 *Bartolus nostri textus meminit.*
- 2 *Responsio in continenti facta potest re-
vocari.*
- 3 *Sententia est nulla, quam iudex profert
intra paucos dies.*
- 4 *Homo lapsus, fraterno affectu debet cor-
ripi.*

IN textu. Ponderat *Bart. in tractatu in-
ter Virginem Mariam, & Diabo-
lum in principio.*

**Post principium textus, ibi,
Tempore indigemus.** Ergo respon-
sio in continē-
ti facta, nullo dato spatio ad deliberandū, po-
test quodcumq; revocari, ut post *Geminian.,
& alios, tradit Felin. in proœmio ad Decretales, nu. 1.
& 2.* post alios *Decian. respon. 8. num. 15. vol. 1.* qui
vterque nostri textus meminere, & vide quæ
scripsimus ad cap. 1. num. 2. supra distinctione 29.

**Post principiū textus, ibi, Nec
præcipitemus consilia.** Igitur iudex,
qui præcipi-
tanter, & intra paucos dies fert sententiam, di-
citur talis sententia nulla, & non valet prop-
ter brevitatem temporis, ut tenet *Geminian. in
præsentia. Perez lib. 3. tit. 4. lex. ordinam, Glossa 4. &
voluit Bart. in l. prolatam in fine Cod. de sententijs,
& interlocut. num. 10.* ubi pro hoc allegat textum
in cap. cum ex litteris, de integrum restitut. & ibi.
additio

additio littera M. ampliat, etiam si sententia sit lata in presentia Pontificis, aut Imperatoris, citans *Alciat de presumpt. reg. 3. presumptione 9. nu. 23. Grammat. decis. 15. nu. 14. & alios*, optime *Hippol. in l. Statuliber, numer. 10. & 11. ff. de quaestio. multa congerit, Felin. in cap. ecclesia, num. 35. de constitutionibus*, qui ambo nostrum textum ponderant.

- 4 In vers. sed si aliquis. Docet *Calixtus* quod si homo lapsus fuerit, eum fraterno corripimus affectu, melius est enim per hunc modum peccantes ab erroris laqueo eruere, quam per austeritatem in foveam perditionis propellere nutantes, ut habetur in *cap. recedere, supra dist. 45. plura cumulat Palatinus in allegat. haeresis, §. 4. col. 2. qui nostri textus meminit* saepe ergo in corrigendos plus agit benevolentia, quam austeritas, plus charitas quam potestas, plus exhortatio, quam comminatio, ut exclamat *Paulus Fuschus de visitat. lib. 1. cap. 3. n. 19. qui textum refert.*

C A P. Et purgabit. XV.

S V M M A R I V M.

- 1 Sacerdotium est dignitas.
- 2 Dicitio, ut quid significet?

IN textu post principium, ibi, Sacerdotalem dignitate.

Ergo sacerdotes sunt in dignitate constituti, *Glossa per textum, ibi, verbo dignitas in cap. denique 4. distinct. ubi vide posita, num. 2. Glossa in cap. Sedes de rescript. & Glossa in capit. 3. de clericis non residentibus*, ex quo privilegio plures deducuntur effectus de quibus vide late, & eleganter *Perez lib. 1. Ordinamenti titul. 3. l. 1. fol. 64. col. 2. & sequentibus*, qui nostri textus meminit. Unde clericus non verbo sed, scripto est citandus, nec debet ei imponi poena ignominiosa, potest etiam litigare per procuratorem nec pro civili debito incarcerari debet, quamvis contrarium sit usu receptum.

- 2 Ad fin. textus: ibi. Ut. Quae dicitio importat causam finalem, ut patet in contractibus innominatis *do. ut facias, &c. Gomes in regul. de Annali, questione 1. num. 2. Mandosius reg. 33. questione 1. num. 3. Bal. conf. 106. num. 3. lib. 1. Regulariter etiam denotat modum, & non conditionem. Decius in l. debitori, num. 12. Cod. de pactis Molina de primogen. lib. 2. cap. 15. num. 28. & cap. 14. num. 40. Aliquando denotat similitudinem l. ut hares*

dibus ff. de legat. 2. cap. laudabilem, de frigidis, & maleficiatis. Fuschus, tom. 2. littera D. conclusione 402. latissimè Cened. singulari. 20. cum quo prosequere.

C A P. Quia sanctitas. XVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Deus quare dicatur plus gaudere de poenitente, quam de innocente?
- 2 Concil. Tridentin. verba nostri textus retulit.
- 3 Difficile est continere, ait *Glossa*?

AD medium text. ibi, Gaudeo. Dicitur Deus plus gaudere de poenitente, quam de innocente, quia plerumque poenitentes, cautiores, humiliores, & feruentiores resurgunt, ut exponit *Glossa in presenti. Unde dicit Divus Thom. 1. p. quest. 20. art. vii. ad quartum*, quod poenitentes, & innocentes se habent sicut excedentia, & excessa. Nam siue sint poenitentes, siue innocentes, illi sunt magis dilecti, qui plus habent de gratia. Caeteris tamen paribus innocentia dignior est, & magis dilecta.

Ad finem textus, in vers. Memento. Quae verba repetit *Concil. Trident. sess. 6. cap. 14. ad fin. de quibus vide Sotto lib. 2. de natura, & gratia cap. 1. col. 5.*

In vers. Quid enim, ibi, Sine quo pauci inveniuntur. Ex his verbis notat, *Glossa ult. in presenti paucos sine vitio continentiae reperiri; de quo meminit Gregor. Lopez part. 1. tit. 6. l. 43. Glossa 1. ex hoc inferens poenam clerici concubinarij relinqui arbitrio iudicis, ut consideratis circumstantijs, & scandalo inde surgente, apponat poenam, quandoque monitionis, quandoque depositionis, quandoque suspensionis, quandoque privationis a beneficio, ita tamen quod semper declinet ad mitiorem partem.*

C A P. Quid ergo. XVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Poenitens potest ad maiora promoveri.

Advocatus varijs modis potest iura exponere.

IN textu. Collige ex textu pœnitentem posse ad maiora admitti; & promoveri, ut multis autoritatibus probat *Divus Greg. in presenti*, & licet sint plura iura, quæ videntur velle, quod lapsi nō sunt promovendi, debent intelligi de facili, & de rigore, secus ex benignitate, *cap. ipsa pietas, 23. q. 4. prosequitur latè Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 54. num. 10. qui nostri textus meminit, & alia iura cumulat.*

In Glossa verbo, stans. Controversia vertit Glossa quod advocatus varijs modis potest iura exponere. Tu dic quando allegat contraria in diversis instantijs bene auditur, & ita procedit Glossa in primo dicto, secus si vult allegare in eadem instantia, & ita procedit Glossa in 2. part. ut bene advertit *Præpos. num. 4. in fine, faciunt quæ tradit Bart. in l. scire, §. final. num. 2. ff. de ex-entat. tutor.*

CAP. Ferrum. XVIII.

SUMMARIUM.

- 1 Ferrum non debet parvipendi?
- 2 Nulli claudenda est misericordia.
- 3 Filia, quæ peccavit in corpus suum, an si pœnituerit, possit exheredari?
- 4 Mulier concubinaria, quando presumatur honesta?
- 5 Non dicitur usurarius, qui iam non exercet usuras, nec meretrix quæ est nupta, nec iudeus, qui est conversus.
- 6 Hippol nostra Glossa meminit.

IN textu, ibi, Ferrum. Licet ferrum non sit de pretiosioribus metallis; tamen non est parvi pendendum, cum multa ex ipso fiant, sine quibus vita nostra aut finiretur, aut perperclitaretur: deinde prima corona Imperialis ex eo constructur. in signum fortitudinis, de qua corona videnda est Glossa verbo, *Vestigijs in Clem. 1. de iure iur.*

In textu, ibi, Nō debet despici. Ergo nulli homini claudenda est misericor-

dia, quia post pœnitentiam non debet despici in homine quod fuit, ut ex nostro textu pœderat *Oldrad. conf. 271. num. 10. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 54. nu. 20. Afflict. decis. 36. num. 4. Menoch. lib. 5. presump. 32. num. 36.*

Ibi, Quia iam incipit esse.

Per hunc textum notant multi quod licet filia, quæ peccavit in corpus suum, ipso iure sit exheredata, tamen si pœnituerit, & ad frugem melioris vitæ fuerit redacta, censetur revocata exhereditatio. *Alex. in l. 1. num. 33. ff. solut. matrimonio, ubi Ripa, num. 71. Bolognet. num. 95. Ias. in l. ius civile, numer. 29. ff. de iustitia, & iure, & in l. in arenam, num. 16. C. de inoffic. testament. Greg. Lop. part. 6. tit. 7. l. 5. verbo, desheredar, quam esse magis communem sententiam asserunt. Horosius in l. 1. §. Ius naturale, num. 18. de iustitia, & iure. Costa in §. & quid si tantum, 3. p. num. 189. Burzatus conf. 215. nu. 9. lib. 2. Hieronym. Gabriel conf. 153. n. 17. Cesar Ursilus in notationibus ad decis. Afflict. 36. num. 2. Contrarium tamen post multa tenet Covar. in cap. Raynuntius in principio, num. 18. Barbosa, in l. 1. 4. part. num. 45. ff. solut. matrimon. & ad textum in presenti respondit agere de pœnitentia peccati contra Deum commissi, nam propter pœnitentiam remittit Deus culpam peccati, non autem pœnam peccati, ut prosequitur *Abulens. 1. Regum cap. 15. q. 30. Quamvis igitur filia pœnitens indulgentiam peccati à Deo cōsequatur; non ob id sequitur quod pœna delicti videatur remissa.**

Ibi, Quod non fuit. Notat *Azet. ved. lib. 8. tit. 19. l. 1. num. 74. noua recopilat.* & per illum tenet, quod si mulier concubinaria probaret, quod per tres annos præteritos honeste fuerit conversata, exclusa amicitia, & familiari conversatione concubinarij, non præsumetur continuatus concubinatus, nā præsumptio, quæ oritur ex isto honesto genere uiuendi excludit præteritæ malæ vitæ præsumptionem, de quo *Menoch. lib. 5. presumptione 32. numer. 30. & sequentibus.*

Ibi, Quod non fuit. Igitur ex peccato iam demisso non debet quis despici, circa quod vide *Cagnolus in l. non debet melioris, nu. 5. ff. de regul. iur.* unde inferunt Doctores non posse dici aliquē usurarium, si iam desierit usuras exercere. quæ opinionem dicit communem *Barbat. conf. 40. col. 7. vol. 3. de quo dubitat. Bart. in l. palam. §. Non solum, ff. de ritu nupt. vide Cevall. commun. contra communes, quæst. 537. Sic aliàs postquam Iudei ad Christi fidem fuerint conversi, non debent verba iniuriosa illis obijci; quia iam non sunt, quod erant, sed membra Christi; tradit ex nostro textu, *Perez. lib. 1. ordinamenti, tit. 1. l. 9. fol. 34. Sic aliàs qui dixit meretricem mulierem, quæ**

quæ tempore convicij erat honesta, quamvis velit ostendere antea fuisse peccatricem, teneatur pœna iniuriarum: nam post pœnitentiam, non est amplius de præterito vitio vituperandû. Idem *Perez. lib. 8, titul. 9. l. 2. Glossa 5. pagin. 230.*

6 In Glossa verbo, Incipit, ibi, Quis ad priores. Vide *Hippol. in Rubr. de fide in foribus, num. 220.*

CAP. Cum exaudiero. XIX.

SUMMARIUM.

- 1 An existens in peccato possit licitè prædicare?
- 2 Dicitio unde quid significet?

1 IN textu, ibi, Posse docere.

Igitur existens in peccato mortali si populo prædicat peccat mortaliter, cum indigne sacrum officium exercent, ut observat *Præpos. in præsent. vers. Quæro. Turrecrem. numer. 1.* Nam prædicatio Evangelij, quæ fit ab indigno alijs prodest, & ei nocet. *cap. Omnia. 78. & ibi Glossa 1. q. 1* quia prædicatio verbi Dei in divinis includitur *Glossa verbo, ad divina, in Clement. 1. de foro compet. Ceterum verior est contraria sententia, de qua dixi cap. mulier 29. numer. 3. 23. dist.*

In vers. Unde. Quæ dicitio importat idem quod, ex qua causa *Paul. Castr. Consil. 322. Visis actis in principio lib. 1.* ubi quod causam intrinsecam importat *Tusch. tom. 2. littera D. conclusione 396.*

CAP. Iesus filius. XX.

SUMMARIUM.

- 1 Vtrum hereticus pœnitens recuperet dignitates pristinas?
- 2 Dicitio, ex, quid significet?
- 3 In quo fuerit typus Iesue filius Iosedech, Iesus Salvatoris?

1 IN textu. Cuius meminit. *Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 54. num. 25.* & illud inducit ad quæstionem. Vtrum hereticus

pœnitens recuperet bona confiscata, beneficia, & dignitates pristinas, de quo *Brun. de heret. lib. 3. capit. 7. Simanch. de catholic. cap. 47. num. 15. & 16.* Adde posita *ad cap. cum constitueretur, 25. dist. 50. n. 1. Felin. in cap. nisi clerici. q. de adulterijs, num. 12. de iudicijs.*

In textu, ibi, Ex gentibus.

Dicitio, ex, de sui propria significatione denotat causam proximam, & immediatam, estque relativa præcedentium, ut tradit *Oz. asus decis. 80. num. 5. Tiraq. cessante causa limitat. 20. nu. 29. Bart. in l. non dubium, num. 23. & ibi Paulus de Castro, nu. 11. & Iason, num. 23. C. de legibus Abb. in cap. exhibita, n. 3. per illum textum de rerum permutat. & in cap. inter dilectos, num. 4. de fide instrumentorum Menoch. cons. 152. num. 42. & cons. 40. num. 3.* Aliquædo tamen non denotat causam immediatam, sed potius remotam, ut in *l. 1. §. incendio, & ibi notat Bart. num. 1. ff. de incendio, ruina, naufragio, & in l. prætor ait, §. Quod de fructibus, & ibi Bart. nu. 2. ff. de bonis autoritate iudicis possidend. Tiraq. cessante causa, limitat. 20. num. 30.* Idem videntur tenere *Bald. num. 4. vers. Quæro quid, & Paulus de Castro. in l. 1. num. 6. C. de condit. insert. ubi aiunt quod si testator gravat filium suum, si deceferit sine filijs ex proprio corpore procreatis, & ille deceat cum nepote ex filio, non censetur gravatus, refert alios *Cened. singula. 30. nu. 1. & 2.* cum quo numeris sequentibus prosequere, circa alias significationes. *Tusch. tom. 2. littera D. conclusione 274.**

In Glossa verbo, In typo. ^{Dicit Glossa}

quod Iesus filius Iosedech. typice, & figurative præcessit salvatorem nostrum, quia sicut ille recepit alienigenam in uxorem; ita Iesus Christus sibi copulavit alienigenam uxorem, scilicet gentilem ecclesiam, item potest dici quia præcessit in officio, & opere; officio quia uterque sacerdos, fuit enim sacerdos, magnus secundum ordinem Melchisedech; opere, quia ille populum Israeliticum de captivitate Babylonis reduxit in Hierusalem, & Christus de captivitate peccati, & Diaboli, populum suum liberavit, ut observat *Præpos. & Turrecrem. in præsent. Legè scribentes ad cap. 1. Agai propheta, & ad cap. 6. numer. 11. Zacharia.*

CAP. Contumaces. XXI.

SUMMARIUM.

- 1 Peregrina communio quæ dicatur?
- 2 Matris

- 2 *Matricula, in qua nomina clericorum scribebantur.*
- 3 *Alio modo puniuntur clerici minorum ordinum, alio maiorum.*
- 4 *Clericus excommunicatus, aut suspensus, an possit reperere fructus? & num. 5.*

IN text. ibi, Peregrina cōmunio.

Quod Glossa intelligit de cōmunionē laica, quæ permittitur tantum in fine vitæ, quando cæperit ex hoc mundo peregre proficisci iuxta textū in cap. 2. de electione, vel potest dici peregrina cōmunio, quod clerici peregrinentur, & separentur à cōmunionē aliorum fratrum, quoad eorum mensam, & beneficium, & officium, hoc est suspendantur ab officio, & beneficio ecclesiæ, ut advertunt *Præpos. in præsentī, n. 1. Turrecrem. num. 3.*

2 **I**bi, In matricula. Alludit ad antiquam consuetudinem, olim enim omnium clericorum nomina scribebantur, quæ per singulos dies Dominicos in capitulo recitabantur, & quando aliquis erat depositus, nomen eius radebatur, quando verò erat excommunicatus, supprimebatur. *cap. nomen, 2. quæst. 1. ubi Glossa 1. advertit Turrecrem. in præsentī, numer. 3. in fine, post alios Sairus in thesaur. cas. conscient. lib. 5. cap. 20. n. 10. Sic aliàs matricula pro cathalogo, descriptione, indiceque, ab Imperatoribus vsurpatur in l. 3. C. de agentibus in rebus. lib. 12. Matricula fori in l. petitionem 13. C. de advocat. diversor. iudiciorum. Matriculæ militares pro numeris, Veget. de re militari. lib. 2. cap. 6.*

3 **I**n Glossa 1. Docet Glossa alio modo esse puniendos clericos minorum ordinum, & alio maiorum, de quo vide *Greg. Lopez. part. 1. titul. 5. l. 56. Glossa 6. & 7. Gutierr. lib. 2. canonist. cap. 4. n. 64.*

4 **I**n Glossa ultima. Cōtrovertit Glossa an clericus possit reperere fructus perditos? Tu resolve quod quidam sunt fructus deputati pro interessentibus officijs divinis, & tales fructus clericus suspensus, vel excommunicatus non recuperat, sed alijs interessentibus accrescunt, Glossa verbo, *pars dimidia. in Clem. 2. de etate, & qualitate, & in Clement. 2. verbo suspensus de vita, & honestate clericor, & ratio est, quia isti fructus non darentur etiam non suspensio, si non interesset divinis, cap. 1. de clericis non residentibus lib. 6. observat Turrecrem. in præsentī, nu. 1. vers. Respondeo. Quod videtur limitandum nisi suspensio, aut excommunicatio fuisset iniusta, probato quod tempore excommunicationis præsens fuerit in loco, ubi beneficium habebat, eratque soli-*

tus divinis officijs, ante excommunicationis impedimentum, adesse, ut post *Ioann. Andr. & Ancharr. notavit Præpos. hic, num. 4. post principium. Covar. lib. 3. variar. cap. 13. num. 8. vers. Duodecimo, Felin. in cap. Apostolica, num. 12. de except. post illos Gutierr. lib. 1. canon cap. 1. num. 137. Cened. quæst. 1. num. 42. 47. & 48.*

Si fructus tamen non sunt tantum deputati, pro exercitio, & interessentia divinorum: tunc aut clericus fuit iniuste excommunicatus, vel suspensus, & in tali casu recuperat fructus medij temporis, ut est casus secundum unum intellectum in cap. super causa 2. quæst. 5. & ibi Glossa ult. aut clericus fuit iuste excommunicatus, aut suspensus, & tunc non recuperat fructus, nisi exprimat in sententia quod fructus sibi restituantur Glossa in d. cap. super causa. Præpos. hic, num. 4. ad med. Turrecrem. num. 1. ad fin. & vide late de materia Covar. lib. 3. resolut. cap. 13. n. 8. vers. Duodecimo Gutierr. canonist. lib. 1. cap. 1. num. 135. & sequentibus, qui nostri textus meminere *Moneta de distributionibus quotidianis. 2. part. quæst. 15. à num. 32. Quomodo autem, & quia via debeant tales fructus recuperari? Vide Gutierr. ubi proxime num. 136.*

C A P. Si quis presbyter. XXII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pœna delapidantium bona ecclesiæ.*
- 2 *An pœna nostri textus sit irregularitas?*

IN textu. Collige ex textu delapidantes bona ecclesiæ à dignitate esse removendos, textus similis in capit. 2. circa fin. de statu Monachor. late tradit *Bernard. Diaz. in practica verbo, bona ecclesiæ delapidantes cap. 71. ubi nu. 1. nostri textus meminit, Adde alias pœnas nempe delapidantes esse excommunicatos, textus in cap. si quis presbyterum, & in cap. omnes ecclesiæ. 17. quæst. 4. Alia est pœna sacrilegij, ut probat notter textus, & tradit *Rebus. in compendio alienat. bonorum ecclesiæ, num. 108. Alia est pœna periurij, eo quod beneficiati iuramento promittunt non alienaturos se bona ecclesiarum, dicto cap. si quis presbyterum, cap. prohibemus, de cõsibus. Alia est pœna, quod talis alienatio est nulla, cap. sine exceptione, 12. quæstione 2a & res alienata ad ecclesiam restituitur, nullo dato pretio cap. 1. de schismat. de quibus omnibus agit eleganter, *Salzed. in additionibus ad Bernard. d. cap. 71.***

In tex-

2 **In** textu, ibi, In ordinatione ecclesiastica nō haberi. Igitur propter crimen sacrilegij irregularitas incuritur, ut tradit. *Maolus lib. 5. de irregularitate cap. 30. Salzed. in addit. Bernard. verbo, sacrilegij cap. 87. littera A. in principio.* Sed melius noster textus intelligitur de quadam depositione accommodata delicto, nimirum quod clericus removeri debet ab administratione rerum ecclesiasticarum, vel etiam de depositione, aut suspensione ab ordine, si crimen tali pœna dignum fuerit iudicio Episcopi, cui totū hoc negotium committitur, ut advertit. *Suarez de censur. disputat. 63. sect. 4. num. 6.*

CAP. Benevalet. XXIII.

S V M M A R I V M.

1 *Diversum, an possit dici contrarium?*

1 **I**N textu, ibi, Diversa sentiant.

Nota quod data diversitate hominum, datur diversitas opinionum, *cap. quia diversitatem, de concessione præbende, & ibi, Glossa 1.* multa adducit, collige etiam quod quando dicitur diversa opinio illa, quæ est alteri contraria, licet proprie loquendo id, quod est diversam non dicatur contrarium, ut est *textus in cap. cum Apostolica, vers. auctoritates, de ijs, quæ fiunt à prælatis, advertit Præposit. in præsent. numer. 1.*

CAP. Sacerdotes. XXIV.

S V M M A R I V M.

1 *Quid sit argumentum?*

2 *Præpositio Ab, quid significet?*

1 **I**N textu, ibi, Argumentum habemus.

Nota quod argumentum est assumptio probabilis rationis, ex aliqua auctoritate ad aliud dubium decidendum facta, de quo vide *textum in cap. forus, & iurgium, vers. argumentum, de verborum significat.*

2 **I**bi, Ab ipso. Quæ præpositio importat exclusionem, quan-

doque inclusionem, quandoq; separationem. *Alex. in l. 1. nu. 17. & 18. ff. Si quis cautio. Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. Glossa 11. num. 51.* Aliquando idem importat quod dicitur contra l. commissæ, ff. de publicanis, ibi, ab heredibus, hoc est contra hæredes, aliquando importat idem, quod dicitur ob ut in l. unica C. si quis Imperatori maledixerit, ibi ab iniuria, hoc est ob iniuriam, plures alias significationes, tradit latè *Tuschus tom. 1. conclusione 1. num. 47. & sequentibus.*

CAP. Ut cōstitueretur. XXV.

S V M M A R I V M.

1 *Lapsus in hæresim an possit reconciliari per Episcopum?*

2 *Concil. Trident. verba nostri textus refert.*

3 *Contritio est propter Dei amorem, non propter infamiam, aut honorem.*

4 *Dispensatio, an solum fiat propter utilitatem publicam?*

5 *Severitati detrahitur propter scandalum.*

6 *Rigor ius, & dispensatio, differunt inter se.*

IN textu. Notat *Navarr. conf. 1. de constitutionibus, num. 41. editione 2. & per illum docet lapsum in hæresim, vel schisma posse ecclesiæ reconciliari, & quod in ter-*

ris, in quibus habetur consuetudo præscripta, ut lapsi ob hæresim, vel schisma reconciliantur per episcopos, poterunt reconciliari per eos, non obstantibus iuribus antiquioribus, quæ cum sint leges humanæ, possunt consuetudine contraria tolli, quod latè probat. Adde posita ad cap. Iesus 20. num. 1. supra hac eadem disp. & Glossam ult. in cap. Si quis 22. supra hac eadem disp. Decius in cap. nisi clerici, §. de adulter. num. 6. & 15. de iudicijs.

In textu, ibi, Quæ solveritis in terra.

Vide *Concil. Trident. sess. 14. cap. 1. post principium, & sess. 25. in decreto de indulgentijs in principio.*

In textu circa finem, ibi,

Aliquorum fictas pœnitentias.

Debet autem peccator habere magnam contritionem quia Deum offendit, nam si ex alijs causis doleret, propter infamiam forte, vel amissi-

amissionem honoris, aut bonorum, non est digna poenitentia, ut per hunc textum late resoluit Gregor. Lopez. part. 1. tit. 4. l. 23. Glossa. 1.

Ad fin. textus in vers. verum, ibi, Populorum strages. Igitur dispensatio non est facienda, nisi utilitas publica vertatur, aut quia scandalum vitetur, aut ecclesie multo utilior sit; quia bonum commune non privato ponderat ex D. Augustin, ut videtur tenere Glossa in presenti, verbo, detrahendam, dum ait dispensationem quandoque esse debitam, ubi multorum strages faceret: & tenet Abb. in cap. nisi clerici, §. de adulter, num. 20. & ibi Decius a num. 16. sed merito, contrarium docet Sanchez, de matrimonio lib. 3. disp. 10. num. 6. Nac obstat nollet textus in presenti: nam Divus Augustin, non intendit ob solum bonum commune concedendam esse dispensationem, sed non omnes poenitentes admitendos esse ad ordines, ne ipse venia poenitentiam fingat, faciliusque delinquant, ut bene solvit Sanchez. ubi proxime numer. 7. ad fin. Adde posita ad cap. Domino sancto. 28. infra eadem distinctione numer. 1.

In fine textus, ibi, Detrahendum severitati. Igitur severitati disciplinae detrahitur propter scandalum, vel quando multitudo deliquit, ut ex nostro textu deducunt Gregor. Lopez part. 1. tit. 5. l. 50. Glossa 2. & part. 3. tit. 18. l. 50. Glossa 5. latissime Tiraque. de poenis temperandis, causa 47. Adde posita ad cap. comestiones, numer. 5. supra distinctione 44.

In Glossa verbo, detrahendum ad medium vers. & nota. Docet Glossa quod aliud est rigor, aliud est vis, aliud est dispensatio, de quo vide Tiraque. de retract. lign. §. 35. Glossa 1. num. 9. late Morla in emporio iuris in de legibus questione 10. num. 27.

CAP. Absit. XXVI.

S Y M M A R I V M.

1. Olim Episcopus Papa dicebatur.
2. Margareta Thome mori filia litteram textus restituit.
3. Misericordia non est semper sequenda?
4. Medici quando puniantur.

IN superscriptione, ibi, Missa Papa Cypriano. Glossa in presenti dicit non inveniri in chronicis, quod aliquis Papa dictus sit Cyprianus; & veredicit ut constat ex Platina, Genebrardo, Panvino & Baronio, Bellarmino & alijs; unde autumat hic esse mendosam litteram & in cap. de eo. 35. infra eodem, sed immerito Glossa Gratianum carpit quia fideiter transferipit nostrum textum ex lib. 2. epistola 7. Divi Cypriani Episcopi. Carthaginensis, qua sic habet intercriptio Cypriano Papa presbyteri, & Diaconi Roma consistentes salutem. Observavit Pamelius in annotationibus ad Cyprian. tomo primo Epistola 31. Deinde Papae nomen prius temporibus accommodatum fuisse alijs Episcopis, quam Romanis, satis constat, tum ex hac Epistola, & alijs eiusdem Cypriani, tum ex epistolis. D. Ambrosii, Hieronymi, & Augustin. Papam autem nomen esse Graecum, quod patrem significet nemo est, qui ignoret; advertit idem Pamelius adnot. epistol. 3. num. 3. multa adducunt Renatus Choppinus de sacrapolutia lib. 3. tit. 1. num. 14. Petrus Gregorius syntagma iuris lib. 15. cap. 2. num. 13.

Post principium textus, ibi, Nervos. Olim corruptissime legebatur. Nisi vos, sed tamen hunc locum feliciter prima sic restituit Margareta Thoma Mori filia, ut testatur Costerius commentariolo in Vicentium Lirinensem, pro ut illum refert, Pamelius adnot. in epistolam 31. divi Cypriani num. 15. qui nostri textus meminit.

Ibi, Per misericordiam falsam. Ergo misericordia non est semper sequenda, cum forte multis grassantibus opus esset exemplo ut in l. aut facta, §. fin. ff. de penis; sive quando non esset spes de correctione ipsius delinquentis, tradit Prapof. in cap. sana num. 5. supra distinctione 10. qui nostrum textum refert. Porro de misericordia sequenda vide Glossa in cap. fin. verbo, inhumaniorem, de transact. & quae scripsimus in d. cap. sana, num. 2. & 3.

In fine textus, ibi, Hoc non est curare. Notat Gregor. Lopez part. 3. tit. 22. l. 12. Glossa 1. ad hoc quod medici puniuntur, ut homicidae, qui dant medicinas contrarias infirmitati, allegat. l. medicus ff. de varijs, & extraordinar. cog. Sufficit tamen quod medicus iudicet secundum regulas artis, licet postea contrarius sequatur eventus Bald. in l. illicitas, §. Sicuti ff. de officio praesidis.

CAP. Si quis. XXVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Doctores, qui textus meminere.
- 2 Non est facile credendum, quando agitur de præiudicio tertij.
- 3 Dicitio, statim, quid significet?
- 4 Navarrus nostram Glossam appellat memorabilem.

IN textu. Alludit D. Cyprian. ad Epistolam Luciani confessorum universorum nomine, pro ut refert Pamelius ad notat. in lib. D. Cyprian. de lapsis tom. 2. num. 67. ubi nu. 69. Gratianum laudat, & nostri textus meminit, de quo etiam agit Gregor. Lopez. part. 1. tit. 4. l. 68. Glossa 2. & 5. l. 20.

2 Ad fin. textus in vers. Neque. Notat Tiraquel. de retract. Lignag. §. 36. Glossa 2. num. 9. Non esse facile alicui credendum quando agitur de præiudicio tertij, & de panis temperandis, causa 15. n. 51. ubi affirmat, quod non creditur medico dicenti aliquem ex vulnere obiisse, etiam si sic bonus vir, si agatur de magno alterius præiudicio.

3 Ibi, Statim. Statim dicitur intra octo dies. Glossa verbo, statim, in cap. prudentiam, §. sexta, de officio delegati, sed tamen variè in iure accipitur, l. argumento §. sed & mulier. ff. de auro, & argento legato, l. si stipuler ff. de verbor.

4 In Glossa ultima. Docet Glossa quod non statim tenetur quis credere etiam bono viro, quam dicit memorabilem Navarr. in Rubr. de iudicijs, nu. 52. vers. suboritur, Multa adducit Tiraquel. de panis temperandis causa 51. num. 16. iuuat. D. Thom. 2. 2. quaestione 70. art. 3. ad secundum, qui ait de quolibet præsumendum esse bonum, dummodo non vergat in periculum alterius, quia tunc adhibenda est cautela, ut non de facili vnicuique credatur.

CAP. Domino sancto. XXVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 An superior teneatur semper dispensare?
- 2 An Iudex debeat iudicare secundum legem antiquiorem?
- 3 An pater possit petere eleemosynam in re actionis?

4 Gratianus defenditur, & declaratur & num. 5. & 6.

IN textu in vers. ergo, ibi, neesse sit. Et sic tenetur superior, si causa, vel utilitas publica exposcat, aliquando dispensare, ita ut aliter peccatum incurrat, ut per Glossam hic, verbo neesse, Glossam per textum ibi, verbo, detrahendum, in cap. Vt constitueretur 25. supra hac eadem distinc. ubi vide posita, num. 4. quas sequuntur. Abb. 20. & Decius, num. 24. in cap. atsi cleri, §. de adulterijs, de iudicijs latissimè Sanch. lib. 3. de matrimonio disp. 10. num. 2. & num. 7. in principio. Vide Trid. sess. 25. de reformat. cap. 18.

In fine textus, ibi, Antiquior. Ergo quando leges inter se pugnant, debet iudex iudicare secundum antiquiores, Mascard. de probat. vol. 3. conclusionem 1295. n. 4. multa congerit Tiraq. de primogen. in prefat. nu. 105. sed obstat. l. non est novum, 25. cum l. sequent. l. sed & posteriores 27. ff. de legibus. cap. non debet. 8. de consanguinitate. Tu resolve aut enim leges quamvis diversæ minime tamè inter se pugnant, & tunc utraq; in suo casu servanda est, nulla addita differentia inter antiquiorem, & noviore; argumento cap. cum apostolica 7. vers. auctoritates auiem, de ijs, que sunt, l. 2. §. Sed quia veremur, C. de iure iur. propter calumniam. Aut rursus leges sibi invicem repugnant, & à contradictione liberari non possunt, & tunc antiqua per noviore; revocatur & secundum hanc iudicandum erit, dicto cap. non debet, d. l. non est novum, cap. 1. de iuramento calumnie, lib. 6. Ratio est quia secundum illas leges oportet iudicare, quæ in viridi sunt observantia: in primo verò distinctionis membro utraque est inviridi observantia, in secunda sola posterior quæ priorem abrogavit.

In Glossa verbo, Neesse. Docet quod licet pauper non possit petere eleemosinam iure actionis, potest tamen petere officio iudicis, quod etiam tenet Abb. in cap. si quis propter necessitatem, de furtis, Glossa in l. neminem C. de sacrosanct. ecclesijs plures refert Tiraq. de nobilitate cap. 29. num. 46. Sarmient. de reddit. part. 3. cap. 4. num. 2. qui nostri textus meminere. Adde posita ad cap. sicut, num. 10. supra dist. 47.

In vers. Quicumque. Magistrali- ter respon- det Gratianus ad quaestionem quam in initio distinctionis proposuerat, an in criminibus propter quæ irregularitas incurritur, si detur pœnitentia, liceat ad ordines ascendere, vel in susceptis ministrare? Respondet, quod si vera est pœnitentia, pristinae dignitatis gradum recipit, & ad novam potest pœnitens ascendere, ut declaratur in c. Hi qui altare vers. sed exeplo, infra

hac eadem distinctione, sed contra Gratianum efficaciter urget, quod irregularitas cum sit pœna exterior non tollitur sine dispensatione, etiam data interiori pœnitentia, ut per Navarr. in Manual. cap. 20. num. 73. & 76. Henric. Cum alijs, quos citat de irregul. cap. 5. §. 1. littera G. & est textus in cap. ult. de tempor. ordin. & sic Gratianum in specie reprobatur Turrecremat. in cap. 1. hac distinctione.

5 Ut Gratianus defendatur supponendum est irregularitatem non tolli per pœnitentiam, quia est vera pœna fori externi, quæ non tollitur, quanvis interna contritione culpa deleatur iuxta ea, quæ tradit Tiraquei. de pœnis, causa 25 num. 4. Padilha in l. transigere, num. 110. C. de transact. & probatur multis Henric. de irregul. cap. 17. in principio. Deinde supponendum est quod licet aliàs pœnitentia non sit modus efficax tollendi per se irregularitatem, tamen si fuerit vera, notabiliter impellit superiorem ad dispensationem, quinimo Navarr. in Manual. numer. 74. & 77. tenet quod post actam pœnitentiam, licebit Episcopo dispensare, licet aliàs non posset, quem sequitur Henric. de irregularitate cap. 5. §. 2. littera M, & cum usurario manifesto post pœnitentiam posse Episcopum dispensare ad obtinendum beneficium, probatur Covarr. 3. variar. capit. tertio numer. tertio.

6 Ex his deducitur intellectus ab verba Gratiani, ut quidē Gratianus minime dixerit, irregularitatem tolli per pœnitentiam, sed quod post pœnitentiam potest quis ad suum gradum recipi, hoc est per dispensationem, tunc temporis faciliorem; & id significat verbum recipere possint, nam si intelligeret pœnitentiã per se tollere irregularitatem, uteretur verbo, recipiant. Si verò pœnitentia ficta fuerit, intellexit recipere non posse gradum dignitatis, quem amisit: hoc est non ita facile cum illo dispensando, vel etiam quia non poterit per dispensationem amissum gradum recuperare, ut valeat in illo ministrare, quia cum irregularitas ex delicto non contrahatur nisi per delictum, quod sit mortale, ut contra Caietan. bene docuit Navarr. in Manual. cap. 27. numer. 212. vers. 8. ille qui est in peccato mortali impœnitens, non potest ministrare in ordine, etiam dispensante Pontifice; & ita omnes Canones, quos pro utraque parte affert Gratian. in hac distinctione intelligendi sunt, ut negantes irregularitatem tolli pœnitentia, intelligantur per se, quia ad hoc efficax pœnitentia non est: affirmantes vero intelligantur per dispensationem, ut intellexit Turrecremat. in cap. 1. hac eadem distinctione col. 2. ad fin.

C A P. Si quis Diaconus. XXIX.

S V M M A R I V M.

- 1 Hormisda Pontifex quis fuit?
- 2 Verba textus conciliantur.
- 3 Ex postulatione non acquiritur ius.
- 4 Deprehensus in crimine, an statim possit condemnari? & num. 5.

IN super inscriptione, ibi, Hormisda. Qui summa concordia fuit creatus Pontifex septimo Kalendas Augusti, natione Campanus, ex patre Iusto, patria Frusinate anno Christi. 514. tēpore Anastasij Imperatoris. Hormisda provincialem synodū in Vrbe habuit, omniumq; consensu Eulichianos iã antea improbatos, damnavit & Manicheos, iterum in Vrbe Roma pullulantes, eorumque codices ante fores Basilicæ Constantinianæ incendio consumpsit. Inter alia beneficia, quæ à Deo consecutus est Hormisda, illud magni momenti censendum esse videtur, quod oves, quæ non erant ex ouili, univērsio gregi coniungeret; cum videlicet barbaræ, ac feræ nationes expertes divinæ legis, sepultæ diu erroribus, atque offusæ tenebris, ad fidem christianam capescendam accesserint. Obijt Hormisda Papa octavo Idus Augusti, cum sedisset annos novem, & dies decem, perfunctus honestissimè munere Pontificio, qui inter immensos sæculi fluctus ecclesiam summa constantia rexit, vide Baron. tom. 6. annal. anno Christi. 514. & sequentibus, & tom. 7. anno Christi, 522. & sequentibus.

Post principium textus, ibi, In sancto Ioanne. Intelligit Glossa de Ioanne Pontif. 8. ex cap. Miror, 4. supra hac eadem distinct. de quo vide quæ scripsimus in cap. vides. distinctione 10. sed videtur quod inadvertenter procedat Gratian. dum allegat auctoritatem Hormisdæ Papæ, & inserit de Ioanne Pontif. Nam Hormisda præcessit in Papatu quemlibet Ioannem Papam ut constat ex Platina, & Pauvino; sed respondetur quod Gratian. hic inserit partem alterius capituli Ioannis, & admiscet inter verba Hormisdæ, sic facit supra in cap. Sacerdos, hac eadem distinctione ubi inserit Gregorium inter verba Augustini, licet Augustinus, Gregorium præcesserit, ut bene notavit Archid. in presenti, & post eum Præposit. num. 2. vers. secundo.

3 In §. Quid si eos, ibi, Debere-
mus.

Notat Gregorius Lopez. part. 1. tit. 5. l. 24. Glosa 2. & per illum docet, quod licet ex postulatione non acquiratur ius postulati, Papa tamen debet ei facere gratiam, quia alias iniuriam ei faceret, vide Glosam in cap. penult. de postulatione prelatorum.

4 In Glosa verbo deprehensi.

Controvertit Glosa an, & quando sufficiat, quod quis deprehendatur in ipso crimine, ut absque alia convictione condemnari, & puniri valeat, quasi deprehensio eiusmodi rem efficiat notoriam, de quo agunt Glosa 1. Butrius, num. 4. Abb. num. 19. Decius, num. 11. & alij, in cap. cum non ab homine, de iudicijs, Bart. & Doctores in l. defensores C. de defensoris civitatum, & in l. 1. Cod. de pet. honorum, lib. 10. Palat. in repetit. capitul. §. 21. notabili. 3. nu. 12. & 17. Clarus in practica §. ult. quest. 8. Bosius in practica tit. de denuntiati. numer. 10. post Glosa 1. in cap. ex litterarum, de eo, qui duxit in matrimonium Glosa 2. in cap. presbyter 81. dist. Glosa 1. in cap. tua, de penis, & in cap. ult. 11. questione ult. citantes textum pro parte negativa, in cap. cum non ab homine, de iudicijs, dum ultra deprehensionem requirit, quod clericus convincatur; sed ob stare videtur textus in l. palam 43. §. Quem, de adulterio, ff. de ritu nuptiarum l. 2. §. item l. capite quinto, ff. de adulteris d. cap. tua. d. cap. ex litterarum, textus noster cum alijs.

5 Obtinuit communis opinio ex Abbate, & præcatis, quod ubi delinquens à paucis deprehenditur in crimine, vel in actu proximo, dicitur crimen manifestum, probabile, quia per illos probari potest. Si vero in crimine, vel actu proximo deprehendatur à populo vel multitudine, vel à pluribus rem notoriam efficientibus, tunc ex tali deprehensione, vel potius ab actu percipiendo sensu corporeo, insurgit notorium, ita ut ex eo possit reus condemnari, & puniri, licet aliter convictus non sit, iuxta regul. cap. evidentiā, de accusat. & cap. ult. de cohabit. clericor. & ita possunt intelligi d. l. defensores, d. cap. tua, d. cap. presbyter, cum alijs; intendunt Glosa nostra in presenti Glosa 1. in d. cap. cum non ab homine, nec refert an per clericos, an vero per laicos clericus deprehendatur, cap. penult. vers. dicit enim, de purgatione Canonica, ubi Doctores Abb. num. 20. Decius, numer. 12. ind. cap. cum non ab homine. Vbi autem delinquens etiam à pluribus deprehenditur non in ipso crimine, vel actu proximo, sed post illud commissum, tunc ex hac deprehensione insurgit infamia, vel indicium maius, aut minus iuxta numerum deprehendentium, & circumstantias loci, temporis, & similibus, & in hac specie oportet quod reus ulterius convincatur, ut condemnari, & puniri possit, & sic procedunt

Glosa in dicto cap. ex litterarum, & in dicto cap. ult. & cap. tua, & in d. l. capite quinto.

C A P. Quicumque. XXX.

S V M M A R I V M.

- 1 Lapsus, de facili non restituitur.
- 2 Ecclesiasticus dicitur divinus.

IN textu. Collige quod lapsus, de facili non restituitur ad pristinum statum. De materia videbis nonnulla per recopil. titul. 2. l. 2. num. 15. & sequentibus.

Ibi, Divini. Nota quod Glosa bene exponit ecclesiastici. Nam aliquando ecclesiasticus dicitur divinus tum quia divina autoritate institutus; Deus enim sacros status in ecclesia instituit, per Moysen filios Levi. Deut. 10. tum quia ecclesiastici gradus ad divina, & ad divinum cultum ordinantur, abservat Turrorem. in presenti.

C A P. Qui sub gradu. XXXI.

S V M M A R I V M.

- 1 Restitutio gratiæ non reponit causam in pristino statu.
- 2 Quis possit baptizare? & num. 3.

IN textu. Nota quod quandoque depositus, non restituitur ad omnes actus competentes ratione ordinis, sed ad aliquos tantum. Vnde infertur quod restitutio gratiæ non reponit causam in pristino statu, ex Covarr. lib. 1. resolut. cap. 5. num. 7. Menoch. recuperand. remedio 10. à num. 102. Costa in §. & quid si tantum, parte 2. num. 49. An autem restitutio Principis de gratia restituat etiam ad pristina bona? vide Abbat. in cap. quia, 5. num. 9. de electione.

In Glosa verbo, Baptizare.

Docet Glosa quod licet clericus possit solemniter baptizare, non tamen laicus. Tu breviter resolve, munus baptizandi iure ipso convenire Episcopo in sua diocesi, hanc autem facultatem habent etiam parochi ex approbatione iuris, ac proinde licentia Episcopi non

non indigent; presbyteri autem alij ex concessione Episcopi, vel ex commissione parochi. Diaconi vero ex vi suæ ordinationis non possunt baptizare; nec obest quod in Pontificali Romano illis datur potestas prædicandi, & baptizandi. Repondetur enim hoc intelligendum esse ex commissione, & iussu sacerdotum, vel episcoporum, quo dato potest diacono committi solemnis administratio baptismi, subdiacono vero nulla de causa baptismus committi potest, nisi in extrema necessitate, deficiente presbytero, & diacono. In casu necessitatis potest etiã laicus, vel mulier baptismum dare.

Est tamen advertendum inter ministros inferiores sacerdoti, esse servandum ordinem, ita ut quilibet ordinatus præferatur laico, & inter ordinatos, qui est in superiori ordine constitutus, & inter laicos vir, fœminæ; quia hoc spectat ad quandam decentiam, & reverentiam Sacramenti. Vnde neq; ex licentia sacerdotis poterit laicus, imò nec quilibet alius non sacerdos, etiamsi diaconus sit, usurpare tale munus sine graui causa, quæ necessitati æquivalet, probant omnia supra dicta latissime *Suar. 1. tom. de Sacramentis disput. 31. art. 4. Vazques tom. 2. de baptismo disput. 147. cap. 3. & sequentibus Adde posita ad cap. diaconos 93. dist.*

CAP. Presbyter. XXXIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Peccat mortaliter qui dissimulat se christianum, licet corde confiteatur.
- 2 Qui invictus peccat, mitius punitur.
- 3 An Apostata factus sit irregularis?
- 4 Quis possit cum illo dispensare?
- 5 Verba nostri textus exponuntur?
- 6 An in extrema necessitate liceat Idolothytis vesci?

IN textu. Quem citat. *Navarr. tom. 1. in cap. Humana aures, questione 3. num. 16. vers. decimoquarto*, & per illud docet peccare mortaliter eum, qui dissimulat se christianum, licet corde confiteatur esse, etiamsi metu iusto id faciat, citans *Divum Thom. 2. 2. questione 3. artic. 2.* quatenus habet non licere catholico se negare catholicum, imò teneri ad confitendum se talem, quoties id exigit honor Dei, & proximi necessitas. Lege quæ de hac re scribit *Suar. de fide*

disp. 14. sect. 1. & 3. Sanch. tom. 1. de cal. lib. 2. toto cap. 4. apud quos alij. Debent tamen qui invicti, ac coacti delinquant, levius puniri, ut probat noster textus, prosequitur late Tiraquel. de pœnis causa. 36. num. 1.

In vers. Qui autem fugientes. 2.

Licet qui invictus peccat, levius puniri debeat, hoc tamen non procedit, si absolute, & præcise fuerit coactus, quia nihil confert secundum proprium motum, & potius pati, quàm agere videtur, ut est *textus in cap. Sacris, & ibi Glossa, & Doctores de ijs, quæ vi, l. vim passam ff. de adulterijs, l. fœdissimam Cod. eodem, Tiraquel. de pœnis. causa 36. numer. 5.* qui nostri textus meminit.

In vers. Diaconi, ibi, Ab omni sacro ministerio. 3.

Igitur si quis exterius metu, vel humana cupiditate fiat apostata, vel adoret idola, vel ad paganismum transeat, licet interius fidem retineat, manet irregularis, quod probabilius censet *Suar. de censur. disput. 43. sectione 2. nu. 2.* limitat tamen idem doctor quando non ex solo timore, sed ex absoluta coactione, & necessitate quidpiam simile exterius agere cogatur, quia in eo nihil peccavit iuxta resoluta, *num. 2.*

Post principium textus, ibi, Honorẽ retinere. 4.

Et sic cum presbyteris Apostatis dispensari potest, ut honorem sedis propriæ retineant, non tamen ut in sacerdotali officio ministrerent, aut sermonem ad populum habeant. Quæ suspensio à munere prædicationis, cum non sit actus ordinis, non est intrinseca omni irregularitati sed in hac apostasiæ, seu infidelitatis specialiter exprimitur, observat idem *Suar. ubi proximè, num. 3.* Hæc irregularitas quoad ordines suscipiendos, non est dispensabilis nisi per Pontificem: quoad usum vero ministrandi, in ordinibus susceptis usque ad diaconatû, conceditur potestas dispensandi Episcopo ex gravi aliqua causa, ut probat *textus in vers. diaconi, observat idem Suar. ubi proximè, numer. 3.*

In fine textus, ibi, Benevolentiam commodari. 5.

Hæc ultima verba *textus sumpta sût ex Concilio Nicæno 1. cap. 11.* ubi grauior pœnitentijs lapsis imponitur, qui sponte per cupiditatem, vel similem aliû respectû idola colendo peccarunt, & post longum tempus illic ad cõmunionem admittuntur, & hæc est benignitas, quæ illis impenditur in præsentia, prosequitur late *Suar. ubi supra, numer. 4.* licet *Glossa* aliter verba *textus* intelligat.

6 In Glossa verbo, per necessitatem. Docet Glossa potius debere aliquē mori fame, quam vesci idolothytis per textum in cap. sicut satius. 33. questione 4. sed contrarium dicendum est, ut resolvimus ad cap. si quis caruem 13. numer. 2. supra dist. 30. Nec obest textus quem Glossa citat, quia debet intelligi quando quis cogitur vesci idolothytis in Idololorum cultum iuxta nostrum textum, quod ex eo patet, quia cessante scandalo, & iniuria Salvatoris, esto adhuc præceptum illud Apostolorum perseveraret, licitum esset in extrema necessitate carnibus illis vesci; quia cum præceptum de conservanda vita sit de iure naturali, & prohibitio illa solum esset de iure positivo: quando duo præcepta simul concurrunt, quorum unum est de iure naturali, & alterum de iure positivo; iuri naturali, quod prævalet, est standum: Tradit in specie Mol. de iustitia tract. 5. disp. 62. in fine Egidius Coninck, tract. de fide disp. 15. num. 54 & 64.

In §. Sed illud.

S V M M A R I V M.

- 1 Gratianus ab aliquibus impugnatur.
- 2 Ex delicto occulto per se non incurritur irregularitas.
- 3 Ex peccato externo, præterquam ex homicidio, non inducitur irregularitas? & nu. 4.
- 5 Crimen externum depositione dignū, & simul notorium inducit irregularitatem.
- 6 Differentia inter irregularitatem provenientem ex delicto notorio, depositione digno, & ex delicto notorio, transeunte.
- 7 Gratianus defenditur.

1 **G**ratianus in præsentī, concordā ad discordātes Canones huius dist. assignat, nā ait quod penitentia tollit irregularitatem criminis occulti, non verò criminis manifesti, ut colligunt Archid. & Præpositus hic, sed videtur falsum aperte docere, nā vel intelligit de crimine occulto, mentis limites non egrediente, & tunc supponit falsum, quia nullum est crimen mentale irregularitatem inducens, ut infra dicemus, & ita in hoc sensu reprobatur Gratianus ab Hug. quem refert Turrecrem. hic, vel

rursus intelligit de crimine occulto foras ex-eunte, pro ut opponitur notorio, & etiam tunc falsum docet, quia nullum est, crimen occultum irregularitatem inducens, præter homicidium, ut probant infra citandi, & tamen irregularitatem ex homicidio nō tolli per penitentiam, probat efficaciter cap. miror, supra eadem dist. quare hanc Gratiani solutionem reprobatur Turrecrem. in cap. 1. hac dist.

Pro defensione Gratiani, dicendum quod ex nullo delicto occulto per se seu interno hoc est limites mentis non egrediente in actum externum, incurritur irregularitas, probant Covar. in Clem. 1. parte in initio, num. 4. & 2. parte in initio, num. 3. Navarr. in Manual, cap. 27. num. 192 & num. 249. Soto lib. 5. de iustitia quest. 1. art. 9. in fin. Henriq. qui plures refert lib. de irregul. cap. 3. §. 2. littera O. & circa censuras lib. 13. de excommunicat. cap. 17. §. 2. Vnde constat nullam esse irregularitatem mentalem. Quomodo verò intelligantur quædam bullæ de illa facientes mentionem, vide Covar. ubi supra d. num. 4. Henriq. lib. 13. de penitentia cap. 14. §. 4. in principio.

Secundo dicendum, quod ex nullo peccato externo quantumcumque enormi, irregularitas inducitur, præterquam ex homicidio, ita Navarr. in Man. cap. 27. num. 248. Henriq. lib. de irregul. cap. 3. §. 2. in principio, & cap. 5. §. 2. littera K. & deducitur ex textu in cap. fin. de temp. ordin: vnde hæresim occultam etiam exteriorē nō inducere irregularitatem tenet Henriq. c. 4. §. 6. & idē in simonia dicendū est. Henriq. d. cap. 5. §. 1. littera E. Licet hoc crimen cum homicidio exceperit Turrecrem. in cap. 1. 50. dist. Idem de nefando crimine Navarr. dicto cap. 17. a num. 248. contra aliquos Henriq. d. §. 1. littera F.

Verum omnes hi doctores passim docēt quod nullum delictum occultum parit irregularitatem præter homicidium videntur convinci ex Tridentin. sess. 24. cap. 6. de reformat. ubi concedit licentiam dispensandi in irregularitate ex crimine occulto præter homicidium, cui decreto respondebat Henriq. cap. 20. §. 4. in principio, quod ex delicto occulto immediatē nulla irregularitas inducitur, cuius mens ista videtur, quod sint multæ species irregularitatis, quæ ex aliqua causa oriuntur, interim tamē requirunt præsumptionem, & delictum, ut est violatio censurarum, iteratio baptismi, &c. Quia ex illa indecentia oritur irregularitas, sed non, nisi detur præsumptio, & dolus. Verum contra hanc solutionem obstat quod in supra positis exemplis ex illo delicto immediatē videtur nasci irregularitas, quod supponit Trident. in illo decreto, dum excipit homicidium, quæ exceptio declaravit regulam, quare melius resolvendum est nullum delictum quantumcumque enormissimum, ex eo, quod sit enorme, inducere irregularitatem dum est occultum

occultum, nisi fuerit iure expressum, ut est homicidium, nec ex illo potest ad alia maiora delicta de sumi in hac materia argumentum: si vero fuerit enorme delictum manifestum, tunc resolvitur iuxta sequens dictum, & hæc videtur mens supra citatorum.

5 Tertio dicendum quod si crimen fuerit externum depositione dignum, & simul notorium, inducit irregularitatem, deducitur ex illo *cap. fin. de temp. ordin.* & est communis opinio omnium, constat ex *Navarr. nu. 248. Henrriq. d. cap. 2. §. 2. ubi in §. 2. explicat quid sit notorium*; circa quod advertendum est quod ad hanc irregularitatis opinionem, non sufficit quod de delicto sit infamia ut probat *Navarr. d. num. 248. in principio*, sed si detur infamia delicti, licet non sit notorium, nec depositione dignum, existimo incurri aliam speciem irregularitatis, quæ datur, ex infamia facti, de qua idem *Navarr. d. cap. 27. num. 204. Henrriq. d. cap. 5. §. 3.* idque mihi probat expresse *textus in c. ult. de furt.* ubi Pontifex agit de furto. (Quod non est crimen depositione dignum, quia licet, an crimen sit dignum depositione relinquatur arbitrio iudicis, secundum melius sentientes iuxta ea, quæ *Abb. num. 34. Dec. num. 36. & alij in cap. arsi clerici. de iudic. Menoch. de arbitr. casu 266. à principio, & num. ult.*) tamen ex omnibus constat iudicem attendere debere ad magna scelera, & quæ similia illis; quibus similis pœna iure imponitur, & ut dixit *Navarr. d. nu. 248. vers. secundo dico*, talia crimina adulterio, & stupro similia, quale non est furtum, quod est minus, iuxta ordinem *Decalogi*, ex quo gravitas peccati perspicienda est, iuxta receptam doctrinam *D. Thom. 12. quæst. 100. art. 6.* & in specie quod crimen furti non sit dignum depositione tradunt citati, à *Bernard. in pract. c. 90. num. 1. col. 2.* & tamen summus Pontifex in illo *cap. ult. de furt.* inquit quodd, si de furto clericus sit infamia resperfus, etiam si pœnituerit, nõ sit ad sacros ordines promovendus, quasi irregularis, ergo aperte docet quod crimina, quæ non sunt digna depositione, de quibus nõ est notorietas, sed infamia suffiunt ad irregularitatem.

6 Illa profecto erit differentia; quod irregularis ex delicto depositione digno notorio, etiã cessante illa notorietate, transeunte delicto, non poterit ad ordines promoveri, sine dispensatione *Henrriq. d. lib. de irreg. c. 17. §. 1. littera E.* quam non posse Episcopum concedere, aliqui existimant, quia nullibi in iure hæc facultas Episcopo conceditur, quidquid contrarium doceat sæpè *Navarr. d. cap. 27. num. 154. & cap. 25. num. 77. & passim alibi*; quinimo nec si crimina essent adulterio minora, licita esset Episcopo dispensatio, quoad irregularitatem ex illis procedentem, vel de se, vel ex notorietate, quia

generalis concessio *cap. arsi clerici §. de adulterijs, de iudic.* videtur restringi, per specialem reservationem dispensationis in irregularitate, quam summus Pontifex facit, attento iure communi, ut videtur innuere *Decretum Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6.* quod supponit ante illud decretum esse reservatam irregularitatis dispensationem, quidquid in criminibus adulterio minoribus hanc licentiam concedant omnes, ut constat ex citatis à suprascripto *Henrriq. ubi supra cap. 19. §. 2. & sæpe alibi.* At verò si irregularitas non incuratur ex notorietate criminis depositione digni; sed solù ex infamia, ex vitæ emendatione tollitur irregularitas. *Navarr. ubi supra d. num. 204. Henrriq. d. cap. 5. §. 4. littera Q.* & sic patet differentia inter notoria depositione digna, & crimina etiam depositione non digna infamantia, quæ passim nõ invenietur apud Doctores.

7 Ex his sic prenotatis vere intelligitur *Gratianus* ut quidè loquatur de criminibus de positione dignis, ut loquuntur, fere omnia *iura*, quæ ipse citat *in hac distin.* quæ quidem si manifesta fuerint, inducunt irregularitatem, iuxta supra dicta, ac per consequens etiam pœnitentia subsecuta, non tolluntur, quod optime docet *Gratian. hic: si verò occulta sint*, hoc est, vel limites mentis non egrediuntur, vel si egrediuntur, non sunt notoria, tunc cum non inducant irregularitatem iuxta supra dicta, solum prohibent in ordinibus ministrare, vel alium suscipere ratione peccati mortalis, quare sublato per pœnitentiam peccato mortali, poterunt ministrare, quia nullum manet canonicum impedimentum, ut verba illa, *in ordinibus remanere possunt*, significant, hoc est, in ordinibus ministrare possunt, quia sic remanet cum effectu; non agit autem hic *vers. de homicidio*, de quo specialiter agit *in cap. de eo. vers. quod verò, infra eadem*, in quo diversum dicendù est, quia etiã occultum parit irregularitatem iuxta supra dicta, & hoc modo recte concordat *Gratian. discordantes Canones hac dist. relatos, & cessant supra contra illum adducta.*

C A P. Sacerdotes. XXXIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Res que devenit ad iudicium dicitur manifesta.
- 2 Sacerdotes an deponantur per simplicem fornicationem?

IN textu, ibi, Manifestus. Igitur ex eo, quod res deuenit in iudicium, & constat ex actu, dicitur manifesta, & notoria ut ex nostro textu colligit Gregor. Lopez, part. 1. tit. 4. l. 33. Glossa 2. ad finem iuvat caput. olim, & ibi Abb. notabili, 2. de verborum significatione.

2 Ibi, Non possunt habere honorem. Hodie tamen non deponuntur sacerdotes per simplicem fornicationem, secundum communem opinionem, contra alteram communem de qua Perez lib. 8. ordinamenti tit. 19. Glossa 1 pag. 377. vers. Virum autem. Vide posita ad cap. pervenit 9. num. 1. supra hac eadem dist.

C A P. De his verò. XXXIV.

S Y M M A R I V M.

- 1 Crimina quæ impediunt ordinis executionem.
- 2 Scandalum duplex est, & de genere suo est peccatum mortale.
- 3 Dicitio, quondam, quid significet?
- 4 Clericus in crimine deprehensus, an possit capi per laicos?

IN textu. Agit textus de criminibus, quæ impediunt ordinis executionem, de quo vide late Turcrem. in presenti, num. 1. qui viginti casus cogerit: Prapof. num. 4. de quibus omnibus commodius alijs locis agemus. Porro dum textus agit de furto à clerico commisso, vide late Farinac. de furtis questione 167. numer. 9. qui nostri textus meminit.

2 Ibi, Quia scandalum est populo. Scandalum duplex est, activum, & passivum. Activum est in eo qui per actus inordinatos aliquid indebite faciendo, scandalizat proximum, dando occasionem ruinæ. Passivum verò est in eo, qui scandalizatur ex actu proximi: Scandalum autem semper est peccatum habens malitiam charitati contrariam, & ex genere suo est peccatum mortale, licet ex levitate materia possit esse veniale, de quo late Suar. de charitate disp. 10. sect. 1. Quod genus voluntatis requiratur ad contrahendam malitiam scandalum, vide eandem sect. 2. An opera, quæ sunt sub præcepto sint omissenda propter scandalum vitandum? Vide eleganter eundem Suar. sect.

3. n. 3. & sequentibus. Recurre ad cap. Licet. 4. n. 2. 45. dist.

Post principium textus, ibi, Quondam. Est adverbium temporis præteriti, & remouet qualitatem de præteriti l. cui eorum §. 1. ff. de postulando, l. Insula ff. de acq. rerum dominio, cap. ad petitionem, & cap. accedens, de accusatione. Glossa in l. coram ferro, §. eam rem, verbo Dominus, ff. de public. Gratus conf. 76. num. 2. vol. 2. qui ait dictionem, quondam denotare eum, qui nominatur, mortuum esse. Felin. in cap. ex parte, num. 2. de foro compet. Tirac. de retractu Lignag. §. 1. Glossa 9. num. 51. vide late Cened singulari 92. num. 1. & 2. Cardin. Tuschan tom. 2. littera D. conclusione. 356.

In Glossa 1. in fin. Docet Gloss. quod clericus in crimine deprehensus, potest detineri à laico per 20. horas de quo sunt videndi Guido Papa q. 73. num. 1. Bossius tit. de foro compet. num. 150. Felin. in cap. si verò, num. 4. de sententia excommunicationis. Clarus in praxi. §. fin. questione 28. num. 6. Garcia de de nobilitate Glossa 9. num. 36. & 39. dicit communem, Villalobos, verbo, clericus, num. 76. & 77. Farinac. in praxi questione 8. num. 122. Glossa 1. & De Flores in cap. cum non ab homine, de iudicijs. De clerico autem deprehento in crimine sine habitu, vide eundem Guidon. questione 138. ubi Ferrerius, bene notat quod si quis deprehendatur in crimine deferens vestem clericalem, & tonsuram, & nihilominus, qui eum deprehenderint asseverent non esse clericum, aut clericatus privilegium amisisse remitti debere ad ecclesiasticum iudicem, ut de ea lite cognoscat.

C A P. De eo. XXXV.

S Y M M A R I V M.

- 1 Dicitio, autem, quid significet? & nu. 2.
- 3 Mora quandoq; est necessaria tam in iudicio, quam in sententia, & executione.
- 4 Dicitio, tunc, quid significet?

IN principio textus, ibi, Autem. Quæ dicitio regulariter aduersatur in iure, & in facto, l. hoc amplius, §. de his, & ibi Glossa, verbo, autem, & Bart. numer. 1. ff. de damno infecto. sed & si lege, §. quod autem, ff. de petit. heredit. l. fin. §. Sin autem. Cod. communia utriusque iud.

iud. cap. Quoniam frequenter, §. In alijs, vers. si autem, ut licet non contestata cap. reprehensibilis, 16. §. Si autem de appellat. textus in cap. Satutum, §. Cum autem, & ibi Glossa verbo, autem de rescript. lib. 6. multi quos refert, Cened. singul. 7. n. 1. Quod tamen fallit, quando non procedit aliquid, cui adverteatur, quia tunc dictio autem ponitur inchoative seu declarative l. quamquam autem, l. 1. §. 1. ff. de aqua plu. arcenda, l. 2. ff. de iudicijs, cap. conquerente. vers. Nos autem, & vers. tu autem, de officio ordinarij cap. ex litteris, de transact. late Cened. ubi proxime, num. 2. Cardinal. Tusch. tom. 2. littera D. conclusione, 248. num. 3.

2 Licet enim ista dictio autem sit adversativa, repetit tamen qualitates casus præcedentis, exceptis ijs, in quibus expressè adverbiatur textus in l. mariti, §. fin. & ibi Glossa, & Bart. num. 1. ff. ad l. Iudiam de adulter; Vnde si dicitur *scholares student, Petrus autem ludit*, intelligitur Petrus scilicet scholaris, & adverbiatur ijs, quæ sunt eiusdem generis Bart. in d. l. mariti, §. fin. num. 1. Reminaldus qui ad hoc plures citat in §. 2. num. 32. instituit quibus alinare non licet. Sic aliàs si statuto caveatur quod existentibus masculis, foeminae non succedant ab intestato nisi in dote, facto autem testamento non succedant, nisi quatenus testator duxerit eis relinquendum, debet intelligi facto testamento, & existentibus masculis, quia repetit qualitates præcedentes. Bald. in leg. omnes populi vers. tertio modo ff. de iustitia, & iure, plura adducit Cened. d. singulari 7. numer. 8. cum quo late prosequere circa alias significationes.

3 Ibi, Distuli. Nota moram quandoque esse necessariam, tam in iudicio, quam in sententia, & executione, quandoque enim ex causa iudex sententiam potest differre, ut habeat consilium cum prudentibus, leg. proxime ff. de his, quæ in testamento delentur. cap. Cum apud. 69. ad fin. 11. questione 3. nonnulla tradit Orascus lib. 2. emblemate 32.

4 Ibi, Tunc. Dictio, tunc, quid importet? Vide Ancharr. conf. 354. Quidam, numer. 3 & plenius conf. 356. numer. 5. Decium conf. 63. pro tenui, numer. 2. ubi additio. Decian. conf. 2. num. 24. & 25. lib. 2. & conf. 3. num. 45. & 46. eodem lib. Roland. conf. 56. num. 18. & 20. lib. 3. & conf. 56. num. 19. & conf. 70. num. 15. & 16. eodem lib. Castiodorum decis. 1. de testamentis. Ripam in l. 1. num. 169. ff. de vulg. & pupil. Iul. Clar. in §. emphiteusis questione 13. num. 5. vers. Item quero, plures refert Tusch. tom. 2. littera D. conclusione 390. n. 1. usque ad. 27.

C A P. De his clericis. XXXVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Ilerdense Concilium, quando fuerit celebratum?
- 2 Sacerdotes plenam potestatem habent circa pœnitentias imponendas.

IN superscriptione, ibi, Concilio Ilerdensi. In quo interfuerunt Episcopi octo, statuentes nonnulla de rebus, ad statum clericorum pertinentibus. Fuit Concilium Ilerdense celebratum sub Symacho Papa, Imperatore Anastasio, anno Domini 504. si creditur Padilh. in Epitome concilior. fol. 28. Porro de Symacho vide quæ scripsimus ad cap. 2. num. 1. supra distinct. 10. Ilerda oppidum est citerioris Hispaniæ in conventu Tarraconensi non procul à Sykori fluvio, cuius meminit Ptolomæus lib. 2. cap. 6.

In textu. Vide aliqua per Covar. in Clement. si furiosus 2. p. §. 3. nu. 4. in principio Gregor. Lopez part. 1. tit. 6. l. 16. Glossa 2. qui uterque nostri textus meminere. Menoch. de arbitrar. casu. 391. num. 1.

In Glossa ult. Docet Glossa Sacerdotes plenam potestatem habere circa pœnitentias sacramentales, cum hodie omnes pœnitentiæ sacramentales sint arbitrarie. cap. tempora plenitudinis 26. questione 6. cap. significavit, & cap. Dominus, de pœnitentijs, & remissionibus Abb. in cap. atsi clerici, §. de adulter, num. 4. de iudic. & ibi Decius, num. 6. Alciatus, num. 3. communem testatur Iulius Clar. lib. 5. §. fin. questione 83. in fin. Quod etiam ampliatur, ut procedat, si Canones iam certam pœnam indixerunt. Abb. d. num. 4. Dec. d. num. 6. vers. & hoc etiam, sentit Glossa in præfenti, pro ut illam ponderat Menoch de arbitrar. casu. 391. numer. 6. Navarr. in Manual. cap. 26. nu. 17. Pelagius de planctu ecclesie lib. 2. cap. 27. vers. sunt tamen scappa de iure non scripto lib. 5. cap. 187. multi per Cened. sollect. 9. ad Decretales, num. 5.

C A P. De clerico. XXXVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Urbanus secundus quis fuerit?
- 2 Iaciens lapidem, & puerum interficiens, an sit irregularis?
- 3 An clementius index agat cum amico?

In su-

IN superscriptione, ibi, **Urbanus secundus.**

Antea Otho vocatus, monachus Dumiensis, deinde Cardinalis Oiliensis eligitur Pontifex anno Christi 1088. quarto Idus Martij, vir doctrina, & vita, & sanctitate tanto pontificatu dignus. Placentiæ synodum habuit, in qua licentiam quorundam ecclesiasticorum mirifice compescuit. Deinde anno 1090. Tolosanam synodum ex Galliarum Episcopis, per legatos suos celebravit; postea anno 1093. generalem synodum centum pene Episcoporum ex diversis provincijs in Apulia (sive ut voluit Romualdus) in Troia, congregavit. Tandem in Gallias abiens; synodum Claramontanam anno 1095. Apostolica auctoritate condixit, ad recuperandam Hierosolimam, à Sarracenis iam diu occupatam. Ad quod promerendum instituit ut officium beate Virginis omni sabbato recitaretur legé *Suarium de relig. tom. 2. lib. 4. cap. 25. num. 11.* Celebravit postea concilium Barense pro uniendis Græcis cum Latinis; obiit Urbanus anno 1099. cum sedisset annos undecim, menses quatuor, dies decem, & octo. Vide *Platinam. in ipso Urbano, latissimè Baronium tom. 11. anno Christi. 1088, & sequentibus.*

2 In textu. Collige ex textu quod ille qui porcos, vel aliud pecus de agro pulsurus, lapidem iecit, & puerum interfecit, non debet irregularis censer, nisi hoc minus diligenter fecerit, ut bene intelligit *Glossa in præsentis, sequitur Gutier Canonic. lib. 2. cap. 7. num. 166. Suar. de censur. disp. 45. sect. 5. num. 4. ad fin.* Tradit *Sylvest.* verbo, homicidium 2. questione 5. & alij relati à *Maiolo de irregularitate lib. 5. capit. 48. §. 3. num. 5. Henriq. cap. 15. num. 3. Castro lib. 2. de lege penal. cap. 14.* Projiciens tamen lapidē in Petrum, & non illum, sed alium percutientem, esse irregularem patet, si expendas taliter projicientem dare operam rei illicitæ, ac proinde irregularitatem incurrere, pro ut in specie resolvit *Maiol.* ubi proximè, n. 4. in fine. Hodie verò sive culpa præcesserit, sive non, sèper eum qui homicidium commisit, putant aliqui debere abstinere, & nō promoveri, donec causa plene cognita, declaratio, seu dispensatio concedatur, pro ut videre est, apud *Trid. sess. 14. cap. 7. de reformat.* ita *Maiol. lib. 5. c. 48. §. 3. n. 3. & 4.* Quæ sententia probanda non est, quia *Concilium* nihil statuit contra ius antiquū, & loquitur de illo casuali homicidio, in quo iuxta antiqua iura dispensatio necessaria est; advertit *Suar. d. sect. 5. num. 9.*

3 In textu, ibi, Pro amore tuo. Igitur clementius agitur eum delinquente ra-

tione amoris iudicis cum eo, qui intercedit, ut ex nostro textu tradit *Tiraq. de panis causa 17. n. 1.* dicens nostrum textum à paucis ad hoc esse annotatum, textus similis in *cap. veniam, 35. q. 9.* ibi. *Tam bonis, quàm charis,* & licet hæc iura loquantur in summo Pontifice, tu vide textum de summo Pontifice non loquente in *cap. miror. 17. q. 4.* cum ibi dicitur, *Tuus, si de tuo amico fortè praesumeret fugitiuus, posset procul dubio intercessoris causa veniam promereri:* advertit *Tiraquel.* ubi proximè.

CAP. Quia te. XXXVIII.

SUMMARIUM.

- 1** Textus de homicidio necessario intelligitur.
- 2** Appellatione hominū comprehenduntur infideles.

IN textu. Intellige textum loqui de homicidio necessario, pro defensione personæ commisso, ut post *Hogonem, & Brixi.* tradit *Turrecrem. in præsentis. vers. alius intellectus: late Prapof. vers. 5. Bellam. 14 in principio; observat Glossa uli. in præsentis.*

In textu, ibi, Homines. Et sic ap-

pellatione hominum comprehenduntur infideles, quod notatur pro legibus & statutis prohibentibus aliquid fieri, contra aliquos, quia tale statutum includit etiam infideles, quod facit ad notata in *cap. 1. de usuris lib. 6.* An scilicet eius dispositio habeat locum in Iudæis, & Paganis, quia tales compellendi sunt ad restituendas vsuras extortas à christianis, & ad solvendas decimas, & oblationes de suis possessionibus *cap. post miserabilem, cap. penult. de usuris; multa congerit Cened. ad Decretales collect. 30. Villagut. de usuris q. 6. num. 3.*

CAP. Studeat. XXXIX.

SUMMARIUM.

- 1** An valeant rescripta, per quæ incerti iudices dantur?
- 2** Quando mors ex vulnere, vel aliunde probetur?
- 3** Irregu-

3 Irregularis an possit beneficium habere?

4 Clericus non tenetur pro debito, nisi in quantum facere potest.

5 Clericus excommunicatus, an suos faciat fructus beneficij?

IN textu post principium, ibi, Ex vicinis provincijs fratres.

Licet enim textus in cap. Ad hac, 10. de rescriptis, decernat non valere rescripta, per quæ incerti iudices conceduntur, ut notat Glossa 2. illie Glossa 2. post principium, in cap. Innotuit, 12. de arbitris, Glossa, verbo, certo, in cap. Tibi qui, de rescriptis, lib. 6. & in cap. 1. eodem verbo, de privilegijs, idest lib. 6. Rip. nu. 3. in cap. Cum M. de constitutionibus, tradunt post alios Gomes de mandatis, de providendo, num. ult. Rebus. in concordat. tit. forma litterarum executorialium, in principio, vers. An monachus. Hoc tamen cessat quando Pontifex ex certa scientia iudicem incertum, ab impetrante eligendum, concedit, ut probat noster textus, ubi hoc notavit Prepos. nu. 3. Glossa 2. ad fin. in d. cap. Ad hac, quem omnes communiter sequuntur, ut per Abb. nu. 7. Dec. nu. 4. vers. In fine, & nu. 5. Glossa similis, verbo, confirmatam, ad fin. in cap. Veniens, de transact.

2 In textu post principium, ibi, An cervicis fractione extinct^o est.

Vulnus mortale quale dicatur, & quâdo mors ex vulnere, vel aliunde probetur subsecuta, vide Bart. in tract. de percussionibus. Bald. conf. 136. proponitur quod Tuius, & conf. 328. An vulnus fuerit mortale, lib. 2. post alios Tusch. tom. 2. littera V. conclus. 377. secundum quos distinguendi sunt quinque casus. Primò, aut constat, quod vulneratus decessit ex vulnere mortali. Secundò, aut etiam non mortali. Tertio, aut est dubiù. Quarto, aut constat, quod decessit ex superveniente ictu, & vulnere. Quintò, aut constat, quod vulneratus sua decessit culpa, quia curari noluit, de quibus omnibus vide latissimè Boer. decis. 323. nu. 5. & nu. 9. in principio, qui nostri textus meminit.

3 Ad fin. textus, in vers. Verum.

Igitur irregulari quoad usum sacerdotij permittitur dari beneficium, & quamquam Glossa, verbo, ut tale, intelligat id esse factum ex speciali defensione; tamen simpliciter potest intelligi; quia quando irregularitas non est totalis, sed respectu alicuius actus, aut temporis, non reddit clericum incapacem cuiuscumque beneficij, sed tantum illius, quod habet annexam obligationem tali irregularitati repugnâ-

tem, textus similis in cap. 2. de clerico excommunicato ministrante, verbo, Diaconus, irregularis solum manlit quoad sacerdotium, nam in diaconatu ministrare poterat, nisi esset suspensus, per triennium, & ideo habilis erat ad beneficium recipiendum, quod tantum ad diaconi ministerium obligaret, advertit Suar. de censur. disput. 40. sect. 2. nu. 38. ubi nostri textus meminit.

In Glossa ultima ad medium, 4 ibi, Ei relinqui debeat.

Docet Glossa, quod clericus non tenetur pro debito, nisi in quantum facere possit, & ad hoc illum notant, & commendant Peres lib. 1. Ordinamenti, tit. 3. l. 2. fol. 63. vers. Ex quibus. Paz in praxi, tom. 2. cap. Vnico, 3. part. nu. 5. fol. 43. Gregor. Lopez part. 5. tit. 15. l. 1. Glossa 6. Bart. ubi Glossa, verbo, facere potest, in l. Miles, ff. de reiud. Glossa 2. in l. Milites, C. de locato, Glossa 1. in l. Stipendia, C. de executione rei iud. Covar. lib. 2. resolut. cap. 1. num. 9. additio ad Capell. Tolosan. 245. pro quibus est bonus casus in cap. Odoardus, de solutionibus, ubi Panormin. nu. 8. idem Panormit. in cap. Pastoralis, §. Verum, nu. 16. de appellat. Eber. decis. 226. num. 3. Milanensis decis. Cecilia, 16. nu. 41. lib. 1.

In fine Glossæ, Tenet Glossa duran-

te excommunicatione non facere clericum fructus beneficij suos, & teneri, si quos perceperit, ad restitutionem; nam cum à communione Ecclesiæ sit privatus, meritò ab eius commoditatibus erit separandus, extollit Peres lib. 8. Ordinam. tit. 5. l. 1. fol. 174. vers. Nihilominus, citans textum ubi Abb. nu. 18. in cap. Pastoralis, §. Verum, de appellat. Paludan. in 4. dist. 18. q. 4. col. 2. Gygas de pensionibus, quest. 64. in principio.

C A P. Qui verò. XXXX.

S Y M M A R I U M.

- 1 Palea an transcripserit textum ex Concilio Maguntino, aut Maticensi?
- 2 Odij definitio, & effectus.
- 3 Pœnitentia quadraginta dierum in pane, & aqua, vocatur carina.

IN superscriptione, ibi, In Cō-

cilio Maticensi. Apud Burchardū, & Ivonem legabatur ex Concilio Maguntino: sed in nullo eorum quæ extant, habetur, ut advertit Additio Gregoriana in presenti. Sed nec etiam in Concilio I. Maticensi, seu Matisconensi, celebrato anno Christi

Christi 582. sub Pelagio Pontifice 2. nec in alio *Matisconensi* Concilio celebrato sub eodem Pelagio, anno Christi 588. de quibus agit *Bavon. tom. 7. annal.* & referuntur 2. tom. *Concilior.* non inveniuntur verba, nec decisio nostri textus. Aliud reperitur Concilium *Metense* celebratum sub Pontif. Ioann. 9. anno Domini 899. ut tradit *Padilh. in epithome Concil.* & referatur 3. tom. *Concilior.* sed etiam ibi nulla extat nostri textus memoria.

2 **Ibi, Odij meditatione.** Odium est actus, quo quis sibi, vel alteri malum vult, sine proprii emolumenti causa, ut tradit *Azor. lib. 3. instit. moral. cap. 12.* & oritur ex invidia, quæ interior tristitia est de bono proximi, ut docet *D. Thom. 2. 2. q. 34. art. 6.* Vtrum autem odium sit vitium capitale, vide eundem *art. 5.* plura de odio, & eius effectibus, vide per *Azor. d. cap. 12. vers. Secundo,* & sequentibus.

3 **In fine textus, ibi, Quadraginta dies in pane, & aqua pœniteat.**

Quæ pœnitentia *carina* vocatur in *cap. Accusasti, de accusationibus,* & in *cap. 2. de sponsa duorum,* licet alij legant *carenam,* à carentia ciborū, *Glossa 3. in d. cap. Accusasti.* Contius verò, & nonnulli pro *carena,* legunt *carentena,* & alij *quarentena,* ut advertit *Antonius Augustinus in notis ad illum textum,* secundum quem in eodem sensu, etiam hodie *Quadragesima,* appellari solet *Quarentena.*

CAP. Si quis homicidium.

XXXI.

S V M M A R I V M.

- 1 *In primitiva Ecclesia certis criminibus certa pœna prescribatur.*
- 2 *Scientia Canonum pœnitentialium non est otiosa.*
- 3 *Verba, septem annos pœniteat, quomodo intelligantur?*

IN textu. Collige ex textu, quodd olim in primitiva Ecclesia p Canones pœnitentiales, quibusdam criminibus certa, & determinata prescribatur pœnitentia, ut constet ex hoc textu, & ex alijs relatis, & explicatis per *Hosliens. in summa de pœnitentijs, §. Quæ pœna:* quoniam ut nonnulli contendunt, nec illorum Canonum pœnitentia, quæ in multis casibus publica videtur, locum habebat in foro omnino interiori, & pure pœ-

nitentia, in quo tantum agitur de pœnitentia Sacramento, sed tantummodo in foro exteriori, in quo peccatoribus correctio imponitur, *Navarr. in cap. Consideret, §. Ponat, nu. 4.* & in *cap. Falsas, nu. 16. de pœnitentia, dist. 5.* Henric. de Sacramento pœnitentia, *cap. 22. num. 9.* & alij, quos refert *Cened. collectan. 9. ad Decretal. nu. 8.* quæ sententia licet probabilis videatur, non satis iure probatur, & repugnare videtur plerisque Canonibus, & sententiæ communiquæ illos pro foro interiori, & pœnitentiæ Sacramento prescriptos esse intelligit, ut per *Sotum in 4. dist. 29. q. 5. art. 2.* & alios relatos à *Cened. d. collectan.* & luadetur communis, tum ex *cap. Quæ ipsis, ibi. Canones pœnitentiales, supra, 38. dist.* tum etiam ex pœnitentia relato per *Burchard. in suo decreto, lib. 19. cap. 5.* iunctis præcedentibus, ubi agitur de pœnitentia per sacerdotes parrochianis in foro conscientia; & sacramentali imponenda. Nec satisfit, si dicas cum *Navarr.* huiusmodi Canonum pœnitentiam in eo foro locum habere potuisse, non ut ea cuiuscumque, sed ut volenti tantummodo imponeretur; adhuc enim ob stare videntur verba *textus cap. Accusasti, de accusat.* & multorum *Canonum pœnitentialium,* quæ pœnitenti directe necessitatem imponunt, ac proinde non liberam, aut voluntariam, sed necessariam pœnitentiam denotant.

Notabis tamen, quodd licet iam hodie non sint in usu Canones illi pœnitentiales, adhuc verò eorum notitia non videtur supervacanea. aut otiosa, ut dixerat *Ioannes Andreas in cap. 2. de emptione, & venditione,* sed multum est utilis, & necessaria confessarijs, observant *Abb. in cap. ult. in fine, de pœnitent. & remissionib. Paludan. in 4. dist. 20. q. 2. Gaeta in repetit. cap. Ad limina, §. 5. nu. 421. Navarr. in Manual. cap. 26. nu. 19. Paulus Fuschus de visitat. lib. 2. cap. 3. num. 18.* multi de quibus *Cened. d. collectan. 9. nu. 7.* & intendit *Concil. Coloniense,* relatum ab eodem *Navarr. & Mediolanense 1. sub sancto Cardinali Borromeo part. 1. tit. Quæ pertinent ad Sacramenti pœnitentia administrationem, ad fin. vers. Confessores,* ubi assignatur ratio, & refertur utilitas huius notitiæ, de qua per supradictos.

Ad fin. textus, ibi, Septem annos pœniteat.

Non intelligas continuos & per singulos dies, quasi per omnes, pœnitentia agi debeat, sed per quosdam in unaquaque hebdomada, qui vulgò legitime feriæ dicebantur, scilicet secunda, quarta, & sexta, iuxta *cap. de illis, 11. q. 3.* ubi *Glossa, & Doctores, cap. 1. iuncta Glossa, verbo, legitime,* 22. q. 5. observant *Covar. 4. resolution. cap. 20. nu. 8. Sotto in 4. dist. 19. q. 2. art. 5.* & alij, de quibus *Cened. d. collectan. 9. ad Decretal. num. 4.* secundum quos iura omnia, quæ absolute agunt de pœnitentia per annos, aut dies, nec declarant modum

modum specialem, quo eadem impleri debeat, intelliguntur de pœnitentia per ieiuniū, aut similia opera, certis per hebdomadam diebus arbitrio confessorij exequenda. Advertit explicator Canonum pœnitentialium, in fine *Decreti, annotatione ultima.*

CAP. Eos verò. XXXXII.

SUMMARIUM.

- 1 Quanta culpa sufficiat ad incurrendam irregularitatem?
- 2 Constitutiones episcoporum debent potius observari, quam ius commune.

IN textu. Collige ex textu, eos, qui casu homicidium faciunt, esse pœnitentiz subdendos: quod intelligi debet de casu culpabili, ut *Glossa* exponit, quanta verò culpa sufficiat? potest dubitari, illud satis ratum est levissimam culpam non esse sufficientem, ut tenet *Angel.* verbo, *homicidium*, 2. *Sylvest.* verbo, *irregularitas*, nu. 3. & 20. *Vilhadiego* de *irregularitate*, cap. de *percussore*, dicit probabile *Suar.* de *cenfur.* disp. 45. sect. 5. num. 6. & num. 4. ad fin. nostri textus meminit, & videtur probari in cap. *Quæsitum*, de *pœnitentijs*, licet contrarium doceat *Covar.* in *Clement.* Si *furius*, 2. part. 4. 4. num. 6. cum *Glossa* 2. in cap. *Significasti*, 1. de *homicidio*.

Ibi, Quinquennij tempus.

Collige ex textu, iuncta *Glossa*, verbo, *humana*, quod si lex cõmunis imponat pœnam pro delicto determinatam: & postea statutum imponat minorem, quod aliquis potius est puniendus pœna statuti, quam pœna iuris communis advertit *Præposit.* in *presenti*, nu. 2. quia textus ponit regulam de iure, quæ erat de septennio, ponit deinde novam definitionem resolventem pœnam ad quinquennium. Vnde episcoporum constitutiones debent potius observari, quam ius commune, si Summi Pontificis autoritate, vel præscripta consuetudine roborentur. *Vallasc.* de *partit.* cap. 35. nu. 9. cum sequentibus. *Gutierr.* *Canonic.* cap. 33. num. 33. lib. 1. *Barb.* in l. *Divortio*, 2. part. in principio, nu. 54. *Garcia* de *benefic.* cap. 1. num. 99. *Mantic.* de *vacatis*, tom. 1. lib. 3. tit. 8. nu. 1.

CAP. Fœmina. XXXXIII.

SUMMARIUM.

- 1 Si percussus moriatur intra triduum, præsumitur mortuus ex vulnere.
- 2 Fœminæ zeli furore, se ipsas occidunt.

IN textu, ibi, Intra tertium diem.

Notat *Izernia* *constit.* *Sicilia*, lib. 1. tit. 14. pag. 2. ad hoc, quod si percussus, fuerit mortuus intra triduum, probatur mortuus ex vulnere dato, & ibi alia iura ad hoc refert. Adde posita ad cap. *studeat*, 39. num. 2. supra hac *dist.* late *Boer.* *decis.* 323. nu. 11. qui nostri textus meminit.

Ibi, Zeli furore accensa.

Nota quod fœminæ non solum alias, sed se ipsas zeli furore occidunt. *Zelotypia* namq; quæ est unus ex amoris effectibus, in causa plerisq; est, ut se ipsas interimant; nam licet plus se ipsas ament, & magis mortem timeant, quam viri, ut ex *Philone*, adducit *Eusebius* de *preparat.* *Evangel.* lib. 4. cap. 8. Tamen *Zelotypiæ* furore obcæcata, maxima moliuntur facinora, ut ibidem scribit ex eodem *Philone* *Eusebius*, & plura exempla vide per *Decian.* *tractat.* *crimin.* lib. 9. cap. 2. num. 11. ubi testatur se vidisse *Vinceniam*, uxorem (& si vetulam) *Præfecti* *Zelotypiæ* mariti, licet non iuvenis, laqueo suspensam, multa congerit *Tiraq.* l. 13. *connubial.* nu. 28. & seqq.

CAP. Si quis voluntariè.

XXXIV.

SUMMARIUM.

- 1 *Gregorius Lopez* nostri textus meminit.
- 2 De qua voluntate textus intelligatur.

IN textu. Cuius meminit *Gregorius Lopez* part. 1. tit. 6. l. 15. *Glossa* 2. ubi alia iura similia adducit.

Ibi, Casu aliquo. Sed videtur, quod

nullo modo debeat talis, quinq; annis pœnitere; quia si voluntas fuit, puniri non debet; unde textus debet intelligi, quando occidens dabat operam rei illicitæ, vel non adhibuit omnem diligentiam, quam debuit iuxta decisionem, textus in cap. *Cõsinebatur*, 8. de *homicidio*. Tradit *Covar.* in *Clement.* Si *furius*, 2. p. 4. nu. 8.

CAP. Qui saccum. XXXV.

S V M M A R I V M.

- 1 Saccum, in quo erat pecunia, surripiciens, tenetur furto tam pecunia, quã sacci.
- 2 Saccularij qui dicantur, & eorũ pœna?

IN textu. Collige ex textu, quodd saccum, in quo erat pecunia, surripiciens, tenetur furti nomine, tam pecuniaz, quã sacci, ut habetur in l. Qui saccum, 79. ff. de furtis. Nec obstat furtum non committi sine animo, l. 1. §. Sola, ff. eodem, quia respondetur, quodd licet non sit animus principaliter furãdi saccum, accessorie est talis animus, ut bene advertit Bart. ibidem, textus similis in l. Eum qui, 14. §. Non solum, ff. eodem, alia iura congerit, Glossa 1. in prasenti, & in dict. l. Qui saccum, verbo, animus.

2 Saccularij etiam dicuntur illi, qui vetitas artes in sacculo exercentes, partem deducunt, & partem subtrahunt, l. Saccularij, ff. de extraordinar. crimin. ubi Glossa, verbo, saccularij, & verbo, subducunt. latius declarat, quod tribus modis dicantur isti saccularij, & quomodo furentur Petrus Gregor. syntagm. iuris, lib. 37. cap. 14. nu. 7. Farinac. de furtis, quest. 166. nu. 43. Pœna autem saccularij, quã sit, ponitur in d. l. Saccularij, ubi dicitur, quod plusquam fures puniendi sunt, & propterea, aut ad tempus in opus publicum relegantur, aut fustibus castigantur, sed hanc pœnam esse arbitrariam, post alios, contendit Farinac. q. 167. nu. 30.

CAP. Cum qui asseverat.
XXXVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Quando prasumaturs animus occidendi?
- 2 Verba textus exponuntur.
- 3 Gregorius Lopez nostra Glossa meminit.

IN textu. Non prasumitur, quodd ille, qui cum calce solo percussit, percussit animo occidendi, si ipse hoc allegat, vide de materia Hyppol. in l. 1. nu. 32. ff. ad l. Cornel. de sicar. Carrer. in praxi, §. Homicidium. nu. 22. Alciatum lib. 1. disputationum, cap. 17. Tiraquel. de pœnis, causa 40. Menoch. de arbitrar. centur. 4. casu

324. num. 10. & de mandante aliquem percussit baculo, vide Navarr. cons. 27. & 28. de homicidio, edit. 2.

In fine textus, ibi, Adnotatione. Idest lege, ut Glossa exponit: sed amplius dic, quodd iste occisor amiserat bona per annotationem, quia vocatus ab Imperatore, noluit venire; postea venit, & probavit se non esse homicidam, & ita bona recuperavit, ut bene exponit Glossa in l. Eum qui, ff. ad l. Cornel. de sicar.

In Glossa 1. Hanc citat Gregor. Lopez. 2 part. 2. tit. 9. l. 30. Glossa ult. ad hoc, quod licet in ioco absit dolus, si tamen adest culpa, punitur incurialiter iocans, vide Navarr. cons. 3. de homicidio, editione 2. ubi agit de pueris, qui certabant ludo lapidum.

CAP. Frater vester. XXXVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Palea textum transcripsit ex l. 1. C. ad l. Corneliam de sicarijs.
- 2 Ille qui allegat abesse dolum in delictis, debet animum probare.

IN textu. Cuius verba transtulit Palea, ex l. 1. C. ad l. Cornel. de sicarijs, ubi deciditur probantem non animo occidendi se percussisse, non puniri pœna homicidij, notant ibidem Bald. num. 1. Bart. eodem nu. late Salicetus nu. 1. & nu. 5. & 6. Fulgosius nu. 3. Angel. num. 1. & 3.

Ibi, Non animo occidendi. Collige quodd ille, qui allegat dolum abesse in delictis, debet hunc animũ probare; ratio est, quia adversarius habet intentionem suam fundatam in facti atrocitate, notat Bart. in d. l. 1. C. ad l. Cornel. de sicar. ubi Additio littera A. quæ negativa probatur per prasumptiones, probando amicitiam, & affinitatem, & qualitatem occidentis, ut docet Glossa 2. in d. l. 1. latissime Menoch. de arbitrar. casu 361.

CAP. Quantum. XXXVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Homicidium casu proveniens non imputatur.

Didio,

2 **Dictio**, quod, quid significet? & dictio quod si, nu. 3.

4 **Discrimen inter verbum**, potest, & verbum, debet.

1 **IN** textu. Collige ex illo, quod homicidium casu proveniens, non imputatur operam rei illicitam danti, quoad criminalem penam, quia animus, non opus punitur, de quo vide quae scripsi ad cap. Si quis voluntate, 44. nu. 2. & ad cap. Eum qui, 46. num. 1. hac dist. Vide etiam Navarr. cons. 41. de homicidio, nu. 1. edit. 2. ubi affirmat irregularitatem incurri ex culpa satis levi, etiam admissa in sola omissione, qualis est illius, qui domum rediens, archibulum rota non flexa super scamnum deposuit, unde casu mors fuit subsequuta.

2 **In vers. Quod.** Quae dictio accipitur pro, quia, l. 3. §. Salus, ubi Glossa, verbo, quod, ff. de acq. possess. l. fin. cum Glossa, verbo, quod, ff. de usufructu. l. Cum filius, §. Servus, & ibi Glossa, verbo, quod, ff. delegat. 2. Sumitur etiam pro, &, l. Si quis in hoc genus, cum Glossa, in verbo, quod si multitudo, C. de episcop. & cleric. Mandos. in Glossa facult. §. Same, in verbo, quod. Accipitur etiam pro, sed, l. Ita stipulatus, iuncta Glossa, in vers. Quod, & ibi Alex. nu. 2. ff. de verbor. obligat. l. Quod si onus, iuncta Glossa l. ff. locati, tradit post alios Cened. singul. 94. num. 1. & seqq.

3 **Ibi, Quod si.** Quae est dictio adverbativa in iure, & in facto, si ponitur sine copula, cap. Cum non ignotes, vers. Quod si forte, de prebendis, cap. Perret uas, vers. Quod si absolutionis, de sentent. excommunicat. cap. Licet Canon. de elect. lib. 6. cap. Cupientes, §. Quod si per viginti, eodem tit. Iason. in l. Reconiuncti, nu. 37. ff. delegat. 3. per l. Quod si alij, ff. de adimendis legat. Decius in l. Milites, nu. 1. & 2. C. de testament. milit. post alios Cened. d. singul. 94. nu. 4.

4 **In fine textus, ibi, Non potest, nec debet.** Potest, verbum, differt a verbo, debet; quia illud importat potestatem liberam: sed verbum, debet, importat necessitatem, ut ex nostro textu observat Stephanus Pampilonensis in 4. tom. iuris Pontificij, tom. 2. littera P. Aliquando tamen verbum, debeo, non est necessitatis, sed honestatis, Clement. Attendentes, & ibi Glossa, verbo, debeant, de statu monachor. Glossa 2. in cap. 1. 25. q. 5. Possit illud dicimur, quod de iure possumus, Glossa Non poterit, in cap. Nisi, §. Persona, de renuntiatione, Glossa pen. in cap. Gratia, 7. & Glossa fin. in cap. Si eo tempore, de rescriptis, lib. 6. Glossa l. in reg. potest quis, de regul. iur. lib. 6. Clement. saepe, & ibi Glossa, verbo, poterit, de verbor. significat.

CAP. Hi, qui arbores. XXXIX.

S V M M A R I V M.

- 1 Si ex incisione rami aliquis comprimatur, an casor maneat irregularis?
- 2 Glossa nostra communiter approbatur.

1 **IN** textu. Collige ex illo, quod si ex incisione arboris, vel rami aliquis comprimatur, incidens arborem non efficitur irregularis, nec inhabilis ad ordines; quia ibi intervenit solus actus sine voluntate, & sine culpa, notat Abb. in cap. Dilectus, 13. nu. 3. ad fin. de homicidio, qui nostri textus meminit. Greg. Lop. part. 1. tit. 6. l. 15. Glossa 4.

In Glossa, verbo, Inculpabiles. 2

Docet Glossa, quod si casor erat in publico loco, debuit clamare, cave, cave, non autem si erat in loco privato, citat textum in l. Si putator, 31. ff. ad l. Aquil. Nec obstat si dicatur: idem ibi dici de loco privato, quia debet intelligi si per eum locum iter erat, ut bene exponit Glossa, ibidem, textus similis in §. Item si putator, instit. eodem, de quo Comes tom. 3. cap. 3. nu. 16. Azved. lib. 8. recopil. tit. 23. l. 13. nu. 4. late Richard. in §. Iniuria, nu. 85. & seqq. instit. ad l. Aquil.

CAP. Saepe contingit. L.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Vormaciense quando celebratum?
- 2 Gregor. Lopez nostri textus meminit.
- 3 Habens leonem, vel canem furiosum, an maneat irregularis, si aliquem occidant?
- 4 Causa remota non est in culpa?

1 **IN** superscriptione, ibi, In Concilio Vormaciensi. Habitum anno Domini 868. pro ut refertur 3. tom. Concilior. sub Nicolao I. vel sub Adriano 2. ut voluit Padilla in epitome Conciliorum, fol. 34. Sed ut recte Baron. advertit tom. 9. annal. prima Synodus Vormaciensis fuit celebrata sub Stephano Papa, anno Christi 770. & secunda Synodus sub Adriano I. anno Christi 772. Vormatia urbs est Germaniae apud Vangiones, ad Rhenum flavium sita, quam a Treturis duxisse originem nonnulli putant.

Sedem quondam Archiepiscopi habuit, sed ea in Moguntinos translata, modo episcopalis est.

- 2 **In textu.** Cuius meminit Gregor. Lopez part. 1. tit. 9. l. 15. Glossa 4. ubi multa iura similia congerit.

- 3 **Ibi, Pœnitentiæ debet submitti.** Igitur si aliquid accidit, quod possit imputari alicui, manet irregularis, argumento textus in §. 1. Instit. si quadrup. pauperiem fecisse dicatur. Unde tenens cervum, vel leonem, seu canem furiosum, si aliquem occidant, irregularitatis labe aspergitur. Contrarium docet Innocentius in cap. Ad audientiam, de homicidio, si malitiam, vel culpam non adhibuerit. Vide latè Gregor. Lopez part. 7. tit. 15. l. 23. Glossa 8. qui pro utraq; parte multa adducit.

- 4 **In Glossa, verbo, Insperatus.** Quam refert Azeved. lib. 5. recopil. tit. 17. l. 10. nu. 8. & per illam docet causam remotam, & non ordinatam ad casum, non esse in culpa, nec puniri de iure civili, ex textu in l. Is, qui. ff. de action. & obligat. & in l. fin. §. Si ea conditione, ff. ad l. Rhodiam de iactu, Bart. in l. Si ut certo, §. Sed inter dominam, ff. de commodato, Hippol. in l. Nihil interest. nu. 8. cum sequentibus, ff. ad l. Cornel. de Sicar. Decius in l. contractus, nu. 42. ff. de regul. iur.

C A P. Si duo fratres. LI.

S V M M A R I V M.

- 1 Concilium Triburiense quando celebratum?
- 2 Gregorius Lopez nostri textus meminit.
- 3 Verbum, cave, solemne fuit.

- 1 **I**N superscriptione, ibi, In Cōcilio Triburiensi. Celebratum sub Pontif. Formoso, & Imperatore Arnulpho, à viginti duobus episcopis Germanorum, anno Domini 895. Miseratus sanctus præsul cladem, & deformitatem Ecclesiæ, quos valuit collegit episcopos, tempore illo tumultuoso. Triburiensis loci non meminerunt antiqui; est autem hodie villa, quæ Germanica lingua dicitur Tribur, sita ultra Rhenum, prope Moguntiacum, vide Baron. tom. 10. annal. anno Christi 895.

- 2 **In textu.** Cuius meminit Gregor. Lopez part. 1. tit. 6. l. 15. Glossa 4. ubi alia iura cumulat.

In textu, ibi, Cave. Illud solemne fuisse verbum constat ex Cicerone 2. de oratore. Cave an hoc, an aliud quis proclamet nihil interest, dum tamen a præteritis audiri possit. Illud autem quod nonnulli dicunt, si præteriens surdus sit, proclamantem non excusari, est omnino ridiculum, ut bene advertit Pichardus in §. Item si putator, num. 86. inst. ad l. Aquil. Vide leg. Si putator, ff. eod. tit.

C A P. Hi qui altario. LII.

S V M M A R I V M.

- 1 Facilius dispensatur, cum eo, qui semel deliquit.
- 2 Dicitio, Diu, quid significet?
- 3 Dicitio, Ita tamen, quid significet?

IN textu ad fin. ibi, Si iterato. Nota quod dispensatur facilius cum eo, qui semel deliquit, quam cum illo, qui pluries. Unde si aliquis impetraret à Papa dispensationem, dicendo se commisisse delictum, & in veritate tale delictum pluries fecisset, erit dispensatio nulla, quia talis taciturnitas, difficiliorem redderet dispensationem ex textu in cap. Super litteris, de rescriptis, Clement. ult. eodem tit. iuvat l. Non omnibus, & ibi Padilla C. de servitutibus.

Ibi, Diu. Hæc dicitio, vel aliquandiu, importat tēpus quadraginta dierum, secundum stylum Curie. Gemin. conf. 78. num. 5. in fine. verbi. Nec obstat si dicatur. Tuschus tom. 2. littera D. conclus. 270. At, Diu, dici, quod est usque ad quatuor menses, docet Glossa, verbo, Diu, in cap. Si episcopus, 3. q. 2.

Ibi, Ita tamen. Quæ dicitio est taxativa, & inducit formationem, l. Lucius. 90. §. 2. delegatis, 2. l. Hac editali, §. 1. C. de secundis nuptijs, l. 4. C. de fundis patrimonialibus, lib. 11. Quandoq; tamen non facit conditionem, sed modum; & aliquando nec facit modum, nec conditionem, sed alicuius novi casus ponitur intentio, ut profertur Neapod. in consuetud. Si qua mulier. in verbo, ita tamen. nu. 6. fol. 206. pro ut illum refert Cened. singular. 38. nu. 5. ubi num. 3. multos citat, quod dicitio, Ita tamen, repetitiva est præcedentium, & restringit, limitat, & declarat, secundum subiectam materiam, quem etiam vide num. 4. & 9.

CAP. Considerandum. LIII.

SUMMARIUM.

- 1 Non scit afflictiones afflictorum, qui experimentum afflictionis non habuit.
- 2 D. Petrus quando fuit electus Pontifex.

IN textu, ibi, In sua culpa dis-

ceret. Facit autoritas Pauli ad Hebraeos, cap. 4. nu. 15. ad fin. Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris tentatum per omnia. Et dicit ibi Glossa ordinaria, quod impossibile est scire afflictiones afflictorum hominum, qui experimentum afflictionis non habuit; & sensibilibus omnia non sustinuit; ponderant Turrecrem. in presenti, vers. Non enim, Præposit. nu. 2. & meminit nostri textus Tiraq. de penis, causa 51. nu. 22.

2 Ad fin. textus, ibi, præposuit

cæteris. Fuit Divus Petrus electus in Principem ante Resurrectionem, & distulit Christus confirmationem, usque post Resurrectionem; quia tempore, quo Salvator noster inter homines visibiliter conversabatur, regendo Ecclesiam per se ipsum, nulla erat necessitas, neque decencia, quod ipse loco sui pastorem poneret, sed solum quando post Resurrectionem esset ab Ecclesia suam præsentiam corporalem subtracturus, & ita nostrum textum intelligit Gregor. Lopez partit. 1. tit. 5. l. 2. Glossa 1. & tit. 6. l. 2. Glossa 1. ad fin. Adde posita in cap. In novo testamento, supra, dist. 21. Lege Doctores ad illud Matth. 16. nu. 18. Tu es Petrus, & super hanc petram, &c. & ad illud Ioan. 21. nu. 18. Pasce oves meas, eleganter Suar. in defens. fidei, lib. 3. toto cap. 11. & 12.

CAP. Fidelior. LIV.

SUMMARIUM.

- 1 An ad dignitatem sit potius eligendus, qui fuit criminofus, & pœnituit, quam qui semper fuit bonus?
- 2 Pontifex habet supremam potestatem.
- 3 Christi, & Pontificis est idem tribunal.

IN textu. Controvertunt Doctores, an ad aliquam dignitatem potius eligendus sit, qui criminofus fuit, & pœnituit, quam ille, qui semper fuit bonus, pro quo dubio ultra Glossam, hic verbo, gratiam. Vide Roman. singulari 724. incipit. Pone casum Eclin. in cap. Eam te, de rescriptis, nu. 12. vers. Limita tertio, & cons. 3. ex nu. 4. Selva de beneficio, 3. part. q. 2. num. 14. & q. 7. num. 8. Peres lib. 8. Ordinamenti, tit. 19. l. 49. pag. 398. Cordov. in quest. Theolog. lib. 1. quest. 54. refert alios Cened. collectan. 47. ad Decretal. num. 1. quibus adde Menchac. de successione creat. lib. 1, §. 10. num. 600. Tiraquel. de penis, causa 51. nu. 22. Ripa in cap. eam te, nu. 39. de rescriptis.

Ante finem textus, ibi, Tu es

Petrus. Ex his verbis suprema Pontificis potestas colligitur, de qua latissime Albanus de potestate Papa, & Concilij, part. 1. ex nu. 31. Pelag. de planctu Ecclesie, lib. 1. art. 45. & 58. Simanch. de catholicis, cap. 45. ex num. 3. Mendoga in Quodlibet. quest. 4. §. 9. vers. Secundo quid. Tiraquel. de iure constituti. limitatione 7. nu. 47. Glossa verbo, pro infectis, in Clement. 1. de immunitate Ecclesiarum. Est enim Pontifex in terris Vicarius Christi. Paulus Fuschus de visitatione, lib. 1. cap. 2. num. 2. Medices de legibus, part. 1. quest. 8. num. 3. Rodoan. de spolijs ecclesiasticis, quest. 7. in §. His præsuppositis, nu. 56. Cordova in questionario Theologico, lib. 4. q. 1. Præposit. 8. & latissime quest. 3. & quest. 4. Melchior Canus de locis theologicis, lib. 6. cap. 1. vers. Undecimo, qui nostrum textum refert. Lege Suar. in cap. Considerandum, supra hac dist. nu. 2. Adde Sebastianum Casarem in sua relectione de ecclesiastica Hierarchia, disput. 1. §. 1. per totum, ubi erudite, & ingeniose supremam ostendit Romani Pontificis dignitatem, ac potestatem, à Christo Domino in omnes suos Vicarios derivatam.

Vnde quod Papæ, & Christi sit idem tribunal, affirmat Barbat. de præstantia Cardinal. p. 1. q. 2. nu. 3. & q. 8. nu. 5. Pelag. de planctu Ecclesie, art. 29. Alban. de potestate Papa, p. 1. nu. 84. Navarr. in cap. Novit, de iudicijs, notabili 3. num. 12. Conrad. in templo omnium iudicum, lib. 2. cap. 1. in verbo, Consistorium, fol. 112. refert alios Cened. d. collectan. 45. ad Decret. nu. 3. ad fin.

CAP. Ex pœnitentibus. LV.

SUMMARIUM.

- 1 Clericus qui publicè pœnituit, non debet ordinari.
- 2 Episcopus an possit dispensare sine consensu sui capituli?

3 *Confessio clerici nocet ad ordinandum, sed non nocet ad alia.*

1 **I**N textu. Collige ex illo, quod non debet ordinari clericus ex peccantibus, de quo late Trotius de vero clerico lib. 2. cap. 14. Covar. in Clement. Si furiosus, de homicidio, l. p. in principio, nu. 10. Gama de Sacramento. praestandis, q. 5. num. 6. late Suar. de censur. disput. 42. nu. 3. & seqq. qui omnes nostri textus meminerunt.

2 In Glossa, verbo, Non prodi- dit, ad medium, ibi, Nec solus potest dispensare. Igitur Episcopus cum aliquo non potest dispensare nisi interveniente capituli consensu, Glossa similis in cap. Si quis sine, dist. 81. Glossa ult. in cap. ult. l. q. 1. sequitur Hostiens. relatus a Glossa, verbo, Episcopi, in cap. Cum ex eo, de electione, lib. 6. communis ut per Abb. num. 16. Decius nu. 20. Felin. nu. 13. in cap. Atsi clerici, §. de adulterijs, de iudicijs, pro quibus facit, quod dispensare, inter gravia, & ardua negotia, connumeratur, ut probat textus in cap. Didicit, l. q. 7. in fine, ibi, Dispensationis enim gratia multum eget negotijs, iuncta Glossa, ibi, verbo, multum, & tamen constat episcopum non posse ardua negotia sine suo capitulo tractare, ut probat textus in cap. Novit, & in cap. Quanto, de his, quae fiunt a Pralatis sine consensu. Contrariam tamen sententiam tenet Glossa, verbo, Episcopi, in d. cap. Cum ex eo, quam nonnulli sequuntur, ita ut communem sententiam fateatur Hojeda de incompatibilitate beneficiorum, 2. part. cap. fin. nu. 20. Quae sententia iam ex consuetudine in praxi servatur, ita ut in iudicando, & consulendo de illa dubitari non liceat.

3 In eadem Glossa, in fine, ibi, Quia ad hoc non agebatur. Docet quod clerico promovendo nocet confessio ad hoc tantum, ut non promoveatur, non tamen ut puniatur, cum ad hoc principaliter non agatur; sicut nec testis confessus crimen in sua depositione, ex ea confessione punitur, quam dicunt notabilem Felin. in cap. 1. num. 11. de exceptionibus. Corserius in singul. verbo, confessio, incipit. Confessio facta, Crotus de testibus, num. 280. Tiraquel. in tractatu, Res inter alios actas, num. 24. Abb. in cap. Atsi clerici, in principio, num. 6. de iudicijs.

CAP. Quicumq; LVI.

SYMMARIUM.

- 1 *Siricius Pontifex quis fuerit?*
- 2 *Dictio, quicumq; quam significationem habeat?*
- 3 *Episcopus in minoribus ordinibus dispensare potest cum bigamo.*

IN superscriptione, ibi, Siricius Romanus ex patre Tiburtio, electus Pontifex anno Domini 385. pridie Idus Ianuarij, cum vacasset sedes post obitum Damasi triginta, & uno diebus, non sine tumultu Ursicini schismatici; ipse vero Pontifex suae sedis exordio scripsit hanc decretalem epistolam, ad Aimerium Episcopum Tarragonensem, qui de nonnullis rebus Damasum litteris consuluerat; sed cum, illo vita functo, eas successor ipsius Siricius accepisset ad singula rogata accuratè respondit. Obijt Kalendis Martij cum sedisset annos tredecim, mensem unum, & dies quatuordecim; sepultus est in cœmeterio Priscillae, via salaria; licet apud Bedam Kalendis Decembris Siricij ponatur obitus. Vide latissime Baron. tom. 4. anno Christi 385. & seqq. & tom. 5. usq; ad ann. 398.

In principio textus, ibi, Quicumq; Quae est dictio universalis affirmativa, & nihil excludit Glossa l. in cap. Quicumq;, de sentent. excommunicat. lib. 6. cap. solita, vers. Nobis autem, de maiorib. & obedientia, Parisius cons. 90. num. 6. volum. 1. Gomes in reg. de triennali, q. 2. vers. Tamen istis, & est adeo potens ut ampliet iura, quae alias hac dictione non adiecta, strictè, & limitatè intelligenda erant, prout ampliat Iason. in l. Quaedam, §. Nihil interest, nu. 3. vers. Limita quatuor, ff. de edendo, sequitur Parisius cons. 9. nu. 8. vol. 1. Tiraq. de retractu Lignag. §. 1. Glossa 9. num. 20. & 21. Sed tamen in materia odiosa est stricti iuris, & non includuntur ea, quae sunt diversae speciei, & maiora expressis, Ruin. cons. 103. nu. 9. vol. 3. vide late Cened. singul. 90. nu. 1. & 2. Tusch. vol. 2. littera D. conclus. 351. nu. 4.

Ibi, Bigamus. Notat Greg. Lopez p. 1. tit. 5. l. 5. Glossa 32. verbo, Dos muges, ad medium, quod licet bigamus non debeat ordinari, si tamen ordinetur characterem ordinis recipit, & in fine Glossae ait, quod episcopus in minoribus ordinibus dispensare potest cum bigamo, quia tales non sunt ministri, neq; rectores, neq; habent officium praedicandi.